

บทความวิจัย

เรื่อง ความคิด ความเชื่อของศาสนาซันโตในสังคมญี่ปุ่นที่นำเสนอผ่านการ์ตูนญี่ปุ่นเรื่อง

โนรากามิ เทวดาชาจร

โดย

นางสาวปิ่นณพร สุทธิธรรม

รหัสนักศึกษา 620510380

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตร์บัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2565

ลิขสิทธิ์ของอักษรศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทความวิจัย	ความคิด ความเชื่อของศาสนาซันโตในสังคมญี่ปุ่นที่นำเสนอผ่านการ์ตูนญี่ปุ่นเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร
ผู้เขียน	นางสาวปณณพร สุทธิธรรม
อาจารย์ที่ปรึกษาบทความวิจัย	ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิพัฒน์ สุยะ
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2565

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง ความคิด ความเชื่อของศาสนาซันโตในสังคมญี่ปุ่นที่นำเสนอผ่านการ์ตูนญี่ปุ่นเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์ ความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาซันโตและสภาพสังคมญี่ปุ่นที่สะท้อนในการ์ตูนญี่ปุ่นเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร โดยมีวิธีการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากสื่อที่เป็นภาษาไทย ทั้งในรูปแบบการ์ตูนอนิเมชัน หนังสือ บทความ และสื่อออนไลน์ที่มีเนื้อหา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและความเชื่อ เพื่อประกอบการศึกษา เป็นข้อมูลและแนวทางในการดำเนินงาน

ผลการศึกษาพบว่าการ์ตูนญี่ปุ่นเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดและความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าของชาวญี่ปุ่นหลายด้าน เทพเจ้าในศาสนาซันโตมีความเกี่ยวเนื่องกับแนวคิดเรื่องการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและความบริสุทธิ์ไม่เพียงแต่มีอิทธิพลอย่างมากในประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมญี่ปุ่นเท่านั้น แต่ยังมีอิทธิพลต่อภาพลักษณ์ของญี่ปุ่นในยุคปัจจุบันอย่างมากอีกด้วย โดยเฉพาะวัฒนธรรมประชานิยม (Pop Culture) แนวคิด ความเชื่อและลักษณะต่างๆในความเป็นซันโตนั้นสามารถถ่ายทอดผ่านการ์ตูนอนิเมชันเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร ได้อย่างโดดเด่นผ่านการดำเนินเรื่องราว ทั้งการมีอยู่ของเทพเจ้า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับเทพเจ้า และสภาพสังคมปัจจุบัน ญี่ปุ่นที่เป็นประเทศหนึ่งที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก แต่แนวคิดและความเชื่อของซันโตกลับแฝงอยู่ในรากฐานสังคมมาจนถึงปัจจุบัน การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ไปพร้อมๆกับการเคารพรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของญี่ปุ่นนั้น สะท้อนให้เห็นทั้งแนวคิดและความเชื่อและสภาพสังคมของชาวญี่ปุ่นได้อย่างลึกซึ้ง

คำสำคัญ : ซันโต, เทพเจ้า, ญี่ปุ่น, การ์ตูน, โนรากามิ

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยเรื่อง ความคิด ความเชื่อของศาสนาซันโตในสังคมญี่ปุ่นที่นำเสนอผ่านการตีพิมพ์เรื่อง โนรากามิ เทวดาขจร เป็นส่วนหนึ่งของรายวิชา 450112 การศึกษาเอกเทศ (Independent Study)

บทความวิจัยชิ้นนี้สามารถสำเร็จได้ด้วยดี เนื่องจากได้รับความกรุณาอย่างสูงจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิพัฒน์ สุยะ อาจารย์ที่ปรึกษาบทความวิจัย ที่กรุณาให้คำแนะนำและให้คำปรึกษา ตลอดจนการตรวจสอบ ช่วยปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ด้วยความเอาใจใส่เป็นอย่างดี จนกระทั่งบทความวิจัยเสร็จสมบูรณ์ ผู้ศึกษาวิจัยรู้สึกสำนึกในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณอาจารย์อย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอบคุณคุณแม่ผู้คอยเป็นกำลังใจ ให้การสนับสนุนทั้งในด้านการศึกษาและทุนทรัพย์เสมอมา

ขอบคุณมิตรสหายผู้หวังดีที่คอยให้กำลังใจในการเรียน และเชื่อมั่นในตัวของผู้ศึกษาว่าจะทำบทความวิจัยนี้จนเสร็จและผ่านการเรียนที่ยากลำบากในเทอมนี้ไปได้

ขอบคุณศิลปินคุณFuji Kaze ที่ได้ใช้บทเพลงขับกล่อมให้จิตใจผ่อนคลาย จนทำงานสำเร็จลุล่วง

ขอบคุณเทพเจ้าทั้งหลายที่ผู้ศึกษาได้นับถือ เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจให้ก้าวผ่านความเหนื่อยยาก

และสุดท้าย ขอขอบคุณสัตว์เลี้ยง ซึ่งเป็นแรงผลักดันในการใช้ชีวิตอยู่จนถึงปัจจุบันเสมอมา

ผู้ศึกษาหวังว่าบทความวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์แก่ผู้ที่สนใจศึกษาในประเด็นเหล่านี้หรือประเด็นที่เกี่ยวข้อง หากมีข้อผิดพลาดประการใด ผู้ศึกษาวิจัยก็ขออภัยไว้ ณ ที่นี้

ปณณพร สุทธิธรรม

สารบัญ

บทคัดย่อ.....	ก
กิตติกรรมประกาศ.....	ข
สารบัญ.....	ค
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ที่มาของความสำคัญและปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์.....	2
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	2
1.4 การทบทวนแนวความคิดและงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง.....	3
1.4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องศาสนาชินโต.....	3
1.4.2 เอกสารเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องเทพเจ้า ภูตผีปีศาจ.....	4
1.4.3 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับสังคมญี่ปุ่น.....	6
1.4.4 บทความเกี่ยวกับบอนิเมชั่นที่เกี่ยวข้อง.....	7
1.5 ขอบเขตการศึกษา.....	9
1.6 วิธีการศึกษา.....	9
บทที่ 2 ศาสนาชินโต.....	10
2.1 ความเป็นมาของศาสนาชินโต.....	10
2.2.ตำนานการกำเนิดเทพเจ้า.....	11
2.3 แนวคิดที่สำคัญ.....	12
2.3.1แนวคิดเกี่ยวกับเทพเจ้า.....	12
2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติ.....	10
2.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับความบริสุทธิ์.....	13

2.3.3.1	เกลือ.....	13
2.3.3.2	บ่อน้ำในศาลเจ้า.....	13
2.3.3.3	น้ำพุร้อน.....	13
2.3.4	แนวคิดเกี่ยวกับความไม่บริสุทธิ์.....	14
2.3.5	แนวคิดเกี่ยวกับโลกหลังความตาย.....	14
2.3.5.1	โยโค.....	14
2.3.5.2	โอบาเกะ.....	15
2.3.5.3	โมนโนเกะ.....	15
2.3.5.4	ยูเร.....	15
2.3.5.5	คามิ.....	15
2.3.5.6	อิกิเรียว.....	15
2.3.6	แนวคิดเกี่ยวกับตัวเลข.....	15
2.3.6.1	เลข 3.....	15
2.3.6.1.1	เทพผู้สูงส่ง.....	15
2.3.6.1.2	ของวิเศษ.....	15
2.3.6.1.3	ตำนานเทพโอะโอะริ.....	16
2.3.6.2	เลข 5.....	16
2.3.6.3	เลข 7.....	16
2.3.6.4	เลข 8.....	16
2.4	พิธีกรรม.....	16
2.4.1	พิธีการเดินวนรอบเสาศักดิ์สิทธิ์.....	17
2.4.2	พิธีชำระล้างมลทิน.....	17
2.4.3	พิธีแห่เกี่ยวเทพเจ้ามิโคชิ.....	17

2.4.4 พิธีฉลองเก็บเกี่ยวในฤดูใบไม้ร่วง.....	18
2.4.5 วันขึ้นปีใหม่.....	18
2.4.5.1 การทำความสะอาดครั้งใหญ่.....	18
2.4.5.2 การประดับบ้าน.....	18
2.4.5.3 คางามิโมจิ.....	19
2.4.5.4 อาหารวันปีใหม่.....	19
2.4.5.5. การไหว้ศาลเจ้าแบบชินโตในวันปีใหม่.....	19
2.5 ศาลเจ้า.....	19
บทที่ 3 การ์ตูนอนิเมชันเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร.....	20
3.1 การ์ตูนอนิเมชันเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร.....	20
3.2 ตัวละครหลักที่ปรากฏในอนิเมชัน.....	20
3.2.1 ตัวละครหลัก.....	20
3.2.2 เทพเจ้า.....	21
3.2.2.1 กลุ่มเจ็ดเทพแห่งโชคลาภ.....	21
3.2.2.2 เทพอื่นๆ.....	21
3.2.3 อาวุธเทพ.....	22
3.3 เนื้อเรื่อง.....	22
บทที่ 4 การวิเคราะห์ความคิด ความเชื่อของศาสนาชินโตในสังคมญี่ปุ่น ที่นำเสนอผ่านการ์ตูนญี่ปุ่นเรื่องโนรากามิ เทวดาชาจร.....	26
4.1 ความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาชินโตที่ปรากฏ.....	26
4.1.1 ความเชื่อในเทพเจ้า.....	26
4.1.1.1 การมีตัวตนในฐานะเทพ.....	26
4.1.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเทพเจ้ากับมนุษย์.....	29

4.1.2 ศาลเจ้า.....	30
4.1.2.1 มิโกะ หญิงสาวผู้รับใช้เทพเจ้า.....	32
4.1.3 แนวคิดเรื่องความบริสุทธิ์และไม่บริสุทธิ์.....	33
4.1.3.1 ความบริสุทธิ์.....	33
4.1.3.2 ความไม่บริสุทธิ์.....	35
4.1.3.2.1 วายูจิต.....	35
4.1.3.2.2 เชื่อโรค.....	36
4.1.4 แนวคิดเรื่องโลกหลังความตาย.....	37
4.2 สภาพสังคมญี่ปุ่นที่สะท้อนในการ์ตูนญี่ปุ่นเรื่อง โนราคามิ เทวดาขจร.....	39
4.2.1. เทพเจ้า.....	39
4.2.1.1 รูปลักษณ์ของเทพเจ้า.....	39
4.2.1.1.1 เทนจิน.....	40
4.2.1.1.2 บิชามอนเทน.....	40
4.2.1.2 มนุษย์กับเทพเจ้า.....	41
4.2.1.2.1 ศาลเจ้า.....	42
4.2.1.2.2 พิธีกรรมและงานประเพณี.....	45
4.2.2 ความบริสุทธิ์และไม่บริสุทธิ์.....	48
4.2.3 ปัญหาสังคม.....	50
4.2.3.1 การทำงาน.....	51
4.2.3.2 การเรียน.....	51
4.2.3.3 การกลั่นแกล้ง.....	51
4.2.3.4 การฆ่าตัวตาย.....	52
4.2.4 การอยู่ร่วมกันของศาสนาในญี่ปุ่น.....	53

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย..... 55

    5.1 สรุปผลการวิจัย..... 55

        5.1.1 ความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาซันโตที่ปรากฏในการ์ตูนญี่ปุ่นเรื่อง
        โนรากามิ เทวดาชาจร..... 55

        5.1.2 สภาพสังคมญี่ปุ่นที่สะท้อนในการ์ตูนญี่ปุ่นเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร..... 56

    5.2 อภิปรายผลการวิจัย..... 57

    บรรณานุกรม..... 58

    ประวัติผู้วิจัย..... 62

สารบัญภาพ

ภาพที่ 1 デリバリーゴット หรือ เทพรับจ้างซึ่งเป็นข้อความในโฆษณาของยาโตะ.....	27
ภาพที่ 2 ยาโตะกล่าวว่าตนเป็นเทพแห่งหนึ่งในเทพแปดล้านองค์ (百万の神).....	27
ภาพที่ 3 ยาโตะกับเทนจิน เทพแห่งวิชาการ.....	27
ภาพที่ 4 ยาโตะกับโคฟูกุ เทพแห่งความยากจน.....	27
ภาพที่ 5 ยาโตะช่วยตัดสัมพันธ์ให้ยูสึเกะ.....	28
ภาพที่ 6 ยาโตะอธิบายว่ามนุษย์มีทั้งสิ่งดีและไม่ดี.....	28
ภาพที่ 7 ยาโตะอธิบายถึงสิ่งที่ไม่อยู่ในตัวเทพเจ้า.....	28
ภาพที่ 8 ยาโตะอธิบายถึงเทพซึ่งกระทำตามประสงค์ของตน.....	28
ภาพที่ 9 ยาโตะตอบรับคำขอของฮิโบริ.....	29
ภาพที่ 10 ขอให้ชะตาเราต้องกัน.....	29
ภาพที่ 11 เทพเจ้าจะแบกรับสิ่งไม่ดีและบาปของอาวุธเทพ.....	30
ภาพที่ 12 ไตโกกุบอกฮิโบริถึงการดำรงตัวตนของเทพ.....	30
ภาพที่ 13 ความหมายของค่าจ้าง 5 เยนของยาโตะ.....	31
ภาพที่ 14 ศาลเจ้าของราโอะที่ทรุดโทรมลง.....	31
ภาพที่ 15 ราโอะพุดถึงศาลเจ้าของตน.....	32
ภาพที่ 16 ศาลเจ้าที่ถูกผู้คนลืมเลือน.....	32
ภาพที่ 17 ศาลเจ้ายูชิมะเทนจินในโตเกียว.....	32
ภาพที่ 18 ศาลเจ้าเทนจินในโนรากามิ.....	32
ภาพที่ 19 เหล่ามิโกะผู้ดูแลศาลเจ้าในจินตนาการของยาโตะ.....	32
ภาพที่ 20 มิโกะผู้ดูแลศาลเจ้าซึ่งล้วนเป็นอาวุธเทพของเทนจิน.....	33
ภาพที่ 21 ยาโตะชำระล้างมลทินโดยใช้น้ำบริสุทธิ์ในศาลเจ้า.....	33

ภาพที่ 22 ฮีโบริชำระล้างมลทินด้วยน้ำพุศักดิ์สิทธิ์.....	34
ภาพที่ 23 บิชามอนเทนแช่น้ำพุร้อน.....	34
ภาพที่ 24 พิธีมิโซจิ.....	35
ภาพที่ 25 อาวุธเทพประกอบพิธีมิโซจิ.....	35
ภาพที่ 26 หมอกควันสีดำฟ้าหรือวายุจิต.....	35
ภาพที่ 27 เชื้อโรคที่ปนเปื้อนอยู่บนร่างกายของยาโตะ.....	36
ภาพที่ 28 ภาพที่ 28 เชื้อโรคที่เข้าสู่ระยะรุนแรงบนร่างกายของยูกิเนะ.....	36
ภาพที่ 29 เชื้อโรคที่ไม่ได้รับการชำระล้างจะกัดกินร่างกาย.....	36
ภาพที่ 30 ยาโตะบอกฮีโบริเรื่องของแต่ละภาพ.....	37
ภาพที่ 31 ภูติคือผู้ล่องล่ำเขตแดนระหว่างสองโลก.....	37
ภาพที่ 32 สัตว์สามารถมองเห็นพวกภูติได้.....	37
ภาพที่ 33 ยาโตะกล่าวว่าภูติคือวิญญาณที่มีความแค้น.....	37
ภาพที่ 34 เมื่อภูตเข้าสิงสู่กับวิญญาณคนตายจะพัฒนาเป็นปีศาจที่มีพลังรุนแรง.....	38
ภาพที่ 35 เมื่อภูตเข้าควบคุมมนุษย์จะควบคุมจิตใจให้กระทำสิ่งไม่ดี.....	38
ภาพที่ 36 การแต่งกายคล้ายวิญญาณเร่ร่อนของโนระ.....	38
ภาพที่ 37 เหล่าอาวุธเทพซึ่งเดิมคือวิญญาณที่หลุดลอย.....	38
ภาพที่ 38 ยาโตะล้อเลียนฮีโบริว่าเป็นวิญญาณคนเป็น.....	39
ภาพที่ 39 รูปลักษณ์ของเทนจินในภาพวาดและอนิเมชั่น.....	40
ภาพที่ 40 รูปลักษณ์ของบิชามอนเทนในศิลปะญี่ปุ่นและอนิเมชั่น.....	40
ภาพที่ 41 ฮีโบริและยูกิเนะทำความเคารพเทพเทนจิน.....	41
ภาพที่ 42 ยาโตะเปิดเผยว่าตนยอมทนความเจ็บปวดเพื่อที่จะสั่งสอนยูกิเนะ.....	42
ภาพที่ 43 เหมีสียะในศาลเจ้าชินโต.....	43
ภาพที่ 44 ยาโตะชำระล้างเชื้อโรคที่เหมีสียะ.....	43

ภาพที่ 45 ป้ายเอมะที่ศาลเจ้ายูชิมะเทนจินในโตเกียว.....	43
ภาพที่ 46 เทนจินกับป้ายเอมะที่ศาลเจ้า.....	43
ภาพที่ 47 โอมิคุจิที่ผูกไว้ในศาลเจ้าเทนจิน.....	44
ภาพที่ 48 เครื่องรางของยาโตะ.....	44
ภาพที่ 49 เครื่องรางญี่ปุ่น.....	45
ภาพที่ 50 พิธีมิโคชิของยาโตะในจินตนาการ.....	45
ภาพที่ 51 แม่ของฮิโยริทำอาหารปีใหม่.....	46
ภาพที่ 52 โอเซจิ.....	46
ภาพที่ 53 ชิเมะคาซาริของบ้านฮิโยริ.....	46
ภาพที่ 54 เชือกชิเมะคาซาริ.....	46
ภาพที่ 55 การทำความสะอาดในวันปีใหม่ของยาโตะ.....	47
ภาพที่ 56 การตีระฆังในวันปีใหม่.....	47
ภาพที่ 57 ฮิโยริสวมชุดกิโมโนในวันปีใหม่.....	47
ภาพที่ 58 แผงลอยในศาลเจ้าชินโต.....	48
ภาพที่ 59 การโยนเหรียญขอพร.....	48
ภาพที่ 60 การอธิษฐานต่อเทพเจ้าแห่งปีใหม่.....	48
ภาพที่ 61 อายาคาชิที่หลบซ่อนในมุมมืด.....	49
ภาพที่ 62 เด็กสาวที่ถูกกีดกันทางสังคม.....	50
ภาพที่ 63 ภาพที่ 63 ฮิโยริถูกสอนให้รู้จักกิริหรือหน้าที่ในสังคมตั้งแต่เด็ก.....	51
ภาพที่ 64 นักเรียนที่ถูกรังแก.....	52
ภาพที่ 65 ปีศาจมือล่องลับให้นักเรียนฆ่าตัวตาย.....	52
ภาพที่ 66 สถานีรถไฟซึ่งเต็มไปด้วยเคะกาเระ.....	52
ภาพที่ 67 พระและนักบวชชินโตที่ศาลเจ้าคิตะโนะเทนมังกุ.....	53

ภาพที่ 68 วิชาวรรณคดีของนักเรียนมัธยมต้นญี่ปุ่น.....	54
ภาพที่ 69 ยาโตะและยูกิเนะทำงานร้านสะดวกซื้อในช่วงเทศกาลคริสต์มาส.....	54
ภาพที่ 70 เสือโทริอิในสวนสาธารณะ.....	54

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาของความสำคัญและปัญหา

ชินโต เป็นศาสนาและความเชื่อดั้งเดิมของญี่ปุ่นมาตั้งแต่สมัยโบราณ โดยคำว่าชินโต (神道) ในภาษาญี่ปุ่นประกอบด้วยอักษรจีน 2 ตัวคือ ชิน 神 หมายถึงเทพเจ้า เทวดา และ โต 道 หมายถึงทาง เส้นทาง วิธีทาง แปลตรงตัวได้ว่า วิธีแห่งเทพเจ้าชาวญี่ปุ่นเชื่อว่าเทพนั้นมีอยู่มากมายนับไม่ถ้วน สถิตอยู่ตามสรรพสิ่งบนโลก ทั้งสถานที่ต่างๆ ธรรมชาติ สัตว์ บ้านเรือน หรือแม้แต่วัตถุ จึงมีคำเรียกว่า ยาโอโยโรสุโนะคามิ (八百万の神) หรือเทพแปดล้านองค์ อาจหมายความได้ว่าเทพเจ้ามีมากมาย เสียจนนับไม่ถ้วน

ก่อนการเข้ามาของลัทธิขงจื้อและศาสนาพุทธนั่นเองสังคมญี่ปุ่นจะอยู่ในแนวความเชื่อที่มีการปฏิบัติกันต่อมาในสังคมกสิกรรมซึ่งจะมีการเคารพบูชาธรรมชาติ บรรพบุรุษ และการเข้าทรง หัวหน้าหมู่บ้านก็จะเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณหรือมีหน้าที่ทางศาสนาอีกด้วย ความเชื่อดังกล่าวถูกส่งต่อมา จนถึงยุคที่ญี่ปุ่นเกิดการรวมกลุ่มเป็นรัฐในศตวรรษต้นๆนั้น ขนบธรรมเนียมประเพณีซึ่งเคยแตกต่างกันไป ก็ได้รับการผสมผสานความเชื่อเป็นเอกลักษณ์ให้เป็นรูปแบบเดียวกัน ให้เข้ากับสภาพสังคมจนสืบทอดมาถึงปัจจุบัน

การผสมผสานความเชื่อต่างๆในญี่ปุ่นมาอย่างยาวนานนี้เองเป็นเหตุผลสำคัญข้อหนึ่งอันเป็นที่มาของทัศนคติที่หลากหลายต่อศาสนาชินโต เช่น ศาสตราจารย์ นาโอฟูสะ ฮิราอิ มหาวิทยาลัยโคคุงาคูอิน ได้สรุปลักษณะที่เป็นศาสนาของชินโตไว้ว่า “...ชินโตได้ถูกใช้เป็นรากฐานการประพฤติปฏิบัติตน จนได้กลายเป็นวัฒนธรรมของคนญี่ปุ่นที่ยอมรับกันทั่วไป ลัทธิชินโตนี้จึงมีคุณลักษณะที่เป็นศาสนาหนึ่งได้” ศาสนาชินโตอันเป็นศาสนาดั้งเดิมของญี่ปุ่นนี้มิได้เป็นสถาบันที่มีรูปแบบแน่นอนตายตัวเป็นแนวความเชื่อที่มีการปฏิบัติกันผ่านจิตใต้สำนึก มิใช่เป็นหนังสือตำราใดๆ อย่างไรก็ตามชินโตได้ให้ระบบคุณค่าของค่านิยมอันเป็นเอกลักษณ์ของญี่ปุ่น และยังคงยืนหยัดมาถึงทุกวันนี้ (เพ็ญศรี กาญจนมัย, 2530: 17)

นายชูซุมุ ชิมาโซโนะ ศาสตราจารย์ด้านศาสนาแห่งมหาวิทยาลัยโซเฟียในกรุงโตเกียว ซึ่งเป็นสถานศึกษาแบบคาทอลิก กล่าวว่า “แต่ละศาสนามีบทบาทที่แตกต่างกัน และทั้งสามศาสนานี้ ได้แก่ ชินโต พุทธ และขงจื้อ มีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมญี่ปุ่น” และกล่าวเสริมว่า “ศาสนาเหล่านี้มีหลักความเชื่ออยู่บ้าง แต่ไม่มีศาสนาใดที่เน้นความเป็นเอกเทศ การผสมผสานแนวคิดและปรัชญาแบบนี้เป็นเรื่องปกติในเอเชียตะวันออก”(IndoPacificDefenseForum, 2563)

แนวคิดของชินโตเน้นแสดงถึงความสัมพันธ์อันใกล้ชิดเชื่อมโยงของจิตวิญญาณระหว่างมนุษย์และเทพ เกี่ยวเนื่องไปถึงชุมชน วัตถุ สถานที่ สัตว์ และธรรมชาติ ความบริสุทธิ์ของการประกอบพิธี การชำระล้างจิตใจ การเคารพบูชา ยกย่องเกียรติและการมีตัวตนของเทพเจ้า ระหว่างมนุษย์ถึงชุมชน เทพเจ้า สัตว์ นอกจากนี้ การยกย่ององค์พระจักรพรรดิแห่งญี่ปุ่นเปรียบดั่งสมมุติเทพ ซึ่งสืบเชื้อสายมาจากเทพเจ้า

ในอดีตชินโตเป็นศาสนาประจำชาติของญี่ปุ่นซึ่งถูกยกเลิกจากผลของการปฏิรูประบบจิตสำนึก แม้ว่าปัจจุบันความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาของญี่ปุ่นมีหลากหลาย ชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่ไม่ระบุศาสนาที่นับถืออย่าง

ชัดเจนแต่ศาสนาชินโตก็มีบทบาทสำคัญในการใช้ชีวิต แนวคิดและความเชื่อต่างๆของชินโตยังคงปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน แทรกซึมอยู่ในวิถีทั่วไปในสังคมญี่ปุ่น

ญี่ปุ่นที่ถือเป็นประเทศหนึ่งที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีแต่อีกมุมหนึ่งแนวคิดเรื่องธรรมชาติกลับแฝงอยู่ในสังคมแห่งนี้มุมมองเกี่ยวกับธรรมชาติในวัฒนธรรมญี่ปุ่นจึงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัวซึ่งภาพยนตร์อนิเมชันหรือการ์ตูนชื่อดังของประเทศญี่ปุ่นจึงมักจะนำเอาแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติตามแบบฉบับของวัฒนธรรมญี่ปุ่นมาเล่าในมุมมองต่างๆกัน ความเชื่อที่ปรากฏนำเสนอในประเด็นที่หลากหลายที่สะท้อนให้เห็นความเชื่อของชาวญี่ปุ่นอย่างลึกซึ้งทั้งการนำเสนอความเชื่อจากต่างชาติและแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติในรูปแบบฟิงฟาอาศัยและเคารพซึ่งกันและกันซึ่งเป็นพื้นฐานของศาสนาชินโตในญี่ปุ่น (ปกาวี บัวชาบาล, 2559)

การ์ตูนอนิเมชันเรื่อง **ノラガミ** (Noragami) หรือโนรากามิ เทวดาชาจร เป็นการ์ตูนญี่ปุ่นแนวแฟนตาซีเหนือธรรมชาติ เรื่องและภาพต้นฉบับหนังสือการ์ตูน แต่งโดย อาดาจิโทกะ ฉบับการ์ตูนอนิเมชันกำกับโดย โคทาโร่ ทามูระ อำนวยการผลิตโดยสตูดิโอ โบนส์ ฉายทางช่องโทรทัศน์ญี่ปุ่น Tokyo MX ตั้งแต่วันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2557 ถึง 23 มีนาคม พ.ศ.2557 โดยซีซั่น 1 ออกฉายทั้งหมดจำนวน 12 ตอน

การ์ตูนจะดำเนินผ่านตัวละครเอกอย่างยาโตะถูกเรียกว่าเป็นเทพยากง ซึ่งดูผิวเผินเขาเป็นเด็กหนุ่มหน้าตาดีอายุประมาณ 20 ปีที่ใส่ชุดกีฬาและสวมผ้าพันคอแบบปัจจุบัน ความจริงนั้นยาโตะเป็นเทพเจ้า และมีอายุกว่า 1000 ปี ซึ่งพยายามทำงานสารพัดรับจ้างราคา 5 เยน เพื่อนำเงินมาสร้างศาลเจ้าของตนเอง เนื้อหาของการ์ตูนอนิเมชันในแต่ละตอนจะเล่าความเป็นมาเนื้อเรื่องของเหล่าเทพความคิดความเชื่อแบบชินโตผ่านการใช้ชีวิตประจำวันและการทำตามความฝันของตัวละคร

การ์ตูนอนิเมชันเรื่องนี้มีเนื้อเรื่องหลักเกี่ยวกับเทพเจ้าของญี่ปุ่นซึ่งสอดแทรกความเชื่อทางศาสนาของญี่ปุ่นทั้งความเชื่อโบราณ และความเชื่อปัจจุบันไว้หลายเรื่อง เช่น เจ็ดเทพเจ้าตัวแทนแห่งโชคลาภ เป็นสัญลักษณ์แห่งความมงคลตามความเชื่อของประเทศญี่ปุ่น เทพเจ้าชินโตทั้งจากวรรณกรรมโคะจิกิ ผ่านจินตนาการและการถ่ายทอดลายเส้นของผู้เขียน เนื้อเรื่องและการดำเนินเรื่องจะอยู่ในบรรยากาศของความเป็นสังคมเมืองญี่ปุ่นที่สลับกับบทบาทของเทพเร่ร่อนอย่างยาโตะสอดแทรกไปกับเหล่าสิ่งมีชีวิตในโลกหลังความตายและเหล่าภูตผีปีศาจ วิญญาณต่างๆตามความเชื่อ ปัจจัยหลายอย่างเช่น ความคิด ความเชื่อ วิถีชีวิตจะแตกต่างกันไปตามแต่ละยุคสมัยผู้ศึกษาเห็นว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจ จึงเลือกศึกษาจากการ์ตูนอนิเมชันเรื่องนี้

1.2 วัตถุประสงค์

1.2.1 ศึกษาความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาชินโต เทพเจ้า ภูตผีปีศาจ

ในยุคสมัยที่ปรากฏในการ์ตูนญี่ปุ่นเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร

1.2.2 สภาพสังคมญี่ปุ่นที่สะท้อนในการ์ตูนญี่ปุ่นเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1 เข้าใจถึงแนวคิดและการใช้ชีวิตตามแบบศาสนาชินโต

1.3.2 ทราบถึงความเชื่อเรื่องเกี่ยวกับเทพเจ้าภูตผีปีศาจตามศาสนาชินโตที่ปรากฏในเรื่อง

ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันซึ่งแตกต่างและเปลี่ยนแปลงไป

1.4 การทบทวนแนวความคิดและงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง

1.4.1 เอกสารที่เกี่ยวข้องศาสนาชินโต

1.4.1.1 เพ็ญศรี กาญจนมัย (2524) เขียนหนังสือเรื่อง “ชินโต จิตวิญญาณของคนญี่ปุ่น” ได้กล่าวถึงลักษณะพื้นฐานของศาสนาชินโตไว้ว่า ความคิดความเชื่อของศาสนานั้น เน้นความสัมพันธ์อันใกล้ชิดระหว่างมนุษย์กับเทพทั้งหลาย (Kami) และธรรมชาติของญี่ปุ่นตั้งนั้นมนุษย์หรือธรรมชาติเองก็อาจเป็นเทพได้เช่นกันศาสนาชินโตยังยืนได้อย่างยาวนานในแง่ของการมีคุณค่าสำคัญเรื่องของคุณลักษณะที่หนักแน่น การทำกายและใจให้สงบสุข (Purification) และลักษณะอื่นๆ เช่น การประกอบพิธีกรรมทางศาสนา ความเชื่อเรื่องไสยศาสตร์ และได้กล่าวถึงความหมายของศัพท์คำว่า ชินโตมีความหมายว่าเป็น ทางของเทพเจ้าทั้งหลาย (Way of Gods) โดยญี่ปุ่นได้ยืมตัวหนังสือจีนมาใช้ ชิน 神 หมายถึงเทพเจ้า คำว่าโต 道 มาจาก เต่า ซึ่งแปลว่าทาง หมายถึง เส้นทางของเทพเจ้า อันมนุษย์ต้องดำเนินไปตามวิถีนี้

1.4.1.2 เสถียร พันธรังสี (2529) เขียนหนังสือเรื่อง “ศาสนาใหม่ในประเทศญี่ปุ่น” ได้กล่าวถึงความหมายทางวิชาการของศาสนาชินโตไว้ว่า ศรัทธาติดแผ่นดินดั้งเดิมหรือศาสนาชินโต ประกอบด้วยระบบโบราณวิทยา(Mythology)และไสยศาสตร์(Mystics) เชื่อในเรื่องการนับถือธรรมชาติเมื่อมีการจัดระบบชินโตขึ้นเพื่อเป็นสถาบันแข่งขันทางความคิดกับพระพุทธศาสนาซึ่งแผ่เข้ามาเป็นสถาบันหนึ่งแล้วนั้น นักปราชญ์ฝ่ายชินโตจึงเริ่มสร้างศรัทธาขึ้นเป็นแบบฉบับ มีเรื่องของสวรรค์และเรื่องของเทพเจ้าขึ้นมา เป็นระบบการสร้างชาติมีระบบพระจักรพรรดิซึ่งทรงเป็นโอรสของเทพเจ้าที่สืบสายต่อกันมาจากสวรรค์ ทรงเป็นประมุขแห่งญี่ปุ่น และเปรียบเทียบกับ “ครั่งมองดูรูปสถาบันพระพุทธศาสนาฝ่ายมหายานอีกด้านหนึ่ง ก็ได้พบศรัทธาและปรัชญาธรรมเกี่ยวกับวัตถุภาพพรรณนาเรื่องพระพุทธเจ้าแลพระโพธิสัตว์อัน คณานับ เกือบกลั่นอยู่บนแผ่นดินแห่งนี้ ยังปรัชญาเต๋า ขงจื้อของจีน ปรัชญาเรื่องพระเจ้าพระบุตร พระจิต ในศาสนาคริสต์” แสดงให้เห็นถึงความเป็น ‘แผ่นดินพระเจ้า’ ซึ่งเป็นการผสมผสานความเชื่อเป็น ‘ศรัทธาญี่ปุ่น’ ที่หลากหลาย สร้างและดำรงเป็นสังคมญี่ปุ่นได้ในปัจจุบัน

1.4.1.3 เพ็ญศรี กาญจนมัย (2530) เขียนหนังสือเรื่อง “อารยธรรมญี่ปุ่น” ได้กล่าวถึงบทบาทเด่นของศาสนาชินโตต่อการพัฒนาญี่ปุ่นไว้ว่า คุณค่าของศาสนาชินโต คือการให้ความสำคัญของการสร้างสรรค์ คนญี่ปุ่นจึงไม่ย่อท้อต่อการสร้างสิ่งใหม่ๆ ทำให้เคยชินต่อการปรับตัวและการยืดหยุ่นในการรับวัฒนธรรมต่างชาติมาใช้ นับว่าจิตวิญญาณดังกล่าวเป็นสาเหตุของความเจริญก้าวหน้า ซึ่งญี่ปุ่นให้ความสำคัญกับความจริงที่ว่า “ชีวิตจะก้าวหน้าที่โดยการกระทำของตนเอง” จากตัวอย่างปรัมปราเทพซึ่งสร้างสิ่งต่างๆขึ้นโดยไม่ยุ่งเกี่ยวและแทรกแซงสิ่งนั้นๆศาสนาชินโตจึงศรัทธาต่อพลังสร้างสรรค์ของมนุษย์(Musubi)¹ ซึ่งอดทนอย่างมานะบากบั่นจนสามารถฝ่าฟันอุปสรรคเพื่อ ความสำเร็จ

¹ มุซุบิ (結び / むすび / musubi) แปลว่า ”การผูก ความเชื่อมโยง สายสัมพันธ์” กล่าวคือการไหลเวียนเชื่อมโยงกันของกระแสเวลาหรือสิ่งต่างๆด้วยพลังของเทพเจ้าตามแนวคิดแบบชินโต (ไมซึชิ ทิพย์เทียมพงษ์, 2559)

1.4.1.4 มนต์ ทองซึซ (2556) เขียนหนังสือเรื่อง “ศาสนาสาagal” ได้กล่าวถึงนิกายของศาสนาชินโตไว้ว่า ศาสนาชินโตไม่มีศาสดาก่อตั้ง ไม่มีหลักคำสอนที่ตายตัว แต่จะบูชาเทพเจ้าตามชนบประเพณีนับถือกันเรื่อยมาตามระเบียบปฏิบัติมายาวนาน ช่วงหนึ่งชินโตคือศาสนาประจำชาติ ได้รับการรองรับทางราชการจนเกิดการยกเลิกไป ภายหลังมีการตั้งนิกายขึ้น แบ่งได้เป็น 2 ประเภทคือ

ก๊กกะชินโต (Kokka Shinto) ชินโตประเภทแรก คือ ชินโตของรัฐ (State Shinto) ซึ่งเป็นศาสนา ประจำราชสำนัก และ เรียวหะชินโต (Ryoha Shinto) หรือปุหะชินโต หรือ กโยหะชินโต คือ กลุ่มกระบวนกรทาง

ศาสนาที่นับถือชินโตแบบดั้งเดิมแต่แยกตัวออกมาตามความคิดของผู้หน้านั้นๆ มีทั้งหมด 13 นิกาย ชินโตประเภทนี้ สามารถจำแนกข้อแตกต่างได้เป็น 2 แบบ คือ

- 1) ตั้งเป็นสำนักเล็กและใหญ่ แสดงความเป็นนิกายต่างๆ บทบัญญัติแตกต่างแต่แนวทางการปฏิบัติเหมือนกันคือการบูชาเทพเจ้าหรือบรรพบุรุษ
- 2) ตั้งเป็นศาลเจ้า มีซุ้มประตูสีแดงที่เรียกว่า ‘โทริอิ’ (Torii) แบบต่างๆ

ซึ่งถือเป็นสัญลักษณ์ แสดงอาณาเขตของเทพเจ้า หรือซุ้มประตูของโลกจิตวิญญาณ และได้กล่าวถึงหลักคำสอนของศาสนาชินโตไว้ว่าเทพเจ้าของญี่ปุ่นแต่ละองค์กำเนิดจากดวงวิญญาณ ซึ่งไปรวมกันเป็นเทพเจ้าสถิตอยู่ตามธรรมชาติ เช่นทะเล เขาลำเนาไพร หรือแม้แต่สัตว์ต่างๆ ศาสนาชินโตไม่กล่าวถึงเรื่องในโลกหน้า โดยชีวิตดำรงอยู่เฉพาะเวลา ณ ปัจจุบัน ศาสนาชินโตเชื่อเรื่องการดำเนินชีวิตไปตามธรรมชาติ เมื่อมนุษย์ตายไป วิญญาณจะไม่หายไป แต่จะวนเวียนอยู่บนโลกตามผลความดีความชั่วที่ได้กระทำทุกอย่างสามารถกลับคืนสู่สภาพที่ดีได้ผ่านการชำระล้างจิตใจให้บริสุทธิ์ จุดหมายอันเป็นความดีสูงสุดของชินโต มี 4 ประการคือ แจ่มใส บริสุทธิ์ ถูกต้อง เทียงตรง

1.4.2 เอกสารเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องเทพเจ้า ภูตผีปีศาจ

1.4.2.1 ฟีน ดอกบัว (2539) เขียนหนังสือเรื่อง “ศาสนาเปรียบเทียบ” กล่าวถึงประวัติของศาสนาชินโตว่า ชินโตเป็นศาสนาพหุเทวนิยม นับถือเทพเจ้าซึ่งมีมากมายหลายประเภท วิญญาณของมนุษย์เมื่อรวมกันก็สามารถเป็นเทพเจ้าแห่งสถานที่ที่สถิตอยู่ได้ แม้แต่สัตว์ที่ผู้คนเคารพนับถือด้วยเหตุนี้ในประเทศญี่ปุ่นจึงมีศาลเจ้ามากมายเสียจนได้รับการขนานนามว่าเป็นดินแดนแห่งศาลเจ้า ดินแดนแห่งเทพเจ้า และศาลเจ้าเกี่ยวกับสัตว์ก็มีด้วย เช่น ศาลเจ้าสุนัขจิ้งจอก เทพอินาริ เป็นต้น สิ่งที่ชาวญี่ปุ่นเคารพเหล่านี้ เรียกรวมๆได้ว่า ‘คามิสะมะ’ (Kamisama) ซึ่งมีความหมายเหมารวมทั้งเทพเจ้าและพลังอำนาจบริสุทธิ์ได้ด้วย เทพเจ้าที่ชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่ให้ความเคารพนับถือเหนือเทพทั้งหลาย คือ อะมะเทระสุ โอมิ คามิ (Amaterasu-omi- kami) เทพีแห่งพระอาทิตย์ และพระสวามี คือ สึกิโยมิ (Tsukiyomi) หรือเทพแห่งพระจันทร์ นอกจากนี้เทพเจ้าชินโตจะมีลักษณะภายนอกแบบมนุษย์แล้วยังมีกิเลสรักโลกโกรธหลง ดังเช่นมนุษย์อีกด้วย

1.4.2.2 คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2552) เขียนหนังสือเรื่อง “ศาสนาทั่วไป (Religions)” ได้กล่าวถึงเพนินิยายการสร้างโลกของศาสนาชินโตไว้ว่า ปฐมเทพอิซานากิและอิซานามิ ได้รับมอบหมายให้มาสร้างประเทศญี่ปุ่น เมื่อขณะนั้นโลกมีเพียงน้ำปกคลุมอยู่ เทพทั้งสองอยู่ ณ สะพานซึ่งเชื่อมทั้งสองโลกเอาไว้ เทพอิซานากิได้ใช้ขวากวนทะเลจนได้เกิดเป็นเกาะโอโนโกโซขึ้นเป็นเกาะแรก เทพทั้งสองได้ประทับอยู่ที่เกาะแห่งนี้และได้สร้างเกาะอื่นๆต่ออีกมากมาย เมื่อเทพทั้งสองอยู่ด้วยกันก็เริ่มสร้างเหล่าทวยเทพและมนุษย์ขึ้นหลังจากโลกเกิดแล้ว

1.4.2.3 อรรถยา สุวรรณระดา (2553) เขียนหนังสือเรื่อง “เรียนรู้ตำนาน เทพญี่ปุ่น จากวรรณกรรมโคะจิกิ” ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์ตำนานเทพเจ้าของโคะจิกิไว้ว่า โคะจิกิ หรือฟูโรโกะโตะบุมิ เป็นวรรณกรรมเก่าแก่ที่สุดของญี่ปุ่น ที่บอกเล่าถึงเรื่องราวความเป็นมาตั้งแต่ในอดีต โคะจิกิมีลักษณะคล้ายนิทานที่แบ่งเป็นตอนๆ ไม่เรียงตามลำดับเวลาชัดเจน ซึ่งบอกเล่าตำนานและเรื่องราวความเป็นมาของญี่ปุ่น ผ่านเนื้อหาเกี่ยวกับตำนานเทพ แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของชาวญี่ปุ่นซึ่งผูกพันอยู่กับ ธรรมชาติและมีศรัทธาต่อเทพอันสถิตอยู่ที่ไปในทุกสรรพสิ่งบนโลก ซึ่งเนื้อหาจะมี 3 ภาค ภาคแรกจะกล่าวถึงการกำเนิดของเทพและเรื่องราวหลังจากนั้นเป็นลำดับ จนถึงสมัยของจักพรรดิจิมมุ (Jimmu) ซึ่งเป็นจักพรรดิองค์แรกของญี่ปุ่น (660 BCE) ภาคสองคือตั้งแต่สมัยจักพรรดิจิมมุถึงสมัยจักพรรดิโอจิน (Oujin) จักพรรดิองค์ที่ 15 และภาคที่ 3 คือสมัยจักรพรรดินินโตะกุ (Nintoku) จนถึงสมัยจักพรรดินิซุอิโกะ (Suiko) จักพรรดิองค์ที่ 33

1.4.2.4 อรรถยา สุวรรณระดา (2557) เขียนหนังสือเรื่อง “พืช สัตว์ ตัวเลข กับตำนานยุคเทพเจ้าของญี่ปุ่น” ได้กล่าวถึงการสะท้อนความเชื่อเรื่องเทพเจ้าผ่านตัวเลข พืช และสัตว์ ไว้ว่า ตำนานเทพที่ใน โคะจิกิ มักมีตัวเลขปรากฏอยู่ เช่น ตำนานเทพที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรม อย่างเทพฮิสะสะมิ เทพซุซุโนะโอะ และ เทพโอกุนิซึนั้น มีเลข 8 ปรากฏบ่อยครั้ง ดังนั้นเลข 8 น่าจะเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ทางการเกษตร หรือตำนานเทพโอะอะริซึ่งถือเป็น พระอัยกาของจักพรรดิองค์แรกนั้น มักมีเลข 3 ปรากฏ ซึ่งน่าจะเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงถึงความสูงส่งของเทพสวรรค์ เรื่องของจำนวนก็สื่อความหมายได้เช่นกัน อย่างพิธีแสดงความบริสุทธิ์ ที่แสดงจำนวนด้วยเลข 3 สิ่งต่างๆที่มีความมิดมนชั่วร้ายมักแสดงด้วยเลข 8 เห็นได้ว่าตัวเลขเหล่านี้ ถูกใช้ในเชิงสัญลักษณ์ปลงสะท้อนความคิดความเชื่อของคนญี่ปุ่นในสมัยโบราณอีกด้วย นอกจากตัวเลขที่กล่าวมานั้น ยังมีพืชและสัตว์หลายชนิดที่ถูกใช้เป็นสัญลักษณ์ของเรื่องนั้นๆ เช่น พืชที่มีสีสดใสหรือพืชดอกที่งดงาม อย่างไม่ไผ่หรือซากุระแสดงถึงความสดชื่นแจ่มใส สัตว์เลี้ยงคานอย่างงู หรือแมลงที่มีรูปร่างน่าแขงสื่อได้ถึงความทุกข์หรือความมิดมนน่าอันตราย การที่พืชและสัตว์ปรากฏในตำนานเทพนี้เองก็สะท้อนถึงวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของญี่ปุ่นโบราณที่ผูกพัน ในการใช้ชีวิตประจำวันร่วมกับธรรมชาติ พืชและสัตว์เหล่านี้เองสะท้อนถึงความคิด ความเชื่อ

ของคนญี่ปุ่นในแง่มุมที่แตกต่างกัน ดังนั้นตำนานเทพเจ้ามีอิทธิพลอย่างมาก ต่อความคิด ความเชื่อของคนญี่ปุ่น ทั้งยังมีแง่มุมที่สะท้อนถึงสภาพการดำเนินชีวิต วิถีชีวิตในอดีตที่ส่งผลมาถึงปัจจุบันด้วย

1.4.3 เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับสังคมญี่ปุ่น

1.4.3.1 ปุณศรีสมิ์ งามพรวิพุธ (2559) เขียนบทความวิจัยเรื่อง

“คำสอนของศาสนาชินโตที่มีอิทธิพลต่อลักษณะนิสัยของคนญี่ปุ่นในปัจจุบัน”

มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของแนวคิด

คำสอนของศาสนาชินโตที่ส่งผลต่อลักษณะนิสัยของคนญี่ปุ่นในปัจจุบัน

โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวกับการกำเนิดศาสนาชินโตและเอกสารที่เกี่ยวกับอิทธิพลของศาสนาชินโตที่มีต่อสังคมญี่ปุ่นในปัจจุบัน ผลการวิจัยพบว่า ศาสนาชินโตเป็นศาสนาที่เก่าแก่ของญี่ปุ่น และเผยแพร่อยู่ญี่ปุ่นเพียงที่เดียว

โดยมีคำสอนสำคัญเกี่ยวกับพระเจ้าผู้ปกป้องคุ้มครองทุกข์สุขของผู้คนบนโลก

มีความเชื่อว่าพระจักรพรรดิสืบเชื้อสายมาจากพระเจ้า ความเชื่อที่ว่าธรรมชาติมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์อาศัยอยู่ คนญี่ปุ่นจึงไม่ทำลายธรรมชาติและให้ความสำคัญกับธรรมชาติ

นอกจากนี้ยังมีคำสอนเรื่องความซื่อตรง ความกตัญญูกตเวทิตะ และความสามัคคี เนื่องจากในอดีต

ญี่ปุ่นได้ประสบกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ ทำให้คนญี่ปุ่นมีความอดทนมาก

และต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกันจนกลายเป็นความสามัคคีในกลุ่มของตนเองเพื่อความอยู่รอด

อีกประการหนึ่งจากแพ่งสงครามโลกครั้งที่ 2 ญี่ปุ่นต้องการพัฒนาประเทศหลังสงคราม

จึงมีการนำคำสอนของศาสนาชินโตมาเป็นส่วนหนึ่งในการกระตุ้นผู้คนในประเทศให้ช่วยกันพัฒนาประเทศให้รุ่งเรือง ดังนั้นถึงแม้ว่าศาสนาชินโตก็เสื่อมลง

แต่คำสอนต่างๆของชินโตยังคงอยู่ในชีวิตประจำวันของคนญี่ปุ่นโดยที่ไม่รู้ตัว

ทำให้คนญี่ปุ่นมีลักษณะเด่นที่แตกต่างจากคนเอเชียประเทศอื่นๆ

1.4.3.2 จักรพันธ์ แสงทอง (2561) เขียนบทความเรื่อง “ศาสนาชินโตแบบพื้นบ้าน :

ระบบความเชื่อพื้นฐานของสังคมญี่ปุ่น”

ได้เรียบเรียงการแนวคิดสำคัญของศาสนาชินโตที่ต่อมามีผลอย่างมากต่อค่านิยมของคนญี่ปุ่น ไว้ดังนี้

1) แนวคิดเรื่องความตาย ศาสนาชินโตไม่สนใจเรื่องโลกหน้าและเชื่อว่า วิญญาณเป็นอมตะ

2) การเคารพบูชาบรรพบุรุษ จงรักภักดีต่อเทพเจ้าและจักรพรรดิ

เนื่องจากมีความเชื่อว่าองค์จักรพรรดิคือผู้สืบเชื้อสายมาจากเทพเจ้า

3) การบูชาคนที่มีความจริงใจกล้าหาญ คนญี่ปุ่นมีลักษณะที่เป็นชาตินิยมค่อนข้างสูง

ผู้ใดสละชีวิตให้กับประเทศชาติหรือองค์จักรพรรดิ ผู้นั้นจะได้รับการยกย่องให้เป็นวีรบุรุษ

4) ความรักในธรรมชาติ เนื่องจากศาสนาชินโตเชื่อในเทพเจ้าซึ่งสถิตอยู่ในธรรมชาติ

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ทหารญี่ปุ่นจึงรบด้วยความกล้าหาญ เพราะว่าหากตายไปก็จะมีผู้เคารพบูชา

เยี่ยงวีรบุรุษ คำสอนเหล่านี้มีผลทำให้คนญี่ปุ่นเป็นคนรักชาติ รักบรรพบุรุษของตนอย่างมาก

เกิดเป็นหลักธรรมประจำใจที่เรียกว่า “บูชิโด” ซึ่งเป็นวิถีทางแห่งนักรบของชาวญี่ปุ่น

1.4.3.3 นรีนุช ดำรงชัย (2562) เขียนหนังสือเรื่อง “ญี่ปุ่นยุคร่วมสมัย: การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม” ได้กล่าวถึงการปฏิรูปสังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่น ค.ศ. 1945 ไว้ว่า นอกจากการส่งเสริมความเท่าเทียมในสังคมแล้ว สหรัฐฯ เกิดนโยบาย

‘ยกเลิกศาสนาชินโตเป็นศาสนาประจำชาติ’ โดยการออกคำสั่งเพื่อชี้แจงสถานะใหม่ของศาสนาชินโต จากความเชื่อที่ว่า ‘ศาสนาชินโตคือปัจจัยสำคัญที่กองทัพนำไปใช้ปลุกกระตมให้ประชาชนหลงชาติ จนทำให้ชาวญี่ปุ่นคิดว่าตนสูงส่งเหนือกว่าชาติอื่น’ ซึ่งจะนำมาสู่การอ้างความชอบธรรม ในการปกครองประเทศอื่นๆ ได้ โดยได้มีการปฏิรูประบบการศึกษาของญี่ปุ่นจากการเน้นท่องจำ และมุ่งปลูกฝังอุดมการณ์รักชาติที่สุดโต่งให้เป็นการสร้างบรรยากาศทางความคิดประชาธิปไตยแบบแนว ทางของสหรัฐฯ มีการออกกฎหมายห้ามรัฐสนับสนุนหรือมีความเกี่ยวข้องกับศาสนาชินโตใดๆ ห้ามปลุกกระตมความเชื่อผ่านพิธีการศาสนา เป็นต้น รวมถึงการยกเลิกการสอน การผลิตบุคลากร และการตีพิมพ์ แจกจ่ายตำราที่เกี่ยวกับชินโต รวมถึงระงับคำสั่งรัฐเรื่องการสนับสนุนแนวคิดต่างๆ ของศาสนาชินโตที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการเมืองการปกครองอีกด้วย

1.4.4 บทความเกี่ยวกับอนิเมชันที่เกี่ยวข้อง

1.4.4.1 Richard Eisenbeis (2559) เขียนบทความเรื่อง “I Have a Real Love/Hate Relationship with Noragami” กล่าวถึงอนิเมชันเรื่องโนรากามิ เทวดาชาจร ไว้ว่า โนรากามิ เป็นอนิเมชันเกี่ยวกับเทพเจ้าแบบญี่ปุ่นสมัยใหม่ที่มีรากฐานมาจากศาสนาชินโต ในเรื่องนี้ โลกของโนรากามิ มีทั้งหมด 2 ลำดับ แรกคือโลกที่สิ่งมีชีวิตอาศัยอยู่ และโลกของวิญญาณ ที่มีอยู่ในสถานที่และเวลาเดียวกันเช่นกัน ซึ่งตามปกติ มนุษย์มองไม่เห็นโลกวิญญาณ ซึ่งเต็มไปด้วยเทพเจ้า ภูตผี และสัตว์ประหลาด และในโลกนี้ยังมีลำดับชั้นสังคมที่สร้างขึ้น จากการเคารพนับถือจากโลกมนุษย์เป็นส่วนใหญ่ ยาโตะ ตัวเอกของเรื่องก็เป็นหนึ่งใน เหล่าเทพเจ้าที่ยากจนและถูกลืม การทำงานของเขาส่วนหนึ่งเพื่อการสร้างศรัทธาสำหรับ การมีตัวตนอยู่ของทั้งสองโลกและการค้นหาอดีต เรื่องราวก็จะแสดงให้เห็นถึงเรื่องของเทพ พลังและการใช้อาวุธ ชีวิตประจำวันของเหล่าตัวละครเทพและวิญญาณรวมถึงบทบาทในยุคปัจจุบัน

1.4.4.2 ประติมล บุญประจักษ์ (2560) เขียนบทความเรื่อง

“แนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติในภาพยนตร์แอนิเมชันของฮายาโอะ มียาซากิ เรื่องเจ้าหญิงโมโนโนะเคะ” ได้สรุปผลการวิจัยไว้ว่าทั้งการดำเนินเรื่องและการออกแบบฉากและตัวละครจากภาพยนตร์แอนิเมชัน เรื่อง “เจ้าหญิงโมโนโนะเคะ” พบว่า ผู้สร้างมีการนำแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติตามมุมมองของ วัฒนธรรมญี่ปุ่นมาใช้โดยจะเชื่อมโยงกับแนวคิดทางศาสนาชินโตเสียเป็นส่วนใหญ่ สรุปได้ดังนี้

- 1) แนวคิดพื้นฐานเรื่องธรรมชาติในวัฒนธรรมญี่ปุ่นจากแนวคิดของศาสนาชินโตมนุษย์ไม่ได้เป็นเพียง สิ่งที่ถูกสร้างขึ้นมาจากฝีมือของเทพเจ้า แต่มนุษย์ถูกมองในฐานะลูกหลานของเทพเจ้า ถึงแม้เทพเจ้าจะเป็นที่เคารพยำเกรงของมนุษย์ แต่ในขณะที่เดียวกันก็ถูกมองในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของครอบครัวมนุษย์ ดังนั้นธรรมชาติก็ถูกมองว่าเป็นครอบครัวเดียวกันกับมนุษย์ด้วยเช่นกัน

สะท้อนให้เห็นแนวคิดเรื่องที่ว่า มนุษย์และธรรมชาติไม่ได้มีรากฐานที่แตกต่างกัน และสอดคล้องกันกลมกลืนและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

- 2) ความเชื่อเรื่องพระเจ้าหรือ “คะมิ”(Concept of Kami) ในศาสนาชินโต
ถือได้ว่าเป็นหลักใหญ่ของภาพยนตร์เรื่องนี้เลยก็ว่าได้ ผู้กำกับใช้มุมมองเกี่ยวกับความเชื่อที่ว่า ทุกสิ่งในธรรมชาติล้วนแล้วแต่มีพระเจ้าสิงสถิตอยู่ และได้สร้างให้ความเชื่อที่ผสมผสานปนเปื้อนกับยุคสมัยหรือฉากที่อ้างอิงมาจากประวัติศาสตร์ สะท้อนให้เห็นความเชื่อเรื่องพระเจ้าของคนญี่ปุ่นและวิถีชีวิตที่มีต่อธรรมชาติได้ชัดเจนมากขึ้น
- 3) แนวคิดเรื่องสิ่งดีและสิ่งร้าย (Concept of Good and Evil)
ในระบบความเชื่อของชินโตจะไม่มี ความชั่วร้ายแบบสมบูรณ์ ความชั่วร้ายที่เกิดขึ้นมาจะเป็นเพียงชั่วคราว และเกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเรา สิ่งชั่วร้ายหรือมลทินจะเรียกว่า “เคกะการะ” (Pollution)
- 4) แนวคิดเรื่องการชำระล้างจิตวิญญาณให้บริสุทธิ์ (Purification)
แนวคิดนี้ถือเป็นหลักใหญ่ที่สำคัญอย่างหนึ่งของวัฒนธรรมญี่ปุ่น ดังนั้นมิยาซากิจึงดึงมาใช้ในภาพยนตร์ของเขาอย่างชัดเจน โดยใช้วิธีแสดงผ่านความเชื่อของตัวละครและพลังพิเศษของบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ที่สามารถปัดเป่าคำสาปร้ายได้เป็นต้น

1.4.4.3 ปกาวิ บัวชาบาล (2563) เขียนบทความเรื่อง

“วัฒนธรรมและสังคมญี่ปุ่นผ่านมุมมองภาพยนตร์แอนิเมชัน เรื่อง Spirited Away (มิติวิญญาณมหัศจรรย์)” ได้กล่าวถึงการนำเสนอความเชื่อผ่านภาพยนตร์ไว้ว่า การนำเสนอความเชื่อผ่านสื่อในประเด็นที่หลากหลายนั้น สะท้อนให้เห็นความเชื่อของชาวญี่ปุ่นได้ ทั้งการนำเสนอความเชื่อจากต่างชาติและแนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติโดยมีพื้นฐานที่สำคัญมาจากศาสนาชินโตที่เกิดขึ้นมาตั้งแต่เริ่มแรกของประเทศญี่ปุ่น นั่นคือความเชื่อเรื่องเทพเจ้าหรือคะมิ (Kami) ทำให้มนุษย์และธรรมชาติอยู่ร่วมกัน ในรูปแบบพึ่งพาอาศัยและเคารพซึ่งกันและกัน อีกทั้งการกล่าวถึงโลกวิญญาณผ่านอนิเมชันเรื่องนี้ ก็มาจากตำนานความเชื่อของชินโตที่ว่าเทพเจ้า (Kami) จะมีอยู่มากมายและสถิตอยู่แทบทุกที่โดยเราจะพบว่ามีหลายฉากที่ผู้สร้างต้องการสื่อให้เห็นว่า สิ่งของรอบตัวมากมายล้วนเป็นที่อยู่หรือที่สถิตของเหล่าเทพ ไม่ว่าจะเป็นแม่น้ำ ต้นไม้ แมลง รูปปั้นหรือสิ่งต่างๆ แนวความเชื่อเหล่านี้จึงส่งผลให้สิ่งรอบตัวในประเทศญี่ปุ่นเปรียบเสมือนของมีค่าและไม่ควรถูกทำลายอย่างยิ่ง

1.5 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาการนำเสนอความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาชินโต และภาพสังคมญี่ปุ่น
ที่ปรากฏในการ์ตูนอนิเมชันเรื่อง โนรากามิ เทวดาขจร จำนวน 12ตอน

1.6 วิธีการศึกษา

- 1) กำหนดหัวข้อและขอบเขตการศึกษา
- 2) การเก็บรวบรวมข้อมูล
  - 2.1 การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพซึ่งรวบรวมเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและความเชื่อ รวมถึงสื่อออนไลน์เพื่อประกอบการศึกษา เป็นข้อมูลและแนวทางในการดำเนินงาน
  - 2.2 เนื้อหาการ์ตูนอนิเมชันผ่านเว็บไซต์รับชมสื่อออนไลน์ที่ถูกลิขสิทธิ์ iQIYI
- 3) วิเคราะห์และเรียบเรียงข้อมูลในรูปแบบของบทความวิจัย

บทที่ 2 ศาสนาชินโต

2.1 ความเป็นมาของศาสนาชินโต

ชินโตมีความหมายว่าเป็น ทางของ เทพเจ้าทั้งหลาย (Way of Gods) โดยญี่ปุ่นได้ยืมตัวหนังสือจีนมาใช้ ชิน 神 หมายถึงเทพเจ้า คำว่าโต 道 มาจาก เต้า ซึ่งแปลว่าทาง หมายถึง เส้นทางของเทพเจ้า อันมนุษย์ต้องดำเนินไปตามวิถีนี้(เพ็ญศรี กาญจนมัย, 2524)

ชินโตเป็นความคิดความเชื่อดั้งเดิมของญี่ปุ่นทั้งในอดีตยังเคยเป็นศาสนาประจำชาติของญี่ปุ่น แม้ทั่วไปศาสนาจะมีการเผยแพร่คำสอนผ่านทางพระคัมภีร์ แต่เชื่อกันว่าศาสนาชินโตมีมาก่อนการปรากฏ เป็นลายลักษณ์อักษรตามวรรณกรรมเรื่องแรกของญี่ปุ่นอย่างโคะจิกิ ซึ่งในโคะจิกิจะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับ เทพเจ้า การกำเนิดของญี่ปุ่น นอกจากพระคัมภีร์แล้วนั้นลักษณะพื้นฐานของศาสนาชินโตไม่เหมือนกับองค์การ หรือศาสนาหลักอื่นๆ คือ ไม่มีศาสดา ให้ความสำคัญแก่ ความเชื่อเรื่องเทพเจ้า การประกอบพิธี และเคารพบูชาเทพเจ้ารวมถึงธรรมชาติ การชำระล้างจิตใจให้บริสุทธิ์ ซึ่งเป็นรากฐานของชินโต ถ้าจำแนกตามองค์ประกอบทั่วไปของศาสนาแล้วนั้น บางแหล่งข้อมูลอาจมีการจำแนกไปว่า ชินโตอยู่ในกลุ่มของลัทธิความเชื่อแบบพหุเทวนิยมซึ่งเชื่อในเทพเจ้าหลายองค์มากกว่าศาสนา

ตั้งแต่สมัยแรกเริ่มของประวัติศาสตร์ศาสนาพื้นถิ่นในญี่ปุ่นจะอยู่ในแนวของความเชื่อที่สืบทอดและปฏิบัติกันในวงสังคมหรือบรรพบุรุษตามแต่ละพื้นที่ที่ศาสนาความเชื่อท้องถิ่นญี่ปุ่นในยุคเก่ามีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการพัฒนาพื้นฐานทางสังคมญี่ปุ่นทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมได้กลายเป็นรากฐาน ที่ผสานเข้ากับศาสนาและผนวกความเชื่อที่เข้ามาในระยะหลัง ก่อนการเข้ามาของลัทธิขงจื้อและศาสนาพุทธ ในพุทธศตวรรษที่ 6 กลุ่มความเชื่อดั้งเดิมของญี่ปุ่นตั้งแต่สมัยยุคก่อนประวัติศาสตร์ถูกนำมาารวมกัน ในขณะที่อยู่ภายใต้การรวมกลุ่มรัฐของตระกูลยามาโตะในสมัยต้น ซึ่งได้ถูกหล่อหลอมให้เป็น รูปแบบเดียวกันมากขึ้น โดยศูนย์กลางการเคารพจะอยู่ที่สุริยเทพอะมะเทระสุ โอมิ คามิ (天照大御神)

ศาสนาชินโตมิได้อยู่ในรูปแบบที่มีสถาบันตายตัว แต่เป็นแนวความเชื่อแบบเน้นอนตายตัว แต่เป็นแนวความเชื่อที่ปฏิบัติกันตามจิตใต้สำนึก เป็นการสอนโดยปฏิบัติโดยไม่ยึดหนังสือตำราใดๆ แม้แต่คำว่า “ชินโต” ก็นำมาใช้เพื่อให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างชนบประเพณีวัฒนธรรมแบบเก่าของญี่ปุ่นกับศาสนาพุทธและขงจื้อ แก่นของศาสนาชินโตจึงไม่ใช่ความคิดแบบปรัชญาศาสนา แต่ก็ได้ให้ระบบคุณค่าหรือนิยามที่เป็นเอกลักษณ์ของญี่ปุ่น และคงยืนหยัดในสังคมญี่ปุ่น มาจนถึงทุกวันนี้ (เพ็ญศรี กาญจนมัย, 2530)

ส่วนสมัยนารา เฮอัน ไปจนถึงคามะคุระ ญี่ปุ่นตกอยู่ภายใต้อิทธิพลของศาสนาพุทธและขงจื้ออยู่มาก ในช่วงนี้ชินโตจึงผสมผสานกับศาสนาพุทธไปจนถึงสมัยรัฐบาลโชกุนโทกุกาวะ (The Tokugawa Shogunate of Japan) ซึ่งในยุคนี้มีความจำเป็นในการแสวงหาเอกลักษณ์ของญี่ปุ่นเพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งในสังคม

และปัญหาความหลากหลายของวัฒนธรรมต่างชาติที่เข้ามาซึ่งเชื่อว่าการฟื้นฟูศาสนาชินโตขึ้นมาจะทำให้เกิดสำนึกรักชาติและความยำเกรงต่อเทพเจ้า

ในสมัยเมอิจิ (The Meiji era) รัฐบาลได้ใช้ศาสนาชินโตเพื่อปลุกปล้ำชาตินิยมขึ้น จนมีการตั้งกระทรวงกิจการศาสนาชินโตขึ้นในปีพ.ศ. 2412 จนถึง พ.ศ.2415 ทั้งนี้เพื่อการพัฒนาการเมือง ให้คนญี่ปุ่นรักชาติ ดำเนินตามครรลองที่ถูกควรและเทิดทูนสถาบันจักรพรรดิ อย่างไรก็ตามเนื่องจาก ขัดต่อนโยบายการสร้างชาติให้ทันสมัยในสมัยเมอิจิ รัฐธรรมนูญเมอิจิ ค.ศ. 1889 (明治憲法, Meiji Kenpou) หรือในปี พ.ศ.2432 จึงให้เสรีภาพในการนับถือศาสนาแก่ประชาชนแต่ขณะเดียว การสอนศาสนาใดๆในสมัยนั้นต้องสอดคล้องและสนับสนุนศาสนาชินโตแห่งรัฐ รวมถึงเป็นวิชาบังคับ เพราะถือว่าศาสนาชินโตเป็นหลักธรรมประจำชาติ มีศีลธรรมที่จะช่วยก่อให้เกิดความสามัคคี ซึ่งการที่ศาสนาถูกใช้เพื่อเน้นหลักเป็นหน้าที่พลเมืองคลั่งไคล้เชื้อชาติ ศาสนาชินโตเองก็ถูกกล่าวได้ว่า เป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดสงครามมหาเอเชียบูรพา (Greater East Asia War) และก่อตัวไปถึง สงครามโลกครั้งที่ 2 เช่นกัน

เมื่อญี่ปุ่นพ่ายแพ้ ฐานะและความสำคัญในศาสนาชินโตก็ถูกล้มเลิกไปโดยสิ้นเชิง ในแง่ของอิทธิพลตะวันตกที่เข้ามาปฏิรูปสังคมและวัฒนธรรมญี่ปุ่นนั้น ศาสนาชินโตถูกมองว่ามีลักษณะเป็น เเผด็จการครอบงำจิตใจในแง่ของการเมืองการปกครอง ซึ่งเพ็ญศรี กาญจนอมัย (2530) เขียนหนังสือเรื่อง “อารยธรรมญี่ปุ่น” ได้กล่าวถึงความคิดเห็นถึงลักษณะของศาสนาชินโตไว้ว่า ผู้เขียนเห็นว่านับเป็นการผิดพลาด ถ้าเรามุ่งเน้นศึกษาศาสนาชินโตในแง่ของบทบาทการเมือง เราควรต้องเน้น เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ และคุณธรรม ตลอดจนค่านิยมของศาสนาชินโต ซึ่งมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการ พัฒนาบุคคลและผลึกต้น ญี่ปุ่นให้เป็นประเทศที่พัฒนาทางด้านอุตสาหกรรมในโลกปัจจุบัน

2.2.ตำนานการกำเนิดเทพเจ้า

ตามที่ปรากฏในหนังสือวรรณกรรมเล่นแรกของญี่ปุ่นอย่าง โคะจิกิ ได้กล่าวไว้ว่า มีการแบ่งโลกออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ๆ คือ สวรรค์หรือดินแดนทะกะมะโนะฮาระ (高天原) พื้นพิภพ และโลกแห่งความตายหรือดินแดนโยมิโนะคุนิ (黄泉の国) เริ่มแรกได้มีเทพจุดิบนสวรรค์ก่อน จากนั้นจึงส่งเทพคู่ชายหญิง คือเทพชาย อิซานากิ และ เทพหญิง อิซานามิ พร้อมหอกศักดิ์สิทธิ์ เพื่อสร้างดินแดน เทพอิซานามิได้ใช้หอกนี้กว่นพื้นพิภพจนกลายเป็นเกาะต่างๆ เทพทั้งสอง ได้ลงมาอยู่บนเกาะนี้พร้อมสร้างเสาศักดิ์สิทธิ์ เทพทั้งสองวนรอบเสาเพื่อทำพิธีแต่งงานและจากนั้นก็ให้กำเนิดเทพต่างๆตามลำดับ

เมื่อถึงคราวที่เทพอิซานามิได้ให้กำเนิดเทพแห่งไฟนั้นก็ได้เผาช่องคลอดจนเสียชีวิต จึงได้ไปอยู่ยังดินแดนใต้พิภพโยมิโนะคุนิ เทพอิซานากิเฝ้าหวอนให้ภรรยาของตนกลับมา แต่เทพอิซานามิกับมายังพื้นพิภพไม่ได้ เนื่องจากได้กินอาหารของดินแดนโยมิไปเสียแล้ว หลังจากนั้น เทพอิซานามิขอให้สามีอย่าลอบมองดูรูปร่างของตนในขณะที่ไปขอปรึกษาเทพแห่งดินแดนนี้ แต่เทพอิซานากิผิดสัญญาและได้เห็นถึงรูปร่างน่าเกลียดของเทพอิซานามิ จึงเกิดกลัวและหนีไป เทพอิซานามิรู้เช่นนั้นจึงโกรธมากสั่งให้เหล่าปีศาจในดินแดนโยมิไล่ตามไปทันที ระหว่างทางนั่นเอง

เทพอิซานามิก็ได้ใช้อำนาจของของวิเศษจนหนีกลับมาอย่างพินพิภพได้ หลังจากที่เทพอิซานามิได้หนี
เหล่าปีศาจจากดินแดนโยมิโนะคุนิได้สำเร็จก็ได้กลับมาอย่างพินพิภพ เนื่องจากได้ไปยังดินแดนที่มีมลทินมัวหมอง
หรือ เคคะระ (汚れ) จึงต้องชำระล้างร่างกายให้บริสุทธิ์

ขณะนั้นก็เกิดเทพที่เกิดจากการชำระล้างร่างกายมากมาย และได้กำเนิดมหาเทพที่สำคัญ 3 องค์คือ

ล้างตาซ้ายได้เกิดเป็นมหาเทพอะมะเทระสุ โอมิ คามิ (天照大御神)

ล้างตาขวาได้เกิดเป็นเทพทสึคุโยมิ (月読)

ล้างจมูกได้เกิดเป็นเทพซุซะโนะโอะ (須佐之男命)

เทพอิซานามิจึงได้สั่งให้บุตรอันประเสริฐทั้งสามเป็นเทพปกครองโลกต่างๆ คือ มหาเทพอะมะเทระสุ
ปกครองสวรรค์ เทพทสึคุโยมิปกครองโลกยามราตรี เทพซุซะโนะโอะ ปกครองท้องทะเล

2.3 แนวคิดที่สำคัญ

2.3.1 แนวคิดเกี่ยวกับเทพเจ้า

ศาสนาชินโตเชื่อในเรื่องเทพเจ้าที่สิงสถิตอยู่ในธรรมชาติ เชื่อในเทพเจ้าซึ่งมีอำนาจในทุกสิ่ง เนื่องจาก
ชินโตเป็นศาสนาที่มีเทพเจ้ามากมาย จนมีคำกล่าวถึงเทพเจ้าว่า “ยะโอะโยะโระสุ โนะ คะมิ” (百万の神)
หมายถึง “มีเทพเจ้าอยู่แปดล้าน” กล่าวคือมีเทพเจ้ามากมายเต็มไปหมด

ทั่วประเทศญี่ปุ่นจึงมีความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้าในพื้นที่ของตนเองศาสนาชินโตไม่ได้เชื่อในเทพเจ้าองค์
ใดองค์หนึ่งเหมือนศาสนาส่วนใหญ่ทั่วโลก และไม่มีหลักคำสอนตายตัว แต่เป็นการสร้างเทพเจ้า

ท่ามกลางธรรมชาติเพื่อช่วยสนับสนุนการใช้ชีวิตตามรูปแบบของคนญี่ปุ่น และมีการสักการะ

เพื่อแสดงความเคารพ เทพเจ้าดั้งเดิมของญี่ปุ่นอาจเป็นธรรมชาติและไม่มีรูปทรงแน่ชัด

แต่ตำนานเทพบางตำนานก็เล่าถึงการจำแลงกลายลงมาให้มีรูปร่างเหมือนมนุษย์ของเทพบางองค์เอาไว้

นอกจากนี้ในอีกทางหนึ่งยังสะท้อนความชอบธรรมในการปกครองแผ่นดินของจักรพรรดิซึ่งถือว่าเป็นลูกหลาน
ของเทพเจ้าอีกด้วย

สำหรับศาสนาชินโตนั้นเทพเจ้าเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องให้ความเคารพนับถืออย่างสูง เทพเจ้าไม่ใช่เพียงสิ่ง
ศักดิ์สิทธิ์ แต่เป็นสิ่งที่มีความหมายมหาศาลพร้อมด้วยความเมตตากรุณา

2.3.2 แนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติ

ความเชื่อแบบชินโตเน้นไปที่การอยู่ร่วมกับธรรมชาติ เพราะในธรรมชาติทุกแห่งล้วนแล้วแต่เทพเจ้า
สถิตอยู่

คามิสำหรับชินโตแล้ว เปรียบเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติและมนุษย์ จะเรียกว่าเป็น ‘วิญญาณ’ หรือ
‘จิต’ ก็อาจจำแนกได้ว่าคล้ายกับความเชื่อของศาสนาดั้งเดิมแบบ animism ดังนั้นในความเชื่อของชินโต ทุก
หนแห่งและทุกสิ่งล้วนมีวิญญาณสถิตอยู่ ชินโตจึงให้ความเคารพต่อต้นไม้ใหญ่ หินใหญ่ ไล่ไปจนกระทั่งเม็ดข้าว
หรือเตาไฟ สังเกตได้ว่าศาลเจ้าชินโตจึงอยู่คู่กับต้นไม้ใหญ่เสมอ และไม่แปลกใจเลยว่าชินโตก็มีบทบาทใน
การรักษาธรรมชาติอย่างมาก (ณัฐพงศ์ ไชยวานิชย์ผล ,2560)

การเน้นความสำคัญของธรรมชาติตามวิถีของชินโตนี้เองก็ทำให้ได้เห็นถึงความนิยมชมชอบวิถี
การดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายในแบบญี่ปุ่น ซึ่งก่อให้เกิดคุณธรรมเกี่ยวกับความมัธยัสถ์ และยกย่อง

นับถือธรรมชาติในการอยู่ร่วมกันอย่างดี โดยมีความคิดที่ว่า “ธรรมชาติจะอำนวยประโยชน์ต่อมนุษย์ เมื่อนุชนั้นทำงาน” (เพ็ญศรี กาญจนมัย, 2530 :30)

แนวคิดข้างต้นอาจทำให้เกิดเป็นธรรมเนียมความเชื่อในญี่ปุ่นกันว่า ผู้ไม่ทำงานถือเป็นเรื่องน่าหยาบเกียรติ และธรรมชาติจะไม่อำนวยอวยพรใดๆตอบแทน แก่ผู้ที่ไม่ยอมลงมือทำอะไร ซึ่งต่างกับความเชื่อในเรื่องของ การให้ทาน ที่ให้โดยไม่ต้องการสิ่งตอบแทนใดๆ ทำให้มนุษย์และธรรมชาติ ดำเนินไปด้วยกันด้วยดี

2.3.3 แนวคิดเกี่ยวกับความบริสุทธิ์

จุดมุ่งหมายสำคัญของศาสนาชินโตที่ได้ปรากฏในหลักฐานต่างๆมุ่งเน้นไปที่การรับสิ่งบริสุทธิ์มาเหมือนแต่เดิม ในความเชื่อของชินโตนั้น มนุษย์ได้รับมลทิน หรือความไม่สะอาดบริสุทธิ์จากการใช้ชีวิตประจำวัน หรือตามธรรมชาติ เช่น การเจ็บป่วย ความตาย ความรู้สึกด้านลบ โดยมลทินที่ไม่สะอาดบริสุทธิ์นี้จะถูกเรียกว่า เคคะระ (汚れ) จึงต้องชำระล้างสิ่งนี้เพื่อให้จิตใจบริสุทธิ์

นอกจากนี้ยังมีความเชื่อเรื่องการชำระล้างจิตวิญญาณให้บริสุทธิ์อิงมาจากแนวความคิดที่ว่า ธรรมชาติของมนุษย์นั้นเป็นสิ่งที่ดี จึงเกิดความคิดของการชำระล้างตนเองให้บริสุทธิ์กำจัดวิญญาณร้าย หรือสภาพแวดล้อมที่มารบกวนออกไป หลังชำระล้างจิตใจและกายให้บริสุทธิ์แล้ว ผู้คนก็จะกลับสู่สภาวะธรรมชาติที่มีสภาพดีและบริสุทธิ์ดังเดิมอีกครั้ง (เพ็ญศรี กาญจนมัย, 2524: 23-25)

2.3.3.1 เกลือ ญี่ปุ่นมีความเชื่อว่าเกลือเป็นสิ่งที่บริสุทธิ์ ในศาสนาชินโต เกลือยังมีความหมายว่า "การทำให้บริสุทธิ์" ตั้งแต่สมัยโบราณเกลือได้รับการยกย่องว่าเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ว่ากันว่ามันมีพลังในการชำระล้าง ขับไล่ ภูตผีวิญญาณชั่วร้าย และยังถูกใช้เพื่อชำระล้างสิ่งไม่ออกจากบ้าน เช่น เมื่อเราไปร่วมงานศพ คนญี่ปุ่นจะโรยเกลือไปตามร่างกายเพื่อที่จะชำระล้างความเศร้าโศก ความรู้สึกหดหู่ และกำจัดสิ่งชั่วร้าย ภูตผี วิญญาณ ที่อาจจะติดตามมา(WeXpats, 2562)

2.3.3.2 บ่อน้ำในศาลเจ้า หรือเทมิสึยะ (手水舎) มีสำหรับล้างมือและบ้วนปาก ตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าศาลเจ้า ก่อนที่จะเข้าไปบริเวณศาลเจ้า จะมีธรรมเนียมการล้างทำความสะอาดก่อน เพื่อชำระล้างร่างกายและชำระล้างจิตใจให้บริสุทธิ์ก่อนเข้าไปไหว้พระหรือขอพร

2.3.3.3 น้ำพุร้อน ออนเซ็น(温泉) คือการแช่น้ำร้อนแบบญี่ปุ่น ได้พัฒนามาเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมของคนญี่ปุ่นมาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน การแช่น้ำร้อนมีประโยชน์และดีต่อสุขภาพอย่างมากเช่น ทำให้ร่างกายผ่อนคลาย แร่ธาตุที่อยู่ในน้ำพุร้อนทำให้เลือดลมไหลเวียนดี เป็นต้น

ในทางชินโตนั้น การแช่น้ำพุร้อน โดยมีจุดประสงค์หลัก ๆ คือ ใช้สำหรับประกอบพิธีชำระล้างบาป เพื่อชำระล้างร่างกายและจิตวิญญาณให้บริสุทธิ์ โดยมีปรากฏในวรรณกรรมโคจิเกอิในตอนหนึ่งว่า

“ตัวข้าได้ไปยังดินแดนอันสกปรกมัวหมองมีมลทิน ดังนั้นจึงสมควรชำระล้างร่างกายให้สะอาด จากนั้นจึงดำลงไปใต้น้ำเพื่อชำระล้างร่างกายให้บริสุทธิ์” (อรรถยา สุวรรณระดา, 2553)

นอกจากการแช่ออนเซ็นแล้ว ญี่ปุ่นยังนิยมลงแช่อ่างอาบน้ำอีกด้วย การอาบน้ำนี้ไม่ได้เป็นเพียงการชำระล้างร่างกายให้สะอาด แต่ยังมีความหมายถึงการขจัดมลทินหรือ เคคะระ (汚れ) ได้อีกด้วย

2.3.4 แนวคิดเกี่ยวกับความไม่บริสุทธิ์

เรื่องราวเกี่ยวกับศาสนาชินโตที่ปรากฏวรรณกรรมต่างๆตั้งแต่ยุคประวัติศาสตร์แสดงให้เห็นว่า เทพเจ้ามิได้เป็นใช้อำนาจผู้กำหนดชะตากรรมของผู้ใด มนุษย์เกิดมาพร้อมความบริสุทธิ์มิได้มีบาปบุญติดตัวมา เพียงแต่สิ่งที่ไม่ดีนั้นเป็นอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมจากภายนอกเท่านั้น ด้วยเหตุนี้จึงมีความเชื่อว่าทุกอย่างสามารถเปลี่ยนแปลงจากร้ายกลายเป็นดีได้ผ่านการกระทำและการชำระล้างให้เกิดบริสุทธิ์อีกครั้ง

เคกาเร (汚れ) เป็นความไม่บริสุทธิ์ทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นเชื้อโรค สิ่งสกปรก มลทิน หรือกระทั่งจิตใจที่ชั่วร้าย นอกจากนี้ยังมาจากอิทธิพลแวดล้อม เช่น การสัมผัสกับความตายทุกรูปแบบ การคลอดบุตร โรคร้ายไข้เจ็บ และการมีประจำเดือน รวมไปถึงการกระทำต่างๆ เช่นการข่มขืน ในทางชินโตเคกาเรต้องได้รับการแก้ไขได้อาการนี้สามารถแก้ไขได้ผ่านพิธีชำระล้างที่เรียกว่ามิโซจิและฮาราเอะ ไม่เพียงแต่ปัจเจกบุคคล เคกาเรยังสามารถส่งผลกระทบต่อในทางลบไปในบริเวณกว้างได้ด้วย

ทางชินโตเชื่อว่า เคกาเรไม่ใช่ศีลธรรมของมนุษย์ แต่เป็นสิ่งที่หรือพลังงานที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แม้ว่ามลทินจะเกิดจากการกระทำโดยเจตนา เช่น อาชญากรรม เคกาเรจึงไม่เท่ากับบาปในศาสนาอื่นๆ

กล่าวโดยสรุปแล้วแม้สิ่งไม่ดีที่อยู่รอบตัวเรานั้นจะสามารถพัฒนาขึ้นมาเป็นสิ่งชั่วร้ายที่เพิ่มขึ้นควบคู่ไปกับสิ่งดีนั้น แต่ก็ยังเป็นลักษณะโดยทั่วไปของสิ่งมีชีวิตทั้งหลาย ความมานะบากบั่นที่จะฟันฝ่าอุปสรรคเป็นคุณสมบัติที่นำไปสู่ความสำเร็จในชีวิตได้

2.3.5 แนวคิดเกี่ยวกับโลกหลังความตาย

ดังที่กล่าวไว้ข้างต้น วรรณกรรมโคะจิกิได้มีการกล่าวถึงการแบ่งโลกไว้อย่างชัดเจนรวมถึงโลกแห่งความตายหรือดินแดนโยมิโนะคุนิ (黄泉の国) ดินแดนหลังความตายแห่งนี้ไม่เหมือนกับนรกในศาสนาพุทธที่มีการตัดสินโทษของผู้ที่ตายและส่งไปยังขุมนรกที่ต้องได้รับโทษ แต่เป็นดินแดนที่ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วล้วนมาอาศัยอยู่ ไม่ว่าจะเป็นมนุษย์ ภูตผีปีศาจ หรือแม้แต่เทพก็ตาม ถึงแม้ชินโตและพุทธในญี่ปุ่นมีความเชื่อหรือแนวคิดที่ผสมกลมกลืนอยู่บ้าง แต่ก็มีแตกต่างที่ว่า ชินโตยังไม่เชื่อเรื่องมนุษย์บาปติดตัวและมองว่าชีวิตทางโลกเป็นสิ่งที่น่าปรารถนาดังนั้นชินโตจึงไม่ประสงค์ความตายหรือปรารถนาในโลกหน้า ชินโตมีความเชื่อว่าความสุขของมนุษย์ต่างมุ่งหวังอยู่เพียงชีวิตปัจจุบันเท่านั้น ไม่ใช่ในโลกหน้าหรือชีวิตหน้า และยังเชื่อเรื่องการเวียนอยู่ในแต่ละดินแดนโดยที่ไม่สูญสลาย โดยทั่วไปวิญญาณมีอารมณ์ความรู้สึกรักโลกโกรธหลงได้ เช่นเดียวกับมนุษย์และเทพเจ้า แม้กระทั่งมีพลังคำสาปลงโทษมนุษย์ได้อีกด้วย

หากต้องการให้ดวงวิญญาณมีสุข ผู้อยู่ข้างหลังต้องทำความดีเพื่อให้เกิดผลแก่ดวงวิญญาณ และจะได้รับพรจากดวงวิญญาณ หากผู้อยู่ข้างหลังทำความชั่ว ผลก็จะส่งถึงดวงวิญญาณ และอาจถูกดวงวิญญาณลงโทษได้เช่นกัน (เสถียร พันธรังษี, 2546)

ดังนั้นประเพณีการนับถือวิญญาณที่ล่วงลับไปแล้วก็เป็นหนึ่งในวัฒนธรรมสำคัญของญี่ปุ่น เช่นเดียวกับประเทศอื่นๆเช่นกัน ที่ญี่ปุ่นที่จะเรียกผี ปีศาจ ภูตต่าง ๆ รวมกันว่า “โยโค” แต่ก็สามารถแบ่งประเภทของภูตผีปีศาจของญี่ปุ่นได้เช่นกัน

2.3.5.1 โยโค (妖怪) แปลตรงตัวหมายถึง อสุรกาย หรือ ปีศาจ เป็นปีศาจที่เป็นชนิดของมันเลย ไม่ได้มีที่มาที่ไปจากอะไรเป็นพิเศษ คือเกิดมาแล้วก็เป็นรูปลักษณะนั้นเลยและไม่เปลี่ยนแปลงไปเป็นอย่างอื่น ซึ่ง

เหล่าโยไคนี้มีทั้งที่นำพาโชคลาภหรือที่นำภัยพิบัติมาให้ผู้พบเห็น เชื่อกันว่า โยไคเป็นอสุรกายจากภพภูมิอื่น และมาอาศัยอยู่บนโลกมนุษย์ มีอิทธิฤทธิ์แตกต่างกันไป เช่น อสุรยักษ์ (鬼) เป็นต้น

2.3.5.2 โอบาเกะ (お化け) เป็นภูติหรือปีศาจที่เกิดจากการกลายร่างจากสิ่งอื่น และอาจแปลงร่างกลับไปมาระหว่างปีศาจกับสิ่งที่กลายร่างมาได้ตลอด หรือโอบาเกะบางคนก็ต้องเข้าสิ่งอื่นก่อนจึงจะแสดงอำนาจปีศาจได้

2.3.5.3 โมโนโนะเกะ (物の怪) เป็นรูปแบบของปีศาจชนิดหนึ่งที่เกิดจากความรู้สึกของมนุษย์ซึ่งเป็นจิตตกค้างหรือจิตอาวรณ์ของคนที่ยังมีชีวิตอยู่ ทำให้เกิดเป็นปีศาจขึ้นมา โมโนโนะเกะเป็นก้อนจิตหรือวิญญาณของมนุษย์ที่มีพลังงานความรู้สึกที่รุนแรง ล่องลอยไปหาที่สิ่งสูงจนกลายเป็นรูปร่างปีศาจ

2.3.5.4 ยูเร (幽霊) เป็นวิญญาณของมนุษย์ที่ตายด้วยแรงความอาฆาตหรือไม่มีความสงบสุข ลักษณะของยูเรที่ปรากฏกายก็คือตามสภาพก่อนตาย เช่น ผีนั่งจวน “ซารายาชิกิ” (皿屋敷)

2.3.5.5 คา มิ (神) โดยปกติคา มิคือเทพหรือวิญญาณธรรมชาติ แต่เทพก็มีหลายรูปแบบทั้งดีและไม่ดี เช่น เทพวิบัติ ที่นำโรคระบาดมาสู่โลกเพื่อคุมประชากรมนุษย์ เทพภูเขา ที่ดูแลธรรมชาติ ฯลฯ บางครั้งวิญญาณหรือปีศาจบางคนก็ก้ำกึ่งระหว่างเทพหรือแค่ภูติผีปีศาจธรรมดา เช่น ซาชิกิวาราชิ (座敷童子) เพราะนำความมั่งคั่งมาให้ผู้พบเห็น ทั้งนี้อาจมาจากความเชื่อหลักของศาสนาชินโตที่ว่า เทพ สามารถมีที่มาได้จากทุกสิ่ง ทั้งคน สัตว์ สิ่งของ หรือกระทั่งปีศาจ ก็กลายมาเป็นเทพได้ (เอกณัฐ สวัสดิ์ศิริ, 2556)

2.3.5.6 อิกิเรียว (生霊) คือ วิญญาณที่ออกจากร่างมนุษย์ทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งความเชื่อเรื่องวิญญาณคนเป็นได้ปรากฏอยู่ตามวรรณกรรมหรือเทพปกรณัมญี่ปุ่น เชื่อกันว่า เมื่อบุคคลหนึ่งถูกอีกบุคคลหนึ่งกระทำให้คับข้องหมองใจถึงขนาดเคียดแค้นปางตาย วิญญาณทั้งหมดหรือบางส่วนของผู้นั้นอาจละจากร่างเป็นการชั่วคราว เพื่อไปประทุษร้ายด้วยประการต่าง ๆ ต่อผู้ข่มเหง นอกจากนี้ วิญญาณดังกล่าวอาจสิงสู่ร่างของบุคคลอื่น โดยที่เจ้าของวิญญาณไม่ทราบเลยก็ได้ การที่วิญญาณพ้นร่างไปนี้แม้ชั่วคราว ก็มักก่อให้เกิดเจ้าของวิญญาณล้มป่วย แต่ถ้าถาวร ผู้นั้นก็จะถึงแก่ความตายในที่สุด (Fairchild, William P, 2505)

2.3.6 แนวคิดเกี่ยวกับตัวเลข

ตัวเลขที่ปรากฏบ่อยหรือถูกใช้ในเชิงสัญลักษณ์นั้นมี 4 ตัวได้แก่ 3 5 7 และ 8 โดยกล่าวว่าตัวเลข 3 5 หรือ 7 ส่วนหนึ่งเป็นการสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลความคิดความเชื่อของจีนด้วย

2.3.6.1 เลข 3 มักปรากฏขึ้นเมื่อใช้แสดงจำนวนของสิ่งล้ำค่าหรือบริสุทธิ์ศักดิ์สิทธิ์ เช่น

2.3.6.1.1 เทพผู้สูงส่ง ไนโคะจิกิเทพที่จัดเป็นอันดับแรกสุดมี 3 องค์ นอกจากนี้ยังมีเทพ 3 องค์ที่มีอำนาจเหนือเทพองค์อื่น ๆ นั่นคือ เทพอะมะเตะระสุ (เทพแห่งดวงอาทิตย์ผู้ปกครองสวรรค์) เทพเทพทสึคิโยมิ (เทพแห่งดวงจันทร์ผู้ปกครองโลกยามราตรี) และเทพซุชะโนะโอะ (เทพแห่งทะเล) กล่าวได้ว่าเลข 3 จึงเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงความสูงส่ง

2.3.6.1.2 ของวิเศษ ในตอนที่เทพอะมะเตะระสุมอบหมายให้เทพนินิงมาปกครองพื้นพิภพ และมอบของวิเศษ 3 ชิ้นอันได้แก่ กระจก แก้วมณี และดาบ กล่าวได้ว่าเลข 3 จึงเป็นสัญลักษณ์แสดงถึงอำนาจและความสูงส่งศักดิ์สิทธิ์ของผู้ปกครองประเทศ หากขาดสิ่งของทั้ง 3 นี้แผ่นดินย่อมทำให้แผ่นดินไร้ซึ่งความสงบสุข

2.3.6.1.3 ตำนานเทพโอะโอะริ ในตำนานเทพโอะโอะริเป็นบุตรคนที่ 3 ของเทพนินิงและซากุยะฮิเมะ นอกจากนี้เทพโอะโอะริยังเป็นพระอัยกาของจักรพรรดิองค์แรกของญี่ปุ่นจึงอาจกล่าวได้ว่าเลข 3 ที่ปรากฏในตำนานเทพเจ้าเป็นสัญลักษณ์บ่งชี้ถึงความสูงส่งของเทพองค์นี้ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของจักรพรรดิญี่ปุ่น

2.3.6.2 เลข 5 มักถูกใช้แสดงถึงสิ่งที่มีความพิเศษสำคัญ เช่น เทพที่จัดว่าเป็นเทพพิเศษบนสวรรค์ บุตรของเทพอะมะเตะระสุที่เกิดจากพิธีอุเกะอิซึ่งเป็นกำลังสำคัญให้กับเทพอะมะเตะระสุ เทพที่ร่วมเดินทางกับเทพนินิงซึ่งเป็นเทพบรรพบุรุษของกลุ่มชนสำคัญ 5 ตระกูลที่เป็นกำลังสำคัญ ให้กับราชสำนักญี่ปุ่น เทพเหล่านี้ล้วนมีจำนวน 5 องค์ นอกจากนี้ธัญพืชหลักที่ปรากฏในตำนานกำเนิดธัญพืชในวรรณกรรมโคะจิกิ อันได้แก่ ข้าวเจ้า ข้าวฟ่าง ถั่วเหลือง และถั่วแดงซึ่งได้กลายมาเป็นอาหารหลักของคนญี่ปุ่นโบราณ ก็มีจำนวน 5 ชนิด กล่าวได้ว่าเลข 5 ถูกใช้เป็นสัญลักษณ์เพื่อนำถึงสิ่งที่มีความพิเศษหรือความสำคัญ

2.3.6.3 เลข 7 มีปรากฏอยู่ในโคะจิกิแค่ตอนกล่าวถึงการกำเนิดเทพคู่ชายหญิง แม้เทพคู่ชายหญิงที่จุดจะมีอยู่ 5 คู่ แต่ในโคะจิกิจะนับรวมเทพที่จุดขึ้นมาอีก 2 องค์ก่อนหน้านั้นด้วยเพื่อให้ได้จำนวนตัวเลขเป็นเลข 7 ทำให้วิเคราะห์ได้ว่า เลข 7 เป็นตัวเลขที่เกี่ยวข้องกับเพศหญิง อีกทั้งในทฤษฎีธาตุทั้ง 5 อันได้แก่ ไม้ ไฟ ดิน ทอง และน้ำ เป็นตัวเลขแสดงถึงธาตุไฟที่มีสีแดงเป็นสัญลักษณ์ และเป็นสีที่สื่อถึงความงดงามของผู้หญิง นอกจากนี้เทพรุ่นที่ 7 อย่างเทพอิสะนะกิและเทพหญิงอิสะนะกิก็มีบทบาทในการให้กำเนิดเกาะญี่ปุ่นและเทพต่างๆ มีจุดประสงค์ให้เลข 7 เป็นสัญลักษณ์เน้นถึงความเป็นคู่ชายหญิงของเทพคู่นี้

2.3.6.4 เลข 8 ตำนานเทพโคะจิกิมักปรากฏสิ่งที่เกี่ยวข้องกับเลข 8 เช่น เกาะใหญ่ทั้งแปดที่เทพอิสะนะกิและเทพอิสะนะมิให้กำเนิด เทพทั้งแปดที่อิสะนะมิให้กำเนิดบนพื้นพิภพ ญักษ์แปดหัวแปดหาง ในตำนานเทพโอะกุนินุมิเองก็มีเลข 8 ปรากฏอยู่บ่อยครั้ง ชื่อของเทพโอะกุนินุมิหมายถึงเทพผู้ปกครองแผ่นดินอันกว้างใหญ่ที่เป็นแหล่งเพาะปลูกพืชพรรณ เทพโอะกุนินุมิจึงเป็นเทพที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับการเกษตร การที่เลข 8 ปรากฏอยู่บ่อยๆ ในตำนานเทพโอะกุนินุมิน่าจะเป็นการสื่อให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของเทพองค์นี้ที่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับความอุดมสมบูรณ์ทางการเกษตร จึงเป็นไปได้ว่านอกจากเลข 8 เป็นตัวเลขศักดิ์สิทธิ์แล้ว ยังถูกใช้เป็นสัญลักษณ์เพื่อสื่อความหมายถึงสิ่งอื่นๆ ในเรื่องด้วย(อรรถยา สุวรรณระดา, 2557 :13-42)

2.4 พิธีกรรม

พิธีกรรมของชินโตนี้มาจากวัฒนธรรมท้องถิ่นและธรรมเนียมปฏิบัติต่างๆ ตั้งแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ เชื่อกันว่าองค์จักรพรรดินั้นสืบเชื้อสายมาจากเทพเจ้าซึ่งเป็นผู้สร้าง และชาวญี่ปุ่นเองก็เชื่อว่าตนเป็นลูกหลานของพระอาทิตย์ นอกจากนี้ยังมีเทพประจำสิ่งต่างๆ ในธรรมชาติอีกเป็นจำนวนมาก ดังนั้นชินโตจึงสอนให้บุคคลเคารพบูชาธรรมชาติ เช่นเดียวกับการเคารพนับถือองค์จักรพรรดิที่เชื่อว่าสืบเชื้อสายมาจากเทพเจ้า เนื่องจากพิธีกรรมต่างๆ จัดไปเพื่อการประกอบตามความเชื่อเช่นการหวังผลจากเทพบันดาล จึงไม่ได้จัดขึ้นเพื่อนำถึงคำสอนหรือปรัชญาศาสนา

แต่เดิมวัตถุประสงค์ส่วนใหญ่พิธีกรรมรวมถึงงานเทศกาลนั้นเป็นการร้องขอและบูชาเทพเจ้าเพื่อให้คุ้มครองจากภัยอันตรายต่างๆ เช่นภัยธรรมชาติ ความเจ็บป่วย เป็นต้น หรือแม้กระทั่งความเจริญในชีวิตควบคู่ไปกับการงานหรือผลผลิตทางการเกษตรในยุคสมัยนั้นๆ

2.4.1 พิธีการเดินวนรอบเสาศักดิ์สิทธิ์ ของเทพอิซานางิและอิซานามิ

สันนิษฐานว่ามาจากพิธีกรรมการสวดขอพรให้พืชพรรณธัญญาหารอุดมสมบูรณ์ ซึ่งพบการประกอบพิธีกรรม เช่นนี้ อยู่บ้างทางตอนใต้ของประเทศจีนจนถึงแถบอินโดจีน (Masaki Tsugita, 2548 :43-44)

การที่เทพหญิงเอยปากพูดก่อนแล้วได้บุตรที่ไม่สมบูรณ์นั้นมาจากอิทธิพลความเชื่อของจีนที่ว่า “สามีต้องเป็นผู้นำ ส่วนภรรยาต้องเป็นผู้ตาม” ยังอาจสะท้อนธรรมเนียมที่ห้ามพี่น้องแต่งงานกันเองด้วย เทพทั้งสองเป็นพี่น้องกันเมื่อแต่งงานกันจึงมีบุตรที่ไม่สมบูรณ์ออกมา และการนำบุตรไปลอยน้ำทิ้งนั้น ยังสะท้อนให้เห็นถึงการทำพิธีศพในสมัยโบราณโดยการนำไปลอยน้ำอีกด้วย (อรรถยา สุวรรณระดา, 2553)

2.4.2 พิธีชำระล้างมลทิน

พิธีมิซิงิของเทพอิซานางิเป็นพิธีกรรมที่เชื่อกันว่าพลังชำระล้างของน้ำจะสามารถชำระล้างบาปมลทิน และสิ่งสกปรกมัวหมองต่างๆได้ ในปัจจุบันทางศาสนาชินโตจะมีซึ่งจะจัดขึ้นคือ พิธีกรรมชิโนวะคุกุริ (茅の輪くぐり) ซึ่งจะจัดขึ้นในวันช่วงวันสุดท้ายของครึ่งปีแรกในเดือนมิถุนายน หรือ วันที่ 30 มิถุนายน ของทุกปีที่ศาลเจ้าหลายแห่งทั่วประเทศ เป็นวันที่ชาวญี่ปุ่น จะชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีทั้งร่างกาย และจิตใจออกไป แล้วขอบันดาลให้พบเจอแต่ความสุข และมีสุขภาพที่ดีตลอดครึ่งปีหลัง ผ่านการเดินทางลอด "ชิโนวะ"² หรือห้วยขนาดใหญ่ 3 ครั้งเป็นรูป 8 ซึ่งเป็นเลขมงคลที่ชาวญี่ปุ่นเชื่อว่าเป็นการสื่อถึงความไม่มี ที่สิ้นสุด พิธีเริ่มต้นโดยให้ทุกคนสวดมนต์ด้วยบทสวดการชำระบาปอันยิ่งใหญ่ร่วมกัน จากนั้นผู้เข้าร่วม จะปิดตัวเองด้วย คาทาชิโร (形代)³ ตั้งแต่หัวจดเท้าเพื่อส่งผ่านความสกปรกไปสู่กระดาศ ตามความเชื่อของชินโต มนุษย์ได้รับผลกระทบจากความสกปรกในวิถีชีวิตประจำวัน มักจะส่งผลให้เจ็บป่วย และบาดเจ็บอย่างคาดไม่ถึง เมื่อร่างกายและจิตใจอ่อนแอลง พิธีชำระบาปจะช่วยปรับให้มนุษย์กลับคืนสู่สภาวะดั้งเดิม (Dzaifutenmangu, 2566)

2.4.3 พิธีแห่เกี่ยวเทพเจ้ามิโคชิ

"มิโคชิ" หมายถึง ชุ่มประทับของเทพเจ้าในช่วงเทศกาลและแบกหามโดยลูกหาบ เดินแห่ไปทั่วชุมชน เพื่อขอพรให้ชาวเมืองพบแต่ความสุข ปราศจากภัยพิบัติ (OH! matsuri, 2559)

การแห่แห่นวิหารจำลองมักจะจัดในงานเทศกาล จุดเด่นของงานคือการจำลองวิหารชินโตในขนาดเล็กที่สามารถแบกขึ้นไปได้ เรียกว่า “มิโคชิ” โดยชาวบ้านจะแบกไปพร้อมทั้งร้องเพลงสวด แสดงความเคารพเทพเจ้า จิตวิญญาณของเทพเจ้าก็จะได้รับการอัญเชิญมาอยู่ในมิโคชิในระหว่างการแห่ เพื่อให้ประชาชนได้รับพรกันถ้วนหน้า นอกจากนี้ยังทำให้รอบบริเวณที่แห่นั้นมีแต่ความสะอาดบริสุทธิ์อีกด้วย ด้วยเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงานเทศกาลที่ต้องการคุ้มครองมนุษย์ให้พ้นจากความชั่วร้ายต่าง ๆ ที่มาในรูปแบบ

²ชิโนวะ เป็นคำที่มาจาก ตำนานในญี่ปุ่น ที่มีกรกล่าวไว้ว่า การนำหญ้าเล็ก ๆ มาทำเป็นวงกลมแล้วนำมาห้อยไว้ที่สะพาน จะช่วยปิดเป่าโรคภัย และความชั่วร้ายต่าง ๆ ได้ ในขณะที่หญ้าที่ปรากฏอยู่ในศาลเจ้านั้นทำจากหญ้าที่มีทั้งความยาวหลายเมตรนำมามัดรวมกันให้มีขนาดใหญ่ เพื่อให้คนสามารถลอดเข้าไปได้ง่าย

³ คาทาชิโร (Katashiro) เป็นตุ๊กตารูปคนที่มีกทำขึ้นมาจากกระดาษ บางครั้งก็มีการใช้วัสดุอื่น เช่น ไม้ ฟาง หรือโลหะ โดยมีรูปร่างและการออกแบบที่แตกต่างกันออกไปเพื่อให้เหมาะกับวัตถุประสงค์บางประการ มันถูกจัดอยู่ในกลุ่มของ “โยริชิโนะ” ซึ่งเป็นวัตถุสำหรับใช้แทนตัวของบุคคลหรือบางสิ่งในระหว่างการประกอบพิธีกรรม เช่น การล้างบาป (กาลนาน, 2566)

ของธรรมชาติ ความเจ็บป่วย หรือความตาย และให้ผู้คนได้ใช้ชีวิตที่ดีงาม สร้างความเจริญสืบต่อไป พร้อมบันดาลให้มีผลผลิตทางเกษตรที่ดี (เพ็ญศรี กาญจนมัย, 2524: 38-39)

2.4.4 พิธีฉลองเก็บเกี่ยวในฤดูใบไม้ร่วง หรือ นิอินาเมะไซ

นิอินาเมะไซ (新嘗祭) คือหนึ่งในพิธีกรรมหลวงที่จัดขึ้นในพระราชวัง โดยจักรพรรดิจะทรงนำเมล็ดพืช 5 ชนิด ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวสดใหม่ ถวายแด่เทพเจ้าผู้สร้างประเทศญี่ปุ่น ตามหลักความเชื่อของชินโต เพื่อเป็นการแสดงความเคารพและขอบคุณต่อเทพเจ้าและบรรพบุรุษที่ทรงบันดาลความสงบสุข จึงถือเป็นหนึ่งในพิธีกรรมหลวงที่สำคัญที่สุด ต่อมางานเทศกาลเก็บเกี่ยวผลผลิตนิอินาเมะไซก็เริ่มแพร่หลายมาสู่กลุ่มประชาชนทั่วไป โดยจะจัดพิธีการที่ศาลเจ้าประจำท้องถิ่นหรือสถานที่สาธารณะ อีกทั้งพิธีนี้ เป็นการแสดงความเคารพด้วยความจริงใจต่อเทพเจ้าแห่งธรรมชาติ ด้วยความเชื่อที่ว่าผลผลิตอันอุดมสมบูรณ์ในปีที่ผ่านมาจากความกรุณาของเทพเจ้า อีกทั้งยังเป็นการเฉลิมฉลองให้กับความอดสาหะในการทำงานของเหล่าเกษตรกร เพื่อเป็นเครื่องบรรณาการแด่เทพเจ้า เมล็ดพืช เช่น เมล็ดข้าวที่เพิ่งเก็บเกี่ยว เมล็ดบาร์เลย์ ถั่ว และพืชผักต่างๆ จะถูกนำไปถวายแด่เทพเจ้าที่แทนบูชา นอกจากนี้พิธีการยังมีการแจกจ่ายเหล้าสาเกให้แก่ผู้ร่วมงานเทศกาล ด้วยความเชื่อที่จะทำให้ผลผลิตในปีถัดไปนั้นอุดมสมบูรณ์ (IDO Rieko, 2564)

2.4.5 วันขึ้นปีใหม่

ที่มาของการฉลองปีใหม่ของชาวญี่ปุ่นนั้นก็คือ เชื่อกันว่าในวันขึ้นปีใหม่ของทุกปี เทพเจ้าทั้งหลายรวมไปถึงวิญญาณของบรรพบุรุษ จะกลับมายังโลกมนุษย์เพื่อบันดาลพรแห่งความสุขและสุขภาพที่ดีแก่ลูกหลาน ดังนั้น ในวันขึ้นปีใหม่ จึงมีประเพณีที่ผู้คนจะจัดเตรียมสิ่งต่างๆ เพื่อเป็นการเฉลิมฉลองและต้อนรับการมาเยือนของเทพเจ้าแห่งปีใหม่ (ประพันธ์ รัตนสมบัติ, 2555 :181)

2.4.5.1 การทำความสะอาดครั้งใหญ่ (大掃除)

ชาวญี่ปุ่นจะทำความสะอาดทั้งพระ และบ้านเพื่อต้อนรับการมาเยือนของเทพเจ้าแห่งปีใหม่ ชาวญี่ปุ่นเชื่อกันว่าการปิดเอาสิ่งสกปรกทั้งหลายที่เกาะติดอยู่ในบ้านมาทั้งปีและทำความสะอาดทุกซอกทุกมุมนั้น แล้วจะได้รับพรจากเทพเจ้าแห่งปีใหม่ นอกจากนี้ยังสัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องแนวคิดความบริสุทธิ์เพื่อชำระล้างจิตใจให้สะอาดอีกด้วย

2.4.5.2 การประดับบ้านด้วยคาโดมัตสึ (門松) และเชือกชิมะคาซาริ (しめ飾り)

คาโดมัตสึเป็นสัญลักษณ์เพื่อให้เทพเจ้ามาเยือนได้โดยไม่ผิดบ้าน โดยการวางไว้ที่ประตูบ้าน เหตุที่ใช้ต้นสนก็เพราะคนญี่ปุ่นมีความเชื่อมาตั้งแต่สมัยโบราณว่า ต้นสนเป็นที่สิงสถิตของเทพเจ้า นอกจากต้นสนแล้วก็ยังแซมด้วยต้นไผ่และต้นบ๊วยซึ่งเชื่อว่าเป็นต้นไม้ที่ให้โชคลาภและยังประดับพร้อมกับต้นไม้อื่นๆที่มีความหมายดีอีกด้วย

เชือกชิมะคาซาริ มีความหมายเหมือนกับพวงเชือกชิมะนะวะะ(しめ縄) ที่ประดับในศาลเจ้าญี่ปุ่น เปรียบเหมือนเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างสวรรค์กับโลกมนุษย์ การประดับเชือกชิมะคาซาริจึงหมายถึงการทำให้ท่านเทพเจ้าสบายใจที่จะข้ามเขตแดนมาในโลกมนุษย์ เชือกชิมะคาซารินั้นโดยปกติแล้วจะประดับอยู่ที่ด้านบนของประตูบ้าน ชิมะคาซารินั้น ทำจากเชือก ตกแต่งด้วยกระดาษตัดเฉียงเป็นพู่ ส้ม กุ้ง รวงข้าว และใบเฟิร์น ซึ่งมีความหมายถึงความอุดมสมบูรณ์ อายุที่ยืนยาว และความสุข

2.4.5.3 คางามิโมจิ (鏡餅)

เป็นขนมสำหรับถวายเทพเจ้าซึ่งทำมาจากแป้งโมจิ ลักษณะของขนมเป็นรูปทรงกลม ซึ่งเชื่อกันว่าเป็นที่สิงสถิตของวิญญาณและ ขนมลูกเล็กที่ซ่อนอยู่บนลูกใหญ่ ทั้งยังแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างพระอาทิตย์และพระจันทร์ และมีความหมายเป็นนัยว่า ขอให้แต่ละปีผ่านไปอย่างราบรื่นอีกด้วย

2.4.5.4 อาหารวันปีใหม่หรือ โอเซจิ (おせち料理)

โอเซจิเป็นอาหารชั้นเลิศสำหรับเซ่นไหว้เทพเจ้า โดยจะเป็นอาหารที่สามารถทำเตรียมไว้ก่อนได้และเป็นอาหารที่มีความเป็นมงคลเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของครอบครัว บรรจุในภาชนะสี่เหลี่ยมที่เรียกว่าจูบาโกะ (重箱)

ตามปกติแล้วโอเซจิจะประกอบไปด้วยอาหารที่สามารถเก็บไว้ได้นานและไม่ต้องใช้ไฟประกอบอาหารให้ยุ่งยาก โดยสาเหตุนี้มีหลายที่มาเช่น ไม่อยากให้เทพเจ้าแห่งไฟโมโหหรือรำคาญเสียงทำอาหารในวันขึ้นปีใหม่ จึงให้ทำอาหารเตรียมไว้ก่อน หรือบ้างก็ว่าเพราะครอบครัวต้องอยู่บ้านในวันหยุดปีใหม่ถึง 3 วัน เหล่าแม่บ้านจะได้ไม่ต้องวุ่นวายเตรียมอาหารในวันหยุดพักผ่อน และให้คนในครอบครัวได้ใช้เวลาร่วมกัน ส่วนประกอบของโอเซจิในสมัยก่อนก็มักจะมาจกพืชผลเกษตรที่เก็บได้เพื่อเป็นการประกาศให้เทพเจ้ารับรู้ และแสดงความขอบคุณสำหรับความอุดมสมบูรณ์ในปีที่ผ่านมา อาหารและวัตถุดิบที่อยู่ในอาหารวันปีใหม่นี้จึงแตกต่างกันตามแต่ละพื้นที่อีกด้วย (ป่าเมโกะ, 2562)

2.4.5.5. การไหว้ศาลเจ้าแบบชินโตในวันปีใหม่ หรือ ฮัตสึโมเดะ (初詣)

ในวันขึ้นปีใหม่ ชาวญี่ปุ่นเชื่อกันว่า ถ้าไปไหว้พระขอพรในวันขึ้นปีใหม่แล้ว ความสุขที่ได้ก็จะเพิ่มมากขึ้นเป็นทวีคูณ เดิมชาวญี่ปุ่นก็จะไปไหว้พระที่ศาลเจ้า หรือวัดใกล้บ้านของตน แต่ในปัจจุบันก็จะเปลี่ยนไปไหว้พระกันที่วัด หรือศาลเจ้าที่มีชื่อเสียง หรืออาจเป็นสถานที่ที่กล่าวขานกันว่าอยู่ในจุดที่เทพเจ้าจะเสด็จลงมาจากเบื้องบน

2.5 ศาลเจ้า

ศาลเจ้าชินโตได้รับการยกย่องว่าเป็นที่สิงสถิตขอเทพ และเป็นที่สำคัญสำหรับสวดมนต์อ้อนวอน จึงถือว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ส่วนมากนิยมสร้างในแถบชนบท เช่น บนภูเขา น้ำตก หรือบนเกาะห่างไกล เพราะเชื่อกันว่าภูเขา น้ำตก และเกาะ เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เทพเจ้าสถิต แต่เดิมมาในสมัยโบราณตอนที่ศาลเจ้ายังไม่ได้สร้างขึ้นมานั้น ชาวญี่ปุ่นเชื่อกันว่าเทพเจ้าอยู่ห่างไกลจากมนุษย์มาก จะมาเยี่ยมมนุษย์ได้ในโอกาสพิเศษเท่านั้น เช่น การประกอบพิธีกรรมนั้นจะจัดขึ้นเป็นสถานที่ชั่วคราว ซึ่งเป็นที่สี่เหลี่ยมเล็ก ตอนกลางมีต้นไม้ใหญ่ศักดิ์สิทธิ์ แล้วจึงอัญเชิญให้มาที่ต้นไม้ต้นนั้น เมื่อระยะเวลาผ่านไป สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ชั่วคราวนี้ได้ถูกกำหนดให้เป็นที่ตั้งของเทพเจ้า ศาลเจ้าของญี่ปุ่นนิยมสร้างให้มีรูปแบบเรียบง่ายเป็นธรรมชาติไม่มีการตกแต่ง ส่วนใหญ่ใช้วัสดุประเภทไม้และกระดาษ ทางเข้ามีประตูโทริอิ (Torii) เป็นประตูใหญ่ที่สร้างด้วยไม้ หรือหิน

มีข้อน่าสังเกตสำหรับความเป็นชินโตอย่างหนึ่ง คือ ความเชื่อในเครื่องรางของขลัง วิญญาณและไสยศาสตร์ เป็นเหตุให้เกิดการสร้างรูปสัญลักษณ์ขึ้นมาเพื่อเป็นที่พึ่งที่ยึดถือ ตามบ้านเรือนของผู้นับถือชินโตจะมีที่บูชาวิญญาณ และปากทางเข้าหมู่บ้านนิยมสลักตุ๊กตาหินเพื่อพิทักษ์รักษาหมู่บ้าน ปัจจุบันจะพบเห็นได้ตามชนบทของญี่ปุ่น (ฟีน ดอกบัว, 2554 :135-136)

บทที่ 3

การ์ตูนอนิเมชันเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร

3.1 การ์ตูนอนิเมชันเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร

โนรากามิ เทวดาชาจร ภาษาญี่ปุ่น ノラガミ (Noragami) เป็นการ์ตูนญี่ปุ่น แนวแฟนตาซี แต่งเรื่องและเขียนภาพโดย อาจารย์อาดาจิโทกะ (ญี่ปุ่น あだちとか โรมาจิ Adachitoka) ซึ่งเป็นนามปากการ่วมของ 2 นักวาดการ์ตูนหญิง ผลงานเรื่องนี้เริ่มตีพิมพ์ในนิตยสารโชเน็นแม็กกาซีนรายเดือนตั้งแต่วันที่ 6 ธันวาคม พ.ศ. 2553 ได้รับการดัดแปลงฉบับการ์ตูนอนิเมชัน กำกับโดย โคทาโร่ ทามูระ อำนวยการผลิตโดยสตูดิโอ โบนส์ ฉายทางช่องโทรทัศน์ญี่ปุ่น Tokyo MX ตั้งแต่วันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2557 ถึง 23 มีนาคม พ.ศ.2557 โดยซีซั่น 1 ออกฉายทั้งหมดจำนวน 12 ตอนปัจจุบัน (พ.ศ.2566) สามารถรับชมในช่องทางยูทูปได้ที่เว็บไซต์รับชมสื่อออนไลน์ยูทูป iQIYI

คำว่าโนรากามิ มีความหมายว่า เทพจรจัด (Stray God)

3.2 ตัวละครหลักที่ปรากฏในอนิเมชัน

3.2.1 ตัวละครหลัก

ยาโตะ (夜卜)

ยาโตะเป็นเทพเจ้าเร่ร่อนที่ ที่ต้องการสร้างศาลเจ้าของตนเอง เขาสวมชุดวอร์มและผ้าพันคอและเรียกตัวเองว่า เขาเรียกตัวเองว่า "เทพสารพัดรับจ้าง" (Delivery God) และมักจะเขียนหมายเลขโทรศัพท์ของเขาไว้ในพื้นที่สาธารณะเผื่อว่ามีคนต้องการความช่วยเหลือจากเขา เขามักจะเรียกเก็บเงินเพียงห้าเยน ในอดีตเขาเป็นเทพเจ้าแห่งความหายนะ (禍津神) เนื่องจากยาโตะไม่ชอบความรุนแรงจึงได้พยายามลบเลือนตัวตนนั้นทิ้งไป

อิชิโตะ (壹岐 ひより)

อิชิโตะเป็นเด็กสาวที่เรียนอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปลาย ผู้ชื่นชอบศิลปะการต่อสู้ แต่ด้วยความหวังดีของเธอที่ได้เข้าไปช่วยยาโตะที่กำลังจะถูกรถชน จนตัวเองต้องกลายเป็นมนุษย์กึ่งภูต สามารถถอดวิญญาณเดินทางไปมาๆ ระหว่างโลกมนุษย์ และโลกอื่นๆได้ เพื่อหาทางแก้ไขให้กลับมาเป็นมนุษย์ดั้งเดิม เธอจึงต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาโตะ และยูคิเนะ อย่างช่วยไม่ได้ ซึ่งทำให้ทั้งสามคนต้องต่อสู้และทำงานร่วมกัน ทั้งนี้เธอยังเป็นตัวละครหลักผู้บรรยายเรื่องราวอีกด้วย

ยูคิเนะ (雪音)

ยูคิเนะคืออาวุธเทพในปัจจุบันของยาโตะ มีรูปแบบเป็นดาบคาตานะ ยูคิเนะเสียชีวิตตั้งแต่อายุน้อยทำให้เขาไม่ได้ใช้ชีวิตปกติแบบวัยรุ่นทั่วไป แม้ว่ายาโตะจะเป็นเจ้านายของเขา แต่ต่อหน้ายูคิเนะก็ไม่ได้แสดงความเคารพต่อยาโตะมากใจจริง เพราะมีอดีตอันน่าเศร้าที่มีแต่ยาโตะเท่านั้นที่รู้ ด้วยเหตุนี้เขาจึงใช้เวลาส่วนใหญ่เผชิญหน้ากับความเจ็บปวดและลงเอยด้วยการทำให้ทั้งตัวเขาและยาโตะพังทลาย แต่หลังจากได้รับการช่วยเหลือจากอิชิโตะและเข้ารับการรักษา เขาก็เชื่อฟังมากขึ้นและจงรักภักดีต่อยาโตะอย่างมาก

3.2.2 เทพเจ้า

เทพเจ้าในโนราคามินั้นเป็นเทพเจ้าตามความเชื่อของชาวญี่ปุ่นซึ่งแบ่งออกเป็นหลายลักษณะ เช่น สงครามและความยากจน โดยปกติพวกเขาคือผู้ที่บันดาลพรหลังจากได้รับคำอธิษฐานและถวายเงินตามความปรารถนาของมนุษย์ เทพเจ้าจะดำรงอยู่ได้นั้น ขึ้นอยู่กับความศรัทธาของมนุษย์ที่มีต่อเทพเจ้า เทพเจ้าที่มีศาลเจ้าจะไม่ตายเมื่อถูกฆ่า พวกเขาเกิดใหม่โดยมีรูปร่างหน้าตาเหมือนเดิม แต่มักจะเติบโตจากร่างเด็กก่อน

3.2.2.1 กลุ่มเจ็ดเทพแห่งโชคลาภ

บิชามอนเทน (毘沙門天)

เทพเจ้าแห่งการต่อสู้ มีรูปร่างเป็นหญิงสาวผมยาวสีบลอนด์ เธอมีอาวุธเทพจำนวนมากเนื่องจากไม่สามารถละทิ้งวิญญาณที่ถูกโจมตีโดยภูตผี และกลายเป็นกลุ่มใหญ่เมื่อเวลาผ่านไป ทำให้มีปัญหาเนื่องจากไม่สามารถดูแลทั้งหมดได้ เธอเกลียดชังยาโตะอย่างมากเพราะเขาเคยฆ่าอาวุธเทพของเธอในอดีต

เอบิสึ (惠比寿)

เทพเจ้าแห่งโชคลาภ การค้าและการประมง เขาแต่งตัวเหมือนนักธุรกิจและใช้คำพูดรุนแรงไร้อารมณ์ขัน เพราะหลังจากถูกแม่ของเขาวางยาพิษอดทั้ง เขามองว่าตัวเองเป็นคนนอกคอก การต้องเผชิญกับความล้มเหลวอย่างต่อเนื่องทำให้เขาต้องกลับชาติมาเกิดบ่อยครั้ง

โอคุนิซุชิ (大国主)

หรืออีกชื่อว่า "ไดโคคุเทน" (大黒天) เป็นเทพแห่งโชคลาภด้านความอุดมสมบูรณ์และการเกษตร เขาเป็นเพื่อนสนิทของทั้งบิชามอนเทนและเอบิสึ มีรูปลักษณ์เป็นชายร่างใหญ่และหัวผมสีบลอนด์ที่สวมแว่นกันแดดตลอดเวลา กับเสื้อผ้าแบบดั้งเดิมของญี่ปุ่น ทั้งยังเป็นมิตรและรักกระต่ายมากต่างจากรูปลักษณ์ภายนอก

3.2.2.2 เทพอื่นๆ

เทนจิน (天神)

เทพเจ้าแห่งวิชาการที่มนุษย์ทั่วไปให้ความเคารพนับถือ รวมไปถึงเทพเจ้าด้วยกันอีกด้วย เขามีอาวุธเทพหลายชิ้นและมีศาลเจ้าของตัวเองเป็นคนมีบุคลิกและอัธยาศัยดี เขารู้จักกับยาโตะมานาน ในบางครั้งก็ให้ยาโตะช่วยทำงานแทนให้

โคฟูกุ (小福)

เทพเจ้าแห่งความยากจน (貧乏神, binbougami) ซึ่งสวมรอยเป็นเอบิสึ แฉมยังทำแต่เรื่องวุ่นวาย และก่อให้เกิดความเสียหายเป็นส่วนใหญ่ เธอเป็นคนอ่อนโยน แต่ก็มีพลังดุร้าย ที่สามารถยื่นหยัดต่อสู้แม้กระทั่งบิชามอนเทนได้ เธอเป็นเพื่อนสนิทที่พึ่งพาได้และรู้จักกับยาโตะมานานแล้ว

ราโบะ (羸蚌)

ปรากฏตัวพร้อมกับโนระและเป็นที่รู้กันว่าสามารถควบคุมภูตผีได้ ทั้งยังเป็นที่ยึดใจในฐานะเทพเจ้าแห่งความหายนะเช่นเดียวกับยาโตะ สิ่งที่เขาอยู่เป็นเพราะต้องการนำยาโตะคนเก่ากลับมา ราโบะฆ่าได้ทั้งมนุษย์อาวุธเทพ แม้กระทั่งเทพเจ้าอื่นๆ และภูตผี โดยไม่สนใจสิ่งใดที่ตนต้องการ

3.2.3 อาวุธเทพ (神器)

อาวุธเทพคืออาวุธศักดิ์สิทธิ์ที่เหล่าเทพเจ้าครอบครอง พวกเขาเป็นอดีตมนุษย์ที่เสียชีวิตไปโดยที่ไม่ได้ทำตามความต้องการหรือมีสิ่งติดค้างในใจ อาวุธเทพจะเปลี่ยนรูปร่างเป็นอาวุธเฉพาะเมื่อเทพเจ้าเรียกชื่อ โดยปกติแล้ว เทพเจ้าแต่ละองค์จะมีรูปแบบการตั้งชื่อเพื่อใช้เป็นหลักฐานว่าเทพเจ้าต้องการอาวุธเทพแบบใดแบบหนึ่งโดยเฉพาะ และยังเป็นเครื่องยืนยันความสัมพันธ์ด้วย อาวุธเทพบางอย่างจะพัฒนาขึ้นหลังจากที่พวกเขาเสียชีวิตเพื่อปกป้องเทพเจ้าของพวกเขาให้อยู่ในสภาพที่ดีขึ้น ซึ่งเรียกว่า "ภาชนะศักดิ์สิทธิ์"

โนระ (野良) เป็นคำพูดที่ใช้เรียกอาวุธเทพที่มีเจ้านายหลายคน เหมือนแมวจรจัด

3.3 เนื้อเรื่อง

ตอนที่1 "A Housecat, a Stray God, and a Tail" แมวบ้าน เทพเร่ร่อน และหางแมว

Transcription: "Ieneko to Noragami to Shippo" (ภาษาญี่ปุ่น: 家猫と野良神と尻尾)

ยาโตะตอบรับคำขอเอาชนะปีศาจงูโดยใช้อาวุธเทพชื่อว่าโทโมเนะ อย่างไรก็ตาม หลังจากปราบสำเร็จแล้วโทโมเนะกลับยกเลิกสัญญากับยาโตะเนื่องจากสภาพที่ยากจนของเขา ยาโตะยังคงทำงานรับจ้างของเขาต่อไปในขณะที่เขาไม่รู้ตัวว่าอิกิ ฮิโบริ เด็กสาวมนุษย์ธรรมดาคนหนึ่งสามารถมองเห็นเขาได้ ฮิโบริได้ช่วยยาโตะเพราะคิดว่าเขาจะถูกรบัสชน หลังจากที่เธอถูกนำตัวส่งโรงพยาบาลเธอก็มีอาการแปลกๆ ยาโตะก็แนะนำตัวเองว่าเป็นเทพเจ้ากับเธอ วันต่อมาฮิโบริเริ่มมีอาการเซื่องซึมแม้จะพินตัวเต็มที่แล้วก็ตาม ยาโตะพบปีศาจคางคก แต่ฮิโบริช่วยเขาหนี เนื่องจากเหตุการณ์ครั้งนั้น เธอได้กลายเป็นมนุษย์กึ่งภูต วิญญาณของเธอสามารถออกจากร่างมนุษย์ได้ ฮิโบริต้องการจะกลับคืนสู่สภาพปกติ ยาโตะจึงรับคำอธิษฐานนั้นด้วยเงิน 5 เยน

ตอนที่2 "Snow-like" ราวกับหิมะ

Transcription: "Yuki no Yōna" (ภาษาญี่ปุ่น: 雪のような)

ฮิโบริพยายามปรับตัวให้เข้ากับร่างใหม่ ยาโตะบอกว่าเขาไม่สามารถช่วยเธอได้จนกว่าจะได้รับอาวุธเทพใหม่ ฮิโบริค้นหาอาวุธเทพชิ้นใหม่ให้เขา เนื่องจากความเข้าใจผิดนี้ เธอและยาโตะจึงถูกไล่ล่าโดยปีศาจปู ยาโตะที่ปกป้องฮิโบริก็บาดเจ็บ บาดแผลที่สามารถแพร่กระจายได้หากปล่อยไว้โดยไม่รักษา เขาอธิบายว่าหางของฮิโบริเป็นเส้นชีวิตของเธอและอาจจะเสียชีวิตได้ถ้าถูกตัดขาด หลังจากพบวิญญาณที่บริสุทธิ์ยาโตะก็รับมาเป็นอาวุธเทพใหม่และใช้มันเพื่อเอาชนะปีศาจ ยาโตะตั้งชื่ออาวุธเทพว่า "ยูกินะ" ซึ่งจะกลับไปเป็นเด็กวัยรุ่นได้

ตอนที่3 "Bidden Calamity" หายนะที่ไม่ได้เชิญ

Transcription: "Manekareta Yakusai" (ภาษาญี่ปุ่น: 招かれた厄災)

ยูกินะพยายามปรับตัวให้เข้ากับชีวิตใหม่โดยมียาโตะเป็นเจ้านาย ยาโตะเปิดเผยว่าเขาและยูกินะมีจิตใจและร่างกายเชื่อมกัน พวกเขาถูกอัญเชิญโดยเทนจินเทพแห่งวิชาการเรียนรู้ ผู้ซึ่งสั่งให้ยาโตะทำลายปีศาจมือที่วางรถไฟทำให้ผู้คนฆ่าตัวตาย ยาโตะทำลายมันก่อนที่จะทำให้เด็กนักเรียนจะฆ่าตัวตาย แม้ว่าฮิโบริจะไม่พอใจที่ยาโตะดูถูกคนที่อยากตาย แต่เธอก็ตระหนักดีว่าเป็นเพราะเขาโกรธที่พวกเขาไม่ให้คุณค่ากับการมีชีวิต เขาไม่ต้องให้การฆ่าตัวตายเกิดขึ้นต่อหน้ายูกินะหรืออาวุธเทพใด ๆ เนื่องจากพวกเขาเป็นวิญญาณของมนุษย์ที่ตายแล้วซึ่งต้องการมีชีวิตอยู่

ตอนที่4 "Where Happiness Lies" ที่ซึ่งมีความสุข

Transcription: "Shiawase no Arika" (ภาษาญี่ปุ่น: **しあわせの在処**)

ยาโตะพาฮิโอรุและยูกินะไปหาเพื่อนชื่อโคฟุคุและอาวุธเทพของเธอชื่อไดโกกุ ยาโตะถูกพนักงานออฟฟิศชื่อยูสึเกะเรียกตัวไปบนดาดฟ้าของอาคาร และรู้ว่ายูสึเกะประสบเคราะห์ร้ายหลังจากตกหลุมรักผู้หญิงคนหนึ่ง หลังจากที่ยาโตะรู้ว่าผู้หญิงคนนี้เป็นโคฟุคุ ซึ่งความจริงแล้วเธอเป็นเทพเจ้าแห่งความยากจน เขาก็ใช้ยูกินะเพื่อตัดความสัมพันธ์ระหว่างยูสึเกะกับเธอ เพื่อช่วยชีวิตยูสึเกะ ฮิโอรุได้รู้ว่ายาโตะเป็นเทพเจ้าแห่งความหายนะ ผู้ที่จะฆ่าคนในอดีตหากผู้คนต้องการ แต่เพราะอย่างนั้นเขาจึงไม่ยอมถูกลืม ยูกินะและฮิโอรุได้พบกับโนระ ผู้ลึกลับ อดีตอาวุธเทพของยาโตะ

ตอนที่5 "Borderline" เส้นแบ่งเขตแดน

Transcription: "Kyōkaisen" (ภาษาญี่ปุ่น: **境界線**)

ยูกินะเรียนรู้ที่จะวาดเส้นเขตแดนซึ่งเป็นอุปสรรคต่อภูตผี ฮิโอรุให้ยูกินะอยู่ที่บ้านของเธอ เนื่องจากยาโตะไม่สามารถดูแลเขาได้อย่างเหมาะสม ยาโตะเปิดเผยเรื่องที่ว่ายูกินะกลัวความมืด หลังจากที่ฮิโอรุห้ามไม่ให้ยูกินะชมโมยสเก็ตบอร์ด เขาก็วิ่งหนีไป ยาโตะอธิบายว่าเครื่องอาวุธเทพอย่างยูกินะก็สามารถรู้สึกเจ็บปวดได้ไม่เหมือนเทพเจ้าเพราะพวกเรามีพลังมหาศาล ยูกินะได้พบกับวิญญาณของเด็กที่เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางรถยนต์ แม้ว่าเขาจะพยายามปกป้องเธอ แต่วิญญาณเด็กสาวก็แปดเปื้อนและก็ถูกปีศาจยติเข้าสิง ทำให้ยาโตะต้องฆ่าเธอแม้ยูกินะจะไม่ต้องการ

ตอนที่6 "Scary Person" คนที่น่ากลัว

Transcription: "Kowai Hito" (ภาษาญี่ปุ่น: **コワイヒト**)

อารมณ์ที่ขัดแย้งกันของยูกินะเกี่ยวกับบทบาทของเขาในฐานะอาวุธเทพส่งผลต่อยาโตะและทำให้พลังเขาแย่งลงเนื่องจากพลังเทพมีความเกี่ยวข้องอาวุธของตนโดยตรง ยาโตะถูกโจมตีโดยบิชามอนเทน เทพผู้ทรงพลังพร้อมอาวุธเทพมากมาย บิชามอนเทนแค้นยาโตะเพราะเขาฆ่าอาวุธเทพของตนในอดีต ซึ่งทำให้ทั้งยูกินะและฮิโอรุไม่พอใจ โคฟุคุความพยายามหยุดการต่อสู้โดยใช้ใช้อาวุธเทพของเธอ ไดโกกุเข้าช่วย แม้ว่าบิชามอนเทนจะสามารถทำให้ยาโตะบาดเจ็บอย่างรุนแรงแต่ก็ต้องถอย เขาหนีไปได้เพราะโนระเข้าช่วยได้ทันเวลา

ตอนที่7 "Uncertainty and Destiny" ความสับสน ชะตากรรม

Transcription: "Mayoigoto, Sadamegoto" (ภาษาญี่ปุ่น: **迷い事、定め事**)

ตอนนี้ยูกินะต้องการตัดสัญญาอาวุธเทพจากยาโตะ เพราะความรู้สึกไม่สำคัญและโกรธกับสภาพของตน เทนจินอธิบายให้ฮิโอรุฟังว่าอาวุธเทพที่ละทิ้งนายของตนและรับใช้เทพองค์อื่นจะถูกเรียกว่า “โนระ” และไม่ได้รับการยอมรับเหมือนกับโนระผู้ซึ่งเป็นอาวุธเทพของยาโตะในอดีต คาซึมะอาวุธเทพของบิชามอนเทนปกป้องฮิโอรุจากการบิชามอนเทนซึ่งได้รับรู้ถึงความสามารถของฮิโอรุ เขาบอกเธอว่าความผิดพลาดของยูกินะจะทำให้ยาโตะตายในที่สุด ยูกินะหนีหลังจากถูกจับได้ว่าขโมยเงินของยาโตะและคนอื่นๆ ฮิโอรุบอกให้ยาโตะมองยูกินะในฐานะคนคนหนึ่งมากกว่าเป็นแค่อาวุธเทพ ต่อมายาโตะใช้ยูกินะเพื่อกำจัดปีศาจผีเสื้อกลางคืน

ตอนที่8 "Over the Line" ก้าวข้ามผ่านเส้นนั้น

Transcription: "Issen o Koete" (ภาษาญี่ปุ่น: 一線を越えて)

ยาโตะถูกเรียกตัวไปที่โรงเรียนมัธยมของฮิโบริ เพราะโอกิวาระ มานาบุ นักเรียนที่ถูกคนอื่นรังแก ยูกิ เนะนิกเสียใจที่เขาไม่สามารถมีเพื่อนหรือเรียนมัธยมปลายได้เหมือนคนมีชีวิต มานาบุได้รับแรงกระตุ้นจาก ปีศาจเงาด้วยความตั้งใจที่จะฆ่า จึงได้ใช้มีดสั้นเข้าสู่กับฮาซิมิโตะ มานาบุเอาชนะแรงกระตุ้นปีศาจเงาไว้ได้ และรักษาความเป็นมนุษย์ของตนไว้ได้ ยูกิเนะยอมจำนนต่อความเจ็บปวด ทำให้ยาโตะล้มลงใกล้ตาย แม้จะถูก พิษของยาโตะหลังจากสัมผัสตัวเขาแต่ฮิโบริก็พาเขาไปหาโคฟุคุและไดโกกุเพื่อขอความช่วยเหลือ จากนั้นไดโก กุก็ปิดกั้นมลทินด้วยเส้นเขตแดน

ตอนที่9 "Name" ชื่อ

Transcription: "Namae" (ภาษาญี่ปุ่น: 名前)

โคฟุคุและไดโกกุ ยอมให้ฮิโบริเข้าไปเท่านั้นเพื่อที่เธอจะได้รับการชำระล้างจากการทำลายล้างซึ่งวิธี เดียวที่จะช่วยยาโตะในตอนนี้คือให้ยูกิเนะรับโทษด้วยการชำระล้าง โดยต้องใช้อาวุธเทพสามตน ไดโคกุขอ ความช่วยเหลือจากมายูหรือโทโมเนะ อดีตอาวุธเทพของยาโตะ ส่วนฮิโบริไปขอร้องคาซิมะ ทั้งสามบังคับให้ยูกิ เนะอดทนต่อความเจ็บปวดจนกว่าเขาจะสำนึกผิดและสารภาพบาป การปฏิเสธของเขาทำให้เขาเริ่มกลายเป็น ปีศาจค้างคาว ฮิโบริขอร้องให้ยูกิเนะหยุดสร้างภาระให้ยาโตะ ไม่อย่างนั้นมิตรภาพของพวกเขาต้องจบลง และ ยาโตะขอร้องเขาทำให้ในที่สุดยูกิเนะก็หยุดลงและขอโทษ ทำให้การชำระล้างสำเร็จ ยาโตะและยูกิเนะ ขอบคุณฮิโบริที่ช่วยชีวิตพวกเขา ในตอนท้ายโนระถูกปลุกขึ้นมาอีกครั้งจากเทพเจ้าชื่อราโบะ

ตอนที่10 "Regarded with Hate" บุคคลต้องห้าม

Transcription: "Imu Beki Mono" (ภาษาญี่ปุ่น: 忌むべき者)

ยูกิเนะรับงานพิเศษที่ร้านของชำของไดโกกุ เพื่อชดใช้สิ่งที่เขาขโมยไป และขอหนังสือเรียนเก่าของฮิโบริ เพื่อเรียนเหมือนนักเรียนทั่วไป เทนจินแนะนำให้ยาโตะตัดความสัมพันธ์กับฮิโบริเพื่อให้เธอกลับมาเป็นปกติ ซึ่งทำให้เขาไม่พอใจ ฮิโบริชวนทั้งสองมาร่วมงานเทศกาลปีใหม่ แต่พวกเขากลับถูกแมงป่อง ภูตผีที่ ราโบะส่ง มาทดสอบความแข็งแกร่งของยาโตะ ฮิโบริถูกปีศาจหมาป่าของโนระโจมตีและได้บอกเธอร่าโบะต้องการฆ่า ยาโตะ เมื่อยาโตะและยูกิเนะได้พบกับฮิโบริ แต่พวกเขาก็ต้องตกใจเมื่อ เธอจำยาโตะไม่ได้อีกต่อไป

ตอนที่11 "Abandoned God" เทพผู้ถูกทอดทิ้ง

Transcription: "Suterareta Kami" (Japanese: 棄てられた神)

ยาโตะและยูกิเนะพยายามหาวิธีนำความทรงจำของฮิโบริกลับมาแต่ไม่สำเร็จ โนระเปิดเผยว่าเธอ ขโมยความทรงจำของฮิโบริเกี่ยวกับยาโตะไปในรูปของอัญมณี ขณะเดียวกันราโบะโจมตีพวกเขาโดยใช้โนระ เป็นอาวุธเทพ ยาโตะไม่สามารถเอาชนะเขาได้ โนระบอกว่าเธอจะคืนความทรงจำของฮิโบริให้ ก็ต่อเมื่อยาโตะ สามารถเอาชนะราโบะได้ ราโบะเป็นเทพเจ้าแห่งความวิบัติที่ตอบรับความปรารถนาชั่วร้ายที่ต้องการจะฆ่า และ ยาโตะก็เคยร่วมสู้กับเขาในอดีต ซึ่งครั้งหนึ่งเคยมีพลังพอๆกับราโบะ ยูกิเนะเองก็เสียใจเมื่อฮิโบริก็ลืมเขา เช่นกัน ทำให้ยาโตะตัดสินใจฟื้นฟูความทรงจำแม้จะเสี่ยงก็ตาม

ตอนที่12 "A Scrap of a Memory" เศษเสี้ยวความทรงจำ

Transcription: "Hitohira no Kioku" (Japanese: 一片の記憶)

ฮิโบริมาเจอกับยาโตะและยูกิเนะโดยบังเอิญเมื่อพวกถูกส่งตัวไปยังศาลเจ้าของราโอะ ราโอะได้ทำลายอัญมณีที่บรรจุความทรงจำของฮิโบริ ทำให้เธอหมดสติไป ด้วยเหตุนี้ยาโตะจึงปลดปล่อยความโกรธซึ่งทำให้ราโอะพอใจ เขาต้องการเห็นยาโตะผู้เป็นเทพเจ้าแห่งหายนะผู้ชั่วร้ายที่ทรงพลังเหมือนครั้งอดีต ราโอะดุจดับและรวมเข้ากับพายุจิต ซึ่งก่อตัวขึ้นจากการต่อสู้ที่ดุเดือด ยาโตะปกป้องฮิโบริและกลิ่นของเขาทำให้ความทรงจำของเธอกลับคืนมาได้และปลุกเธอให้ตื่นขึ้นมา ราโอะเสียชีวิตลงด้วยน้ำมือของยาโตะตามปรารถนาที่แท้จริง แม้ยาโตะจะบอกฮิโบริว่าเธอจะมีความสุขมากขึ้นหากตัดขาดจากพวกเขา ฮิโบริปฏิเสธ เธอต้องการอยู่กับยาโตะตลอดไป ยาโตะตอบรับความปรารถนาของเธอด้วยเงิน 5 เยนอย่างมีความสุข

บทที่ 4

การวิเคราะห์ความคิด ความเชื่อของศาสนาชินโตในสังคมญี่ปุ่น ที่นำเสนอผ่านการ์ตูนญี่ปุ่นเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร

4.1 ความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาชินโตที่ปรากฏ

ศาสนาชินโต ไม่เพียงแต่มีอิทธิพลอย่างมากในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นเท่านั้น แต่ยังมีอิทธิพลต่อญี่ปุ่นยุคปัจจุบันอย่างมากอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัฒนธรรมประชานิยม (Pop Culture) แนวคิด ความเชื่อและลักษณะต่างๆในชินโตปรากฏในสื่อยอดนิยม อย่างการ์ตูน อนิเมชัน เกมส์ ภาพยนตร์ อาจเรียกได้ว่าการนำเสนอวัฒนธรรมญี่ปุ่นรวมถึงชินโตเป็นการแผ่ขยายอิทธิพลทางความคิด (Soft Power)⁴ รูปแบบหนึ่งที่เป็นได้ อย่างไรก็ตาม ความเป็นชินโตนั้นสามารถถ่ายทอดผ่านการ์ตูนอนิเมชันเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร ได้อย่างเด่นชัดผ่านการปรากฏตัวของเทพเจ้า ศาลเจ้า และพิธีกรรมของศาสนาชินโต

ญี่ปุ่นที่ถือเป็นประเทศหนึ่งที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก แต่ขณะเดียวกันแนวคิดเรื่องชินโตกลับแฝงอยู่ในสังคมแห่งนี้ มุมมองเกี่ยวกับการคงความเป็นวัฒนธรรมญี่ปุ่นไว้จึงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว สะท้อนให้เห็นทั้งแนวคิดและ ความเชื่อของชาวญี่ปุ่นได้อย่างลึกซึ้ง ความน่าสนใจในการใช้ตำนานเทพเจ้า ความคิด ความเชื่อ และสุนทรียศาสตร์ของชินโตไม่เพียงแต่ทำให้เนื้อเรื่องน่าดึงดูดเท่านั้น ในการ์ตูนอนิเมชันเรื่องโนรากามิ เทวดาชาจรนั้น ชินโตถูกใช้เป็นส่วนกลางที่ได้ทอดวัฒนธรรมดั้งเดิมและเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของญี่ปุ่นได้เป็นอย่างดี

4.1.1 ความเชื่อในเทพเจ้า

ศาสนาชินโตเชื่อในเรื่องเทพเจ้าที่สถิตอยู่ในธรรมชาติ จึงมีความเชื่อในเทพเจ้าซึ่งมีอำนาจในทุกสิ่งในแต่ละพื้นที่ล้วนแต่มีเทพเจ้าสถิตอยู่ ซึ่งจะเห็นได้ว่า มีสิ่งหิ้งศักดิ์สิทธิ์ เทพเจ้า วิญญาณ แม้กระทั่งภูตผีปีศาจสถิตอยู่รอบตัวตามหลักแนวคิดชินโตเสมอ

4.1.1.1 การมีตัวตนในฐานะเทพ

ชินโตเป็นศาสนาที่มีเทพเจ้ามากมาย จนมีคำกล่าวถึงเทพเจ้าว่า “ยะโอะโยะโระสุ โนะะ คะมิ” (百万の神) ที่หมายถึง “มีเทพเจ้าอยู่แปดล้าน” กล่าวคือมีเทพเจ้ามากมายเต็มไปหมดซึ่งมีการใช้คำนี้ในอนิเมชันอีกด้วย ตัวละครหลักอย่าง ยาโตะเป็นเทพเจ้าเร่ร่อนคอยทำงานรับจ้างตามปรารถนาของมนุษย์โดยระบุว่าตนเองเป็น ‘เทพเจ้า’ อย่างชัดเจน เห็นได้จากข้อความโฆษณาของเขาว่า **デリバリーゴット** หรือเทพสารพัดรับจ้าง อยู่เสมอ แต่ผู้ที่ใช้บริการก็ยังคงเรียกเขาว่า ‘ยาโตะคามิ’ หรือเทพยาโตะ โดยไม่ได้แสดงท่าทีแตกตื่นตกใจแต่อย่างใด และถึงแม้ตัวละครหลักอย่างฮิโบริและยูกิเนะมักจะเหน็บแนมความยากจนของเขา รวมถึงไม่มีความเชื่อใจแสดงออกมานัก การกระทำนี้เป็นเพียงการสอดแทรกอารมณ์ขันในเนื้อเรื่อง

⁴ โจเซฟ เนย์ (Joseph S. Nye) นักรัฐศาสตร์ชาวอเมริกันได้จำแนกซอฟต์แวร์เป็นสามส่วนหลัก ๆ ได้แก่ วัฒนธรรม ค่านิยมทางการเมือง และนโยบายการต่างประเทศ หากนิยามแบบกว้าง ๆ ซอฟต์แวร์ก็คืออำนาจโดยปราศจากกำลังทางทหาร (Non-military power) ไม่ว่าจะเป็อำนาจทางวัฒนธรรม ความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ แต่หากนิยามความหมายให้แคบลง ซอฟต์แวร์ก็คืออิทธิพลทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อพฤติกรรม ความนิยมชมชอบ มุมมอง แนวคิดของผู้คน และมีส่วนดึงดูดให้ผู้คนเหล่านั้นรู้สึกมีส่วนร่วมับวัฒนธรรมของอีกประเทศหนึ่งได้ (ลักษณะ คชาบาล, 2564)

ภาพที่ 1 **デリバリーゴッド** หรือ เทพรับจ้าง
ซึ่งเป็นข้อความในโฆษณาของยาโตะ
ที่มา Animo (2559)

ภาพที่ 2 ยาโตะกล่าวว่าตนเป็นเทพแท้ๆหนึ่งใน
เทพแปดล้านองค์ (百万の神)
ที่มา iQiyi (2566)

จะเห็นได้ว่าการวางตัวของยาโตะต่อเทพคนอื่นๆนั้นค่อนข้างมีความเท่าเทียมกันโดยไม่มีแบ่งแยกโดยใช้เงื่อนไขใดๆ แม้การใช้ชีวิตของเขาจะลำบากกว่ามากก็ตาม และในตอนที 3 เทนจินพูดกับยูกิเนะว่า สถานะของอาวุธเทพก็ถือว่าเป็นเทพเช่นกัน จึงไม่จำเป็นต้องแสดงความอ่อนน้อมใดๆต่อเทพด้วยกัน

ภาพที่ 3 ยาโตะกับเทนจิน เทพแห่งวิชาการ
ที่มา Animo (2559)

ภาพที่ 4 ยาโตะกับโคฟูกุ เทพแห่งความยากจน
ที่มา IMDb (2557)

เทพเจ้าส่วนใหญ่จะเกิดจากความปรารถนาของมนุษย์ แม้แต่วิญญาณที่ล่องลับสามารถกลายเป็นเทพได้ด้วยความสามารถ เทพเจ้าจะต้องตอบสนองความปรารถนาของมนุษย์ซึ่งแตกต่างกันไป เช่น ความปรารถนาที่ยอมจำนนเกี่ยวกับโชคลาภ ภัยพิบัติ ความปรารถนาด้านมืด เป็นต้น ความปรารถนาอย่างหลังนี้ในอดีตยาโตะเป็นเทพเจ้าแห่งความหายนะที่สังหารผู้คนเขาพยายามหลีกเลี่ยงจากสิ่งนั้นและกำหนดนิยามตนเองใหม่

ความขัดแย้งทางสังคมและการเมืองเองก็มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาแนวความคิดเรื่องเทพเจ้าในศาสนาชินโตสมัยใหม่ ซึ่งในโนรากามินี่เองจะถือเทพเจ้าคามิเป็นวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ของมนุษย์มียศศักดิ์และมีอำนาจ และยังมีอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด สิ่งเหล่านี้ทำให้เห็นได้ชัดว่า ผู้ปุ่่นมองว่าเทพเจ้านั้นไม่จำเป็นต้องมีอำนาจหรือรอบรู้ในทุกอย่างบนโลก ซึ่งอาจจะแตกต่างกับความเชื่อเรื่องเทพอื่นๆ อย่างเทพเจ้ากรีก

เทพเจ้าในชินโตมีทั้งเทพเจ้าที่สามารถนำพาสีงไม่ดีสู่มนุษย์ รวมทั้งเทพบางตนก็มีบุคลิกและพฤติกรรมที่มองว่าไม่ดีและอาจนำมาซึ่งภัยในรูปแบบต่างๆ กระทั่งการลงโทษผู้ที่ไม่ให้เกียรติหรือทำให้เทพเจ้าไม่พอใจได้อีกด้วย เช่นในตอนี่ 4 (ที่ซึ่งมีความสุข) การคบกับโคฟุกุ ซึ่งเธอคือเทพแห่งความยากจน ทำให้ ยูสึเกะประสบเคราะห์ร้ายหลังมากมายจนเขาตัดสินใจฆ่าตัวตาย ยาโตะจึงอธิบายว่าพลังงานของเทพก็ส่งผลต่อมนุษย์ แลได้ใช้อาวุธเทพเพื่อตัดความสัมพันธ์ระหว่างยูสึเกะกับโคฟุกุ และช่วยชีวิตยูสึเกะได้สำเร็จ

ภาพที่ 5 ยาโตะช่วยตัดสัมพันธ์ให้ยูสึเกะ
ที่มา iQiyi (2566)

ในตอนี่ 5 (เส้นแบ่งเขตแดน) ยาโตะได้อธิบายให้ฮิโบริฟังว่า การตระหนักรู้ในความคิดและความไม่ดีเป็นพื้นฐานการเกรงกลัวต่อบาปที่อยู่ในตัวมนุษย์ทุกคน แต่สิ่งนี้ไม่มีอยู่ในตัวเทพเจ้า เทพเจ้าสามารถทำอะไรก็ได้ เพราะฉะนั้นการกระทำของเทพส่วนใหญ่จึงมาจากความประสงค์ของเทพเจ้าเองรวมทั้งการลงโทษและทำร้ายมนุษย์ด้วย

ภาพที่ 6 ยาโตะอธิบายว่ามนุษย์มีทั้งสิ่งดีและไม่ดี
ที่มา iQiyi (2566)

ภาพที่ 7 ยาโตะอธิบายถึงสิ่งที่ไม่ได้อยู่ในตัวเทพเจ้า
ที่มา iQiyi (2566)

ภาพที่ 8 ยาโตะอธิบายถึงเทพซึ่งกระทำตามประสงค์ของตน
ที่มา iQiyi (2566)

4.1.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเทพเจ้ากับมนุษย์

ตั้งแต่อดีตมนุษย์มีความผูกพันกับแนวคิดในเรื่องความสัมพันธ์ของบรรพบุรุษและลูกหลาน รวมถึงเทพเจ้ากับมนุษย์ตามศาสนาจีนโตอย่างแน่นแฟ้น อีกทั้งแนวคิดนี้ยังได้รับการพัฒนาไปพร้อมกับในลัทธิความเชื่อถือและเคารพบูชาบรรพบุรุษ (ancestor-worship) ของลัทธิขงจื้อ ด้วยเหตุนี้จึงเชื่อกันว่า มนุษย์ไม่สามารถมีชีวิตอยู่อย่างโดดเดี่ยวโดยปราศจากการเกี่ยวข้องกับชีวิตผู้อื่นหรือแม้กระทั่งชีวิตในอดีตก็ตาม หรือเรียกได้อีกอย่างว่าผู้ให้กำเนิด-บุตร หรือ โยยะ-โกะ (親子) ซึ่งนับได้ว่ามนุษย์เป็นลูกหลานเทพเจ้าเช่นกัน

ภาพที่ 9 ยาโตะตอบรับคำขอของฮิโบริ
ที่มา iQiyi (2566)

ภาพที่ 10 ขอให้ชะตาเราต้องกัน
ที่มา iQiyi (2566)

ค่านิยมดั้งเดิมนี้จึงทำให้ลักษณะที่เน้นความสัมพันธ์ใกล้ชิดธรรมชาติดั้งเดิมของมนุษย์เป็นสิ่งที่ดีและบริสุทธิ์ เทพเจ้าจึงเชื่อในพลังสร้างสรรค์ของมนุษย์เสมอทุก เทพเจ้ามีหน้าที่พิทักษ์และดูแลมนุษย์เช่นเดียวกัน มนุษย์มีภาระหน้าที่ที่ต้องเคารพเทพเจ้าให้พึงพอใจ

ทั้งยาโตะรวมถึงเทพเจ้าองค์อื่นๆต่างก็ตอบรับคำขอของมนุษย์ และจะบันดาลคำอธิษฐานนั้นให้สำเร็จขึ้นมาจริงได้โดยไม่สนวิธีการ แม้กระทั่งยาโตะเองก็ได้รับคำขอจากเทพองค์อื่นๆให้ช่วยเหลือคำขอจากมนุษย์มาเช่นกัน แม้การตอบรับเช่นนี้จะทำในลักษณะของ ‘งาน’ อย่างหนึ่ง แต่ก็แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของมนุษย์และเทพเจ้าในรูปแบบที่ใกล้ชิดกัน ในตอนที่ 1 (แมวบ้าน เทพเร่ร่อน และหางแมว) ยาโตะตอบรับคำขอร้องของฮิโบริและยังกล่าวว่า “วาสนาของข้ากับเจ้าอยู่ร่วมกันแล้ว”

เทพเจ้ามีอยู่เพื่อเติมเต็มความปรารถนาของมนุษย์ ดังนั้นเทพเจ้าอาจสูญสลายไปได้โดยธรรมชาติเมื่อมนุษย์สิ้นความปรารถนาในตัวเทพเจ้า ในฐานะผู้ปกป้องมนุษย์ เทพเจ้าจะต้องสังหารภูตผี ปีศาจ วิญญาณ อันเป็นสิ่งไม่บริสุทธิ์ซึ่งมีอิทธิพลต่อความรู้สึกด้านลบของมนุษย์ ทำให้เกิดพฤติกรรมด้านลบ เช่น ความก้าวร้าว และความรุนแรง ในขณะที่เดียวกันพลังของเทพก็มีผลต่อมนุษย์เช่นกัน

ชินกิหรืออาวูเทพในเรื่องโนรากามินั้น มีสถานะเหมือนกับวิญญาณมากกว่ามนุษย์ แต่ความสัมพันธ์ของเทพกับอาวูเทพก็เป็นความรู้สึกที่ใกล้เคียงกับมนุษย์เช่นกัน หลังจากตั้งชื่อของอาวูเทพ เทพเจ้าจะแบกรับภาระของอารมณ์ทั้งหมดที่รวมถึงบาปที่อาวูเทพทำ รวมถึงการปกป้อง รับฟังและทำตามประสงค์ของเหล่าอาวูเทพอีกด้วย

ภาพที่ 11 เทพเจ้าจะแบกรับสิ่งไม่ดีและบาปของอาวูเทพ
ที่มา iQiyi (2566)

4.1.2 ศาลเจ้า

ศาลเจ้าชินโตได้รับการยกย่องว่าเป็นที่สถิตของเทพ และเป็นที่สำหรับสวดมนต์ ขอพร และประกอบพิธีกรรมต่างๆ จึงถือว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ แต่เดิมมาในสมัยโบราณตอนที่ศาลเจ้ายังไม่ได้สร้างขึ้นมานั้น ชาวญี่ปุ่นเชื่อกันว่าเทพเจ้าอยู่ห่างไกลจากมนุษย์มากและจะมาเยี่ยมมนุษย์ได้ในโอกาสพิเศษเท่านั้น สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ชั่วคราวนี้จึงถูกกำหนดให้เป็นที่สถิตของเทพเจ้า

สำหรับเหล่าเทพเจ้าในเรื่องนี้ การมีศาลเจ้าหมายถึงการได้รับการยอมรับจากผู้คน ถึงแม้เทพจะไม่จำเป็นต้องมีศาลเจ้าเพื่อความอยู่รอด เพราะสิ่งที่สำคัญคือการขอพร อธิษฐานและให้ผู้คนศรัทธาในตัวเทพเจ้าต่อไป นอกจากนี้ศาลเจ้าคือสิ่งเตือนใจต่อการขอพรของเทพเจ้า นอกจากนี้การมีศาลเจ้าทำให้การดำรงชีวิตของเทพเป็นไปได้เป็นอย่างดี ศาลเจ้าที่ศักดิ์สิทธิ์และยังส่งผลต่อพลังของเทพเจ้าอีกด้วย

ภาพที่ 12 ไตโกบุกอบฮิโยริถึงการดำรงตัวตนของเทพ
ที่มา iQiyi (2566)

การนำเสนอความเชื่อลักษณะนี้ให้เห็นถึงรูปแบบที่พึ่งพาอาศัยและเคารพซึ่งกันและกันระหว่างเทพเจ้ากับเทพเจ้า มนุษย์กับเทพเจ้าซึ่งยังเป็นสิ่งที่ยังพบเห็นได้ในญี่ปุ่น

ในตอนที่ 1 มีการอธิบายถึงค่าจ้างในงานบริการเพียง 5 เยนของยาโตะ เนื่องจากการถวายเป็นการนำความสัมพันธ์ที่ดีและเชื่อมโยงกับแนวคิดของความโชคดีของชินโต ที่ศาลเจ้าญี่ปุ่น การถวายเป็น 5 เยนถือเป็นการบูชาเทพเพื่อการขอพรให้โชคดีกับเทพเจ้าในศาลนั้น 5 เยนในภาษาญี่ปุ่นคือ “ โกะเอน” ซึ่งฟังเสียงกับคำว่าความโชคดี เมื่อยาโตะรับข้อเสนอด้วยเงิน 5 เยน เขาจะทำสัญญาและปิดท้ายด้วยการพูดว่า "ขอให้คุณมีความสุขและโชคดี!"

ภาพที่ 13 ความหมายของค่าจ้าง 5 เยนของยาโตะ
ที่มา iQiyi (2566)

ในอดีตการที่ยาโตะเป็นเทพวิบัติทำให้เขาไม่สามารถมีศาลเจ้าเป็นของตัวเองได้ จนกลายเป็นเทพที่ไร้นามความจริงแล้วเขาเพียงแค่ต้องการให้ผู้คนนึกถึงจดจำเขาได้ และเป็นสิ่งเดียวที่เขาใฝ่ฝันอยากได้มาหลายร้อยปี จึงพยายามทำทุกวิถีทางเพื่อให้มีศาลเจ้าเป็นของตัวเอง การไม่มีศาลเจ้าก็เปรียบเสมือนเทพที่ไม่มีใครต้องการ และถ้ามีศาลเจ้าก็จะกลายเป็นที่ยอมรับของหมู่เทพด้วย

สำหรับเทพเจ้าการถูกสร้างศาลเจ้าให้ถือเป็นเรื่องที่มีเกียรติอย่างมาก เพราะเป็นการแสดงถึงความขอบคุณ และ การฝากฝังชีวิตต่อเทพเจ้า แม้กระทั่งราโอะซึ่งเป็นเทพแห่งความวิบัติ ในอดีตผู้คนหวาดกลัวเขา จึงมีผู้ศรัทธาอยู่มาก แต่เมื่อเวลาผ่านไปศาลเจ้าของเขาได้รกร้างและไม่เป็นที่รู้จักอีกเลย

ภาพที่ 14 ศาลเจ้าของราโอะที่ทรุดโทรมลง
ที่มา lostinanime (2557)

ภาพที่ 15 ราโอะพูดถึงศาลเจ้าของตน
ที่มา iQiyi (2566)

ภาพที่ 16 ศาลเจ้าที่ถูกผู้คนลิ้มลิ้ม
ที่มา iQiyi (2566)

ในเรื่องโนรากามิ เทนจินถือเป็นเทพเจ้าที่มั่งคั่งและเป็นที่นับถืออย่างมากทั้งในโลกแห่งความเป็นจริงและในเนื้อเรื่อง เทนจินรับฟังและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้คนที่เข้ามา ศาลเจ้าของเขาก็ได้รับการดูแลอย่างดีและตกแต่งอย่างประณีต เพราะมีผู้เข้ามาสักการะมากมาย เพื่ออิฐฐานขอให้ประสบความสำเร็จด้านการเรียน

ภาพที่ 17 ศาลเจ้าอุซิมะเทนจินในโตเกียว
ที่มา old-tokyo.info (2561)

ภาพที่ 18 ศาลเจ้าเทนจินในโนรากามิ
ที่มา lostinanime (2559)

4.1.2.1 มิโกะ หญิงสาวผู้รับใช้เทพเจ้า

มิโกะ (巫女) ตามความเชื่อในสมัยโบราณ มิโกะคือหญิงพรหมจรรย์ที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับพิธีกรรมต่าง ๆ ตามความเชื่อแบบชินโตเช่น การบวงสรวงเทพเจ้า การร่ายรำบูชาเทพเจ้าในงานเทศกาล หรือการช่วยงานนักบวชในพิธีกรรมทางศาสนา งานแต่งงาน นอกจากนี้ มิโกะยังมีหน้าที่สำคัญอีกประการหนึ่ง นั่นคือการเป็นร่างทรงของเทพเจ้าเพื่อรับคำพยากรณ์แล้วนำไปประกาศให้ทราบโดยทั่วกัน เครื่องแต่งกายของมิโกะมีสีขาวอาจเปรียบได้ถึงความบริสุทธิ์ และสีแดงอาจเปรียบได้ถึงดวงอาทิตย์

มิโกะที่ปรากฏในเรื่องโนรากามิ โดยเฉพาะศาลเจ้าของเทนจินนั้นเป็นชินกิ หรือเหล่าอาวุธเทพของเทพเจ้า อาจเป็นการนำมาเชื่อมโยงถึงความหมายมิโกะซึ่งเป็นผู้ดูแลศาลเจ้าและคอยรับใช้เทพเจ้า

ภาพที่ 19 เหล่ามิโกะผู้ดูแลศาลเจ้าในจินตนาการของยาโตะ
ที่มา iQiyi (2566)

ภาพที่ 20 มิโกะผู้ดูแลศาลเจ้าซึ่งล้วนเป็นอาวุธเทพของเทนจิน
ที่มา Animo (2557)

4.1.3 แนวคิดเรื่องความบริสุทธิ์และไม่บริสุทธิ์

ทั้งความบริสุทธิ์และความไม่บริสุทธิ์ต่างก็ปรากฏให้เห็นเด่นชัดในเรื่องโนรากามิ ความไม่บริสุทธิ์ที่ปรากฏในเรื่องนั้นเป็นเหตุที่ทำให้เกิดเรื่องราวต่างๆ แต่เป็นหน้าที่หลักของเหล่าเทพในการกำจัดสิ่งนี้ไปจากมนุษย์

4.1.3.1 ความบริสุทธิ์

ในความเชื่อของชินโตนั้น มนุษย์ได้รับมลทิน หรือความไม่สะอาดบริสุทธิ์จากการใช้ชีวิตประจำวัน หรือตามธรรมชาติ เช่น การเจ็บป่วย ความตาย ความรู้สึกด้านลบ ต้องชำระล้างสิ่งนี้เพื่อให้จิตใจบริสุทธิ์ หลังจากการชำระล้างจิตและกายให้บริสุทธิ์แล้วผู้คนก็จะกลับไปสู่สภาพที่บริสุทธิ์ดั้งเดิม ตามปกติแล้วการชำระจิตและกายให้บริสุทธิ์นั้นมักจะทำกันโดยมุ่งหวังที่จะป้องกันและกำจัดโรคภัยไข้ ส่วนในเรื่องโนรากามิเป็นการชำระล้างความไม่บริสุทธิ์อย่าง เชื้อโรค มลทิน หรือบาปที่ได้กระทำ

ทุกครั้งที่ยาโตะบาศเจ็บ เขาจะมายังบ่อน้ำบริสุทธิ์ในศาลเจ้า หรือเทมสึยะ (手水舎) ซึ่งจะมีน้ำสำหรับชำระล้าง ตามปกติจะใช้เพื่อชำระล้างร่างกายและชำระล้างจิตใจให้บริสุทธิ์ก่อนเข้าไปไหว้พระหรือขอพร ยาโตะใช้น้ำนี้เพื่อชำระล้างสิ่งไม่บริสุทธิ์ที่ติดตัวมาเสมอ และบางครั้งเขายังใช้น้ำศักดิ์สิทธิ์นี้ในการกำจัดเหล่าปีศาจได้เช่นกัน แต่หากเชื้อโรคได้พัฒนาไปเป็นมลทินที่ร้ายแรงขึ้นอย่างอากายาชิซึ่งทำให้ร่างกายของเทพอ่อนแอลงจนถึงขั้นเสียชีวิต น้ำศักดิ์สิทธิ์จะชำระล้างไม่ได้ แต่ต้องทำพิธีกรรมที่มีผลในการชำระล้างมากกว่า

ภาพที่ 21 ยาโตะชำระล้างมลทินโดยใช้น้ำบริสุทธิ์ในศาลเจ้า
ที่มา iQiyi (2566)

ในตอนี่ 9 (ชื่อ) ฮิโระริได้รับเชื้อโรคหรือมลทินนี้จากการสัมผัสด้วยยาโตะ ดังนั้น โคฟูกุจึงให้เธอไปชำระล้างเชื้อโรคนี้ ด้วยน้ำพุที่มาจากหน้าบ้านของเธอซึ่งก็เป็นน้ำบริสุทธิ์จากเทมึสึยะ (手水舎) เช่นกัน

ภาพที่ 22 ฮิโระริชำระล้างมลทินด้วยน้ำพุศักดิ์สิทธิ์
ที่มา iQiyi (2566)

นอกจากนี้ ยังปรากฏการการแช่น้ำพุร้อน ในการประกอบพิธีกรรมนั้นน้ำพุร้อนมีจุดประสงค์หลัก คือใช้สำหรับประกอบพิธีชำระล้างบาปเพื่อชำระล้างร่างกายและจิตวิญญาณให้บริสุทธิ์

ในตอนี่ 7 (ความสับสน ชะตากรรม) หลังจากบิซามอนเทนต้องหยุดต่อสู้กับยาโตะเพราะถูกหยุดโดยอาวุธเทพของโคฟูกุ เธอจึงแช่น้ำร้อนเพื่อเป็นการชำระล้างร่างกาย ได้มีการระบุในเนื้อเรื่องว่า เป็นการชำระล้างร่างกายเพื่อขจัดมลทินจากการเปิดวายุจิต ซึ่งเป็นผลของอาวุธเทพของโคฟูกุ

ภาพที่ 23 บิซามอนเทนแช่น้ำพุร้อน
ที่มา iQiyi (2566)

พิธีกรรมมิโซจิ ในวรรณกรรมเรื่องโคะจิกิ พิธีมิโซจิของเทพอิซานางินั้นเป็นชำระชำระล้างบาป มลทินและสิ่งสกปรกมัวหมองต่างๆโดยการลงไปแช่น้ำชำระล้างร่างกาย แต่พิธีมิโซจิในเรื่องโนรากามีมีชื่อแตกต่างกันในเรื่องรูปแบบการดำเนินพิธี แต่ก็ยังเป็นพิธีกรรมที่จัดขึ้นเพื่อชำระล้างบาปที่อาวุธเทพได้ก่อขึ้นในระดับที่รุนแรง ในฐานะที่อาวุธเทพเคยเป็นมนุษย์ในอดีตพวกเขามีความสำนึกผิดชอบชั่วดีจึงเป็นกลุ่มเดียวที่สามารถตัดสินบาปของอาวุธเทพตนอื่นได้

ภาพที่ 24 พิธีมิโซจิ
ที่มา FandomWiki (2557)

ภาพที่ 25 อาวุธเทพประกอบพิธีมิโซจิ
ที่มา iQiyi (2566)

4.1.3.2 ความไม่บริสุทธิ์

หลักสำคัญในศาสนาชินโตคือการหลีกเลี่ยงเคคะระ (**汚れ**) ซึ่งเป็นความไม่บริสุทธิ์ทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นเชื้อโรค สิ่งสกปรก มลทิน หรือกระทั่งจิตใจที่ชั่วร้าย สิ่งนี้ล้วนมาจากอิทธิพลแวดล้อมทั้งสิ้น เพราะมนุษย์ถูกมองว่าเป็นบริสุทธิ์โดยพื้นฐาน จึงสามารถกำจัดสิ่งนี้ออกไปได้และชำระล้างผ่าน พิธีกรรมของการทำให้บริสุทธิ์

ในเรื่องโนรากามินั้น แม้เคคะระจะไม่ได้ถูกกล่าวถึงโดยตรง แต่จะกล่าวถึงความไม่บริสุทธิ์ในรูปแบบต่างๆซึ่งโดยพื้นฐานแล้วมีลักษณะเป็นเคคะระอยู่ และยังส่งผลกระทบต่อทั้งมนุษย์และเทพเจ้าในระดับความรุนแรงที่แตกต่างกัน เช่น

4.1.3.2.1 วายูจิต ซึ่งเกิดจากการรวมตัวของอากาศหรือภูตผี เมื่อมีจำนวนมากจนเกิดเป็นพายุขนาดใหญ่จะถือว่าเป็นอันตรายอย่างมาก เพราะสามารถกระจายพลังงานที่ไม่บริสุทธิ์ออกไปได้ง่ายและยังทำให้แปดเปื้อนได้ง่ายอีกด้วย เมื่อวายูจิตเกิดเพิ่มระดับความรุนแรงขึ้น เหล่าเทพเจ้าก็ออกไปกำจัดภูตผีในบริเวณนั้นให้หมดสิ้นการสัมผัสกับวายูจิตจะส่งผลให้มนุษย์แปดเปื้อนมลทิน ตกอยู่ในความรู้สึกด้านลบหรือกระทั่งการกระทำในด้านลบจากอิทธิพลแวดล้อมและเริ่มสูญเสียความเป็นคนไป

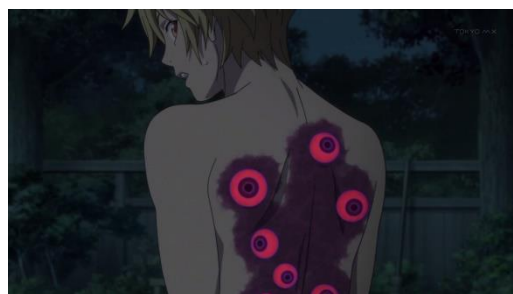

ภาพที่ 26 หมอกควันสีดำหรือวายูจิต
ที่มา iQiyi (2566)

4.1.3.2.2 เชื้อโรค หรือ ยาสูมิ (ヤスミ) เป็นสิ่งปนเปื้อนที่ทำให้ร่างกายและจิตของเทพเจ้า ดวงวิญญาณ รวมถึงมนุษย์เสื่อมลง มีลักษณะเป็นรอยสีม่วงแดงที่มองเห็นได้ในจุดที่ร่างกายได้รับเชื้อ

ภาพที่ 27 เชื้อโรคที่ปนเปื้อนอยู่บนร่างกายของยาโตะ
ที่มา iQiyi (2566)

ภาพที่ 28 เชื้อโรคที่เข้าสู่ระยะรุนแรงบนร่างกายของยูกิเนะ
ที่มา Fandomwiki (2557)

เชื้อโรคจะปนเปื้อนเข้ามาในร่างกายด้วยกันสามวิธีคือ โดนอากาศาชิ โจมตี การติดเชื้อจากการสัมผัสร่างกาย และการกระทำผิดของอาวุธเทพ และมีเมื่อเชื้อโรคมีพลังรุนแรงมากขึ้น จะส่งผลกระทบต่อร่างกายจนทำให้เชื้อเข้าสู่ระยะที่เรียกว่า "มลทิน" (不浄) ผลกระทบของมลทินระหว่างเทพเจ้ากับอาวุธเทพหรือวิญญาณอาจแตกต่างกัน เชื้อโรคบนร่างกายของเทพเจ้าพระจะเป็นรอยสีม่วงแดง หากไม่ได้รับการรักษา หรือชำระล้าง จะลุกลามไปทั่วร่างกาย ทำให้เทพอ่อนแอลงและตายในที่สุด สำหรับวิญญาณหรืออาวุธเทพนอกจากรอยสีม่วงแดงแล้วแล้ว บาดแผลยังอาจพัฒนาลักษณะของอากาศาชิด้วย เช่น ตา หัว ขน หรือลักษณะของสัตว์อื่นๆ หากปล่อยทิ้งไว้ โรคร้ายจะลุกลามและกลายเป็นอากาศาชิในที่สุด ในตอนที่ 9 (ชื่อ) เชื้อโรคนี้สามารถชำระล้างได้ด้วยน้ำบริสุทธิ์ที่ได้จากศาลเจ้า หรือน้ำพุธรรมชาติ トラบไตที่เชื้อโรคยังไม่เข้าสู่ระยะมลทิน

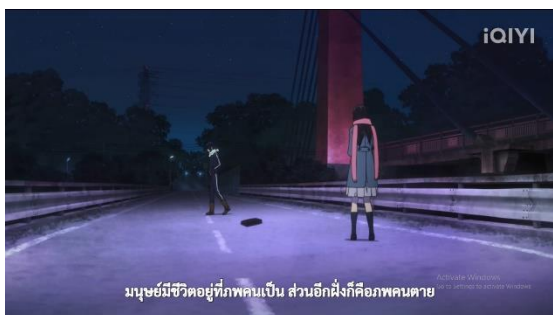
ภาพที่ 29 เชื้อโรคที่ไม่ได้รับการชำระล้างจะกัดกินร่างกาย
ที่มา iQiyi (2566)

4.1.4 แนวคิดเรื่องโลกหลังความตาย

ในเรื่องโนราคามิ มีการปรากฏของดินแดนแห่งความตายอย่างดินแดนโยมิ(黄泉の国) เช่นเดียวกัน ในดินแดนแห่งความตายจะเต็มไปด้วยสิ่งไม่บริสุทธิ์และยาคาชิ ทั้งยังเป็นที่อยู่อาศัยของเทพอิชานามิ อีกด้วย ซึ่งสถานที่นี้มีความเกี่ยวข้องเป็นอย่างมากเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตายของญี่ปุ่น โดยปกติ สิ่งที่อยู่ในต่างภพไม่ควรล่วงล้ำต่อกัน ในทุกครั้งที่ยาโตะใช้อาวุธเทพกำจัดภูต เขาจะเรียกพวกมันว่าว่า “เจ้าผู้ซึ่งลุล้ำเขตแดน”

เทนจินได้กล่าวไว้ว่าการล่วงล้ำเข้ามาในต่างภพจะทำให้เกิดปัญหาตามมา กระทั่งในตอนที่ 10 (บุคคลต้องห้าม) เทนจินแนะนำให้ยาโตะตัดสัมพันธ์กับฮิโตะริเสีย เพราะจะทำให้ฮิโตะริกลับมาเป็นมนุษย์ปกติได้

ภาพที่ 30 ยาโตะบอกฮิโตะริเรื่องของแต่ละภพ
ที่มา iQiyi (2566)

ภาพที่ 31 ภูตคือผู้ล่วงล้ำเขตแดนระหว่างสองโลก
ที่มา iQiyi (2566)

นอกเหนือจากดินแดนแห่งความตาย ยังปรากฏแนวคิดเรื่องของภูตผีและวิญญาณอีกด้วย คือ อายาคาชิ(妖) หรือภูตผี ที่มาจากโลกแห่งความตาย เป็นสิ่งไม่บริสุทธิ์ซึ่งมีทั้งรูปร่างและขนาดแตกต่างกันออกไป มักหลบซ่อนตัวอยู่ในความมืด

ภาพที่ 32 สัตว์สามารถมองเห็นพวกภูตได้
ที่มา iQiyi (2566)

ภาพที่ 33 ยาโตะกล่าวว่าภูตคือวิญญาณที่มีความแค้น
ที่มา iQiyi (2566)

โดยทั่วไปแล้วอายาคาชิจะทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกทางลบในตัวผู้คนและทำให้ความดีหรือสามัญสำนึกในใจมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป แม้กระทั้งการสาปหรือเข้าสิงสู่วิญญาณและพัฒนาไปเป็นรูปแบบที่รุนแรงขึ้น อายาคาชิเป็นอันตรายต่อมนุษย์ มีอิทธิพลต่อมนุษย์ไม่ต่างกับเคคาเรพวกมันสามารถถูกเทพเจ้าขับไล่และสังหารได้ มนุษย์ไม่สามารถมองเห็นพวกมันได้เว้นแต่สัตว์หรือเด็กเล็ก

ภาพที่ 34 เมื่อภูตเข้าสู่สู้กับวิญญาณคนตาย จะพัฒนาเป็นปีศาจที่มีพลังรุนแรง
ที่มา Fandomwiki (2557)

ภาพที่ 35 เมื่อภูตเข้าควบคุมมนุษย์จะควบคุมจิตใจ ให้กระทำสิ่งไม่ดี
ที่มา iQiyi (2566)

ในตอนที่ 5 (เส้นแบ่งเขตแดน) ยาโตะกล่าวถึงวิญญาณคนตายว่าหากพวกเขาแปดเปื้อนจะไม่สามารถทำให้กลับมาเป็นแบบเดิมได้นอกจากการชำระล้างและหายไปจากภพนี้

อาวุธเทพในเรื่องโนรากามินั้นมาจากวิญญาณที่หลุดลอย เป็นวิญญาณเร่ร่อนที่ยังคงวนเวียนอยู่ตามความเชื่อในชินโต หรือก็คือวิญญาณคนตาย ชิเรียว (死霊) วิญญาณประเภทนี้คือวิญญาณที่เร่ร่อนของมนุษย์ที่ประสบอุบัติเหตุหรือถูกฆาตกรรม วิญญาณที่หลุดลอยมีรูปแบบที่แตกต่างกันแต่ก็จะมีลักษณะส่วนใหญ่คล้ายมนุษย์ ไม่มีขาและเท้าคล้ายกับพวกยูเร (幽霊)

ภาพที่ 36 การแต่งกายคล้ายวิญญาณเร่ร่อนของโนระ
ที่มา Fandomwiki (2557)

ภาพที่ 37 เหล่าอาวุธเทพซึ่งเดิมคือวิญญาณที่หลุดลอย
ที่มา iQiyi (2566)

นอกจากนี้ ยังมีกรกล่าวถึง วิญญาณคนเป็น อิกิเรียว (生霊) วิญญาณที่ออกจากร่างมนุษย์ทั้งที่ยังมีชีวิตอยู่ ซึ่งเชื่อกันว่า มีความแค้นและความคับข้องใจอย่างแสนสาหัส จึงสามารถถอดวิญญาณเพื่อไปทำร้ายศัตรูคู่แค้น บ้างก็ว่าวิญญาณแค้นสามารถออกมาจากร่างได้โดยที่เจ้าของร่างไม่รู้ตัว ซึ่งอิกิเรียวเป็นความเชื่อตั้งแต่สมัยโบราณซึ่งมักปรากฏให้เห็นบ่อยครั้งตามวรรณกรรมหรือสื่อต่างๆ

ในตอนที่ 2 (หายนะที่ไม่ได้เชื่อเชียว) เนื่องจากฮิโระมีสถานะมนุษย์กึ่งภูต วิญญาณของเธอจึงมักออกจากร่างโดยไม่รู้ตัว จึงถูกยาโตะนำไปเปรียบกับวิญญาณคนเป็น

ภาพที่ 38 ยาโตะล้อเลียนฮิโระริว่าเป็นวิญญาณคนเป็น
ที่มา iQiyi (2566)

4.2 สภาพสังคมญี่ปุ่นที่สะท้อนในการ์ตูนญี่ปุ่นเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร

4.2.1. เทพเจ้า

ตำนานเกี่ยวกับเทพเจ้าปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์ วรรณกรรม ความเชื่อ วัฒนธรรม ศิลปะ การดำเนินชีวิต และอื่นๆ เรียกได้ว่าความเคารพนับถือในเทพเจ้าชินโตนั้นมีอยู่ในสังคมญี่ปุ่นหลายด้าน ในปัจจุบันยังคงมีการใช้ตำนานเทพเจ้านำเสนอผ่านสื่อต่างๆ ที่หลากหลายมากกว่าเดิม จนกลายเป็นส่วนหนึ่งในวัฒนธรรมประชานิยม (Pop Culture) ซึ่งยังดำรงถึงความคิด ความเชื่อ โดยไม่สูญเสียเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของญี่ปุ่น

อนิเมชันเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของศาสนาชินโตในญี่ปุ่น ที่มีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ แม้คนญี่ปุ่นจะมีลักษณะความภาคภูมิใจต่อความเป็นชาติสูง แต่สามารถนำวัฒนธรรมและนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาเป็นสิ่งใหม่แต่ยังคงเอกลักษณ์ญี่ปุ่นไว้ได้ นับว่าจิตวิญญาณดังกล่าวเป็นสาเหตุของความเจริญก้าวหน้าอย่างแท้จริง

4.2.1.1 รูปลักษณ์ของเทพเจ้า

ญี่ปุ่นเป็นประเทศที่มีโดดเด่นด้านศิลปะ องค์กรประกอบศิลป์ และการออกแบบ ความมุ่งมั่นแข่งขันและจริงจังเพื่อคุณภาพของสิ่งที่ทำ แต่ขณะเดียวกันยังคงให้ความสำคัญต่อคุณค่าและความหมาย ประกอบกับความนิยมในการ์ตูน อนิเมชัน และเกม เป็นส่วนสำคัญอีกอย่างที่ทำให้ญี่ปุ่นสามารถ ถ่ายทอดหรือสร้างภาพลักษณ์สิ่งหนึ่งออกมาสื่อสารกับผู้รับสารได้เป็นอย่างดี

เทพเจ้าดั้งเดิมของญี่ปุ่นอาจเป็นธรรมชาติและไม่มีรูปร่างแน่ชัด แต่ตำนานเทพบางตำนานก็เล่าถึงการจำแลงกายลงมาให้มีรูปร่างเหมือนมนุษย์ของเทพบางองค์เอาไว้

การปรากฏของเทพเจ้าและลัทธิชินโตในโนรากามิ ได้เชื่อมต่อกับมรดกทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่นเข้ากับยุคสมัยใหม่ ส่วนหนึ่งมาจากกระแสโลกาภิวัตน์ซึ่งการเชื่อมต่ออันไร้พรมแดนนี้สามารถก็ทำให้แนวคิดและแง่มุมทางวัฒนธรรมต่างๆ ได้นำเสนอต่อโลกภายนอก

ความนิยมของเทพเจ้าที่ปรากฏในโนรากามินั้นได้สะท้อนถึงสำคัญของเทพเจ้าในสภาพสังคมญี่ปุ่นปัจจุบันเช่นกัน

4.2.1.1.1 เทนจิน เทพเจ้าแห่งวิชาการ การเรียนรู้ ผู้คนให้ความเคารพนับถือเทพเทนจินในฐานะเทพผู้ฉลาดปราดเปรื่อง เมตตา ซื่อสัตย์ เทพเทนจินเป็นที่นิยมในหมู่นักเรียน นักศึกษาจึงมักพบเห็นการสักการะเทพองค์นี้ตามศาลเจ้าที่มีอยู่ในที่ต่างๆ เพื่อขอพรเกี่ยวกับการเรียน ในอนิเมชันเขาจะมีรูปลักษณ์เป็นชายชราผมหงอกยาวประบ่าเมื่อลงมา และสวมเครื่องแต่งกายที่ข้าราชการบริพารในราชสำนักจักรวรรดิญี่ปุ่นใส่กันในยุคเอโดะเป็นต้นมา ลักษณะนิสัยที่ถ่ายทอดออกมาค่อนข้างคล้ายคลึงกับรูปลักษณ์จริงของเขา คือ เป็นคนฉลาด เจ้าบทเจ้ากลอน และขยันหมั่นเพียรในการประทานพรแก่ผู้ที่มาสักการะ

ภาพที่ 39 รูปลักษณ์ของเทนจินในภาพวาดและอนิเมชัน
ที่มา Mangozero (2560)

4.2.1.1.2 บิชามอนเทน เทพแห่งสงคราม ความสุข และความมั่งคั่ง ต้นกำเนิดของเทพองค์นี้สันนิษฐานว่ามาจากอิทธิพลของพุทธศาสนาที่มีต่อญี่ปุ่นมากกว่าจีนโตเนื่องจากเป็นเทพเจ้าที่แข็งแกร่งทรงพลัง สมกับเป็นเทพผู้พิทักษ์ รูปลักษณ์จึงมักจะเป็นยักษ์รูปร่างกำยำสวมชุดเกราะนักรบ และถูกยกย่องให้เป็นเทพเจ้าแห่งสงคราม บิชามอนเทนในตำนานเทพจะปรากฏเป็นผู้ชาย แต่ในเรื่องโนรากามิ บิชามอนเทนเป็นเทพผู้หญิง และได้ถูกปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์ให้เข้ากับสังคมสมัยใหม่มากขึ้น พลังอำนาจของบิชามอนเทนในฐานะนักรบแสดงให้เห็นผ่านการถือครองอาวุธเทพจำนวนมาก การใช้อาวุธที่หลากหลายและทันสมัยในการต่อสู้ รวมทั้งเสื้อผ้าของอาวุธเทพที่รับใช้และตัวเธอเองจะเป็นเหมือนเครื่องแบบทหาร

ภาพที่ 40 รูปลักษณ์ของบิชามอนเทนในศิลปะญี่ปุ่นและอนิเมชัน
การปรับเปลี่ยนรูปร่างที่มา Mangozero (2560) บบ รวมถึงการตีความตัวละครในเรื่องโนรากามิ จึงแสดงให้เห็นว่าความเชื่อและอุดมการณ์ของชินโตก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและแนวคิดในสังคม เทพเจ้า

มิใช่เพียงโบราณวัตถุจากอดีต แต่ต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกเช่นเดียวกับมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงของปิตามอนแสดงถึงการคงอยู่ของความเชื่อและเอกลักษณ์ของญี่ปุ่นในอดีตจนถึงปัจจุบัน

4.2.1.2 มนุษย์กับเทพเจ้า

สภาพสังคมที่ญี่ปุ่นนั้น เทพเจ้าในศาสนาชินโตยังได้รับการบูชาและความเคารพ ซึ่งจะพบเห็นได้จากการใช้ชีวิตตามรูปแบบของคณญี่ปุ่น เนื่องจากสำหรับศาสนาชินโตนั้นเทพเจ้าเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องให้ความสำคัญเคารพนับถืออย่างสูง เทพเจ้าไม่ใช่เพียงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่เป็นสิ่งที่มีความสามารถมหาศาลพร้อมด้วยความเมตตา กรุณา แต่ในปัจจุบันผู้คนมีอิสระในการคิดและการเลือกนับถือศาสนามากขึ้น ความสำคัญในฐานะเทพเจ้าแห่งประเทศไทยลดลงไปมาก รวมถึงการเข้ามาของแนวความคิดใหม่ๆ การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตในญี่ปุ่นที่เน้นความเรียบง่ายและรวดเร็ว ความเคร่งครัดและเป็นระเบียบพิธีรีตองอาจจะขัดกับแนวความคิดในยุคใหม่ๆไป ทำให้วัฒนธรรมชินโตที่เป็นวัฒนธรรมเก่าบางส่วนเสื่อมถอยไป

ดังที่กล่าวไว้ในหัวข้อที่ 4.1.2 สำหรับเหล่าเทพเจ้าในเรื่องนี้ การมีศาลเจ้าหมายถึงการได้รับการยอมรับจากผู้คน ถึงแม้เทพจะไม่จำเป็นต้องมีศาลเจ้าเพื่อความอยู่รอด เพราะสิ่งที่สำคัญคือการขอพร อธิษฐาน และให้ผู้คนศรัทธาในตัวเทพเจ้าต่อไป นอกจากนี้ศาลเจ้าคือสิ่งเตือนใจต่อการขอพรของเทพเจ้า นอกจากนี้การมีศาลเจ้าทำให้การดำรงชีวิตของเทพเป็นไปอย่างราบรื่น ศาลเจ้าที่ศักดิ์สิทธิ์และยังส่งผลต่อพลังของเทพเจ้าอีกด้วย

ด้วยเหตุที่กล่าวมาข้างต้น สามารถเชื่อมโยงกับการวิเคราะห์สภาวะทางจิตได้ว่า สิ่งนี้อาจส่งผลให้เทพเจ้าโดยเฉพาะยาโตะนั้นมีการแสดงออกผ่านพฤติกรรมในลักษณะของโรค กลัวการถูกลิ้ม (athazagoraphobia)⁵ คนที่ทุกข์ทรมานจากโรคกลัวการถูกลิ้มมักพบว่าพวกเขาจะพยายามทำให้ตัวเองแน่ใจว่าจะไม่ถูกลิ้มอย่างถึงที่สุด ด้วยการพยายามทำให้ตัวเองเป็นที่ต้องการอยู่ตลอดเวลา แต่ว่าการกระทำดังกล่าวนี้ก็สามารถที่จะส่งผลย้อนกลับทำให้พวกเขาเกิดอาการกังวลเพิ่มเติมว่าพวกเขาพยายามที่จะทำให้ตัวเองเป็นที่จดจำได้มากพอหรือไม่

ภาพที่ 41 ฮิโระริและยูกิเนะทำความเคารพเทพเทนจิน
ที่มา Fandonwiki (2557)

⁵ Athazagoraphobia คือโรคกลัวการถูกลิ้ม ถูกเพิกเฉยในสิ่งต่างๆ หรือแม้กระทั่งว่าเป็นอาการที่คนเรากลัวว่าตัวเองจะลิ้มใครสักคนได้ เช่นเดียวกัน โดยคนที่ทุกข์ทรมานจากภาวะ Athazagoraphobia จะเกิดอาการวิตกกังวล เครียดขั้นรุนแรง จนเกิดอาการตื่นตระหนก (Panic Attack) เมื่อเกิดความคิดว่าพวกเขานั้นกำลังถูกลิ้มโดยใครบางคนอยู่ (ณัชพล เนตรมหากุล, 2564)

อย่างไรก็ตามยาโตะนั้นก็มีลักษณะความเป็นเทพเจ้าสูงทั้งความเชื่อใจในจิตใจบริสุทธิ์ของมนุษย์ เขาคอยสั่งสอนยูกิเนะและฮิโระอยู่เสมอ แม้แต่ความผิดร้ายแรงที่อาวุธเทพของตนได้กระทำก็ยอมอดทนอดกลั้นเพื่อให้ยูกิเนะเข้าใจตนเอง การดูแลปกป้องผู้คน ให้อภัยความผิดที่มนุษย์ได้ก่อ รวมทั้งพยายามขจัดมลทินที่สร้างปัญหานี้ เป็นความพยายามต่อไม่ย่อท้อจนประสบความสำเร็จ เปรียบเป็นคุณธรรมอย่างหนึ่งที่คนญี่ปุ่นยึดถือปฏิบัติ พฤติกรรมของเทพในเรื่อง ไม่ใช่เพียงแต่การต้องการการยอมรับ แต่อีกด้านสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามในการรักษาวัฒนธรรมและแนวคิดระหว่างกัน ซึ่งเกี่ยวพันกันแม้แต่กับความสัมพันธ์ของมนุษย์และเทพเจ้า ที่ฝังรากลึกอยู่ในวัฒนธรรมญี่ปุ่น เช่นการขอขอบคุณมื้ออาหารทั้งก่อนและหลัง

โดยก่อนตอนจะมีการพูดว่า อิตาลีคิมัส (いただきます)

และหลังทานจะพูดว่า โกะจิโซซามะ(ごちそうさま)

เป็นการรับอาหารมื้อนี้ไว้อย่างถ่อมตนเพื่อแสดงความเคารพและขอบคุณบุคคลที่สูงกว่าอย่างเช่นพระเจ้า ที่ได้ทำให้เกิดสิ่งนี้ขึ้นมา

ภาพที่ 42 ยาโตะเปิดเผยว่าตนยอมทนความเจ็บปวด
เพื่อที่จะสั่งสอนยูกิเนะ
ที่มา iQiyi (2566)

4.2.1.2.1 ศาลเจ้า

ศาลเจ้าชินโตเป็นสถานที่สักการะทางศาสนาชินโตของญี่ปุ่น ซึ่งเป็นที่สถิตของจิตวิญญาณพระเจ้า ในอดีตศาลเจ้ามีความสำคัญเป็นอย่างมากในการประกอบพิธีกรรมต่างๆ ไม่เพียงแต่มีบทบาทสำคัญตลอดประวัติศาสตร์ของญี่ปุ่นเท่านั้น แต่ยังผสมกลมกลืนจนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันแม้กระทั่งทุกวันนี้

บริเวณศาลเจ้าจะบรรยากาศที่พิเศษ ซึ่งล้อมรอบไปด้วยต้นไม้ใบไม้เขียวชอุ่ม ความสงบเงียบของธรรมชาติที่ศักดิ์สิทธิ์มีทั้งความสงบและสันติ บรรยากาศดังกล่าวจะเป็นเอกลักษณ์ของศาลเจ้าทำให้ประชาชนที่เข้ามาเกิดความประทับใจและมีจิตใจสงบสอดคล้องกับแนวทางในการดำเนินชีวิตของชาวญี่ปุ่น

ศาลเจ้าชินโตเป็นสิ่งที่อยู่ในกิจวัตรประจำวันสำหรับชาวญี่ปุ่น ทั้งการไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น พิธีชำระบาปหรือกิจกรรมในโอกาสต่างๆ เช่น งานปีใหม่ รวมถึงเทศกาลต่างๆที่จะมีการออกร้านแผงลอยและวันหยุดตลอดทั้งปี แม้ปัจจุบันศาลเจ้าจะดูเป็นสถานที่ท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวไปแล้ว แต่การไปเยี่ยมชม ศาลเจ้าชินโตก็ทำให้ได้เห็นประวัติศาสตร์และประเพณีอันยาวนานของญี่ปุ่น

ในตอนที 3 (หายนะที่ไม่ได้เชื่อเชิญ) เทนจินได้เชิญทั้ง 3 คนไปศาลเจ้าของตน ทำให้เห็นว่ามึผู้คนมาขอพรและสักการะมากมายให้สมต้งหวัง ซึ่งศาลเจ้าเทนจินนั้นมึชื่อเสียงในเรื่องด้านวิชาการและการศึกษา เหมือนกับในปัจจุบันผู้คนยังคงนิยมเดินทางไปสักการะของพรศาลเจ้าที่มีชื่อเสียงหรือพลังอำนาจอยู่เช่นกัน ศาลเจ้าเทนจินในเรื่อง ได้ปรากฏส่วนประกอบภายนอกภายใน 3 อย่าง คือ

บ่อน้ำในศาลเจ้า หรือเทมิสึยะ (手水舎) มีสำหรับล้างมือและบ้วนปากซึ่งตั้งอยู่บริเวณด้านหน้าศาลเจ้า เพื่อชำระล้างร่างกายและชำระล้างจิตใจให้บริสุทธิ์ก่อนเข้าไปในศาลเจ้า โดยในเรื่องเรื่องยาโตะมักใช้กระบวยตักน้ำศักดิ์สิทธิ์เพื่อชำระล้างร่างกายอยู่เสมอ

ภาพที่ 43 เทมิสึยะในศาลเจ้าชินโต
ที่มา fukashi-tenjin (2562)

ภาพที่ 44 ยาโตะชำระล้างเชื้อโรคที่เทมิสึยะ
ที่มา iQiyi (2566)

ป้ายขอพร เอมะ (絵馬) เป็นแผ่นไม้ขนาดเล็ก มีไว้สำหรับเขียนคำอธิษฐานให้สมหวังหรือเขียนขอบคุณหลังคำอธิษฐานสมหวังในศาลเจ้าชินโต

ในเรื่องโนราคามิ ที่ศาลเจ้าของเทนจินจะโดดเด่นไปด้วยป้ายขอพรที่ซ้อนทับกันจำนวนมาก ซึ่งตรงกับความเป็นจริง ที่ศาลเจ้าแห่งนี้มีชื่อเสียงด้านวิชาการและการศึกษามาก ตัวตนและพลังของเทพเทนจินยังคงมีความสำคัญต่อยุคสมัยนี้ ทำให้เป็นที่นิยมในหมู่นักเรียนนักศึกษาทำให้มีผู้มาขอพรเป็นจำนวนมาก

ภาพที่ 45 ป้ายเอมะที่ศาลเจ้าอุซิมะเทนจินในโตเกียว
ที่มา chillchill-trip (2564)

ภาพที่ 46 เทนจินกับป้ายเอมะที่ศาลเจ้า
ที่มา sokudokuex (2557)

โอมิคุจิ (おみくじ) หรือเซียมซีแบบญี่ปุ่น โอมิคุจิมียุโรปหลายรูปแบบ บางก็สามารถคำอวยพรเกี่ยวกับสิ่งต่างๆ เช่นสุขภาพธุรกิจ การแต่งงาน และอื่นๆลงบนกระดาษเพื่อทำนายโชคชะตา ส่วนใหญ่ตามวัดหรือศาลเจ้าจะจัดพื้นที่เป็นเสา เชือก หรือต้นไม้ ไว้สำหรับผู้ที่จับโอมิคุจิได้โชคร้ายนำคำทำนายไปผูก ตามความเชื่อที่ว่า สิ่งที่ไม่ดีก็ให้ทิ้งเอาไว้ที่วัดหรือศาลเจ้านั้นเนื่องจากเชื่อว่าการเชื่อโชคชะตากับเทพเจ้า จะทำให้ได้รับการปกป้องคุ้มครอง

ภาพที่ 47 โอมิคุจิที่ผูกไว้ในศาลเจ้าเทนจิน
ที่มา iQiyi (2566)

นอกจากทั้ง 3 สิ่งทีกล่าวมา ในตอนที่ 4 (ที่ซึ่งมีความสุข) มีการกล่าวถึงความเชื่อในเรื่องของรางของคลังในญี่ปุ่น ยาโตะะนั้นเสียเงินไปกับเครื่องรางนำโชคมากมายซึ่งเขาเชื่อว่าจะนำมาซึ่งความสุขและความสำเร็จ

ภาพที่ 48 เครื่องรางของยาโตะะ
ที่มา iQiyi (2566)

จากแนวคิดเรื่องการนับถือเทพเจ้า ทำให้เกิดวัตถุดิบเหนียวจิตใจอย่างเครื่องรางขึ้นมากมายในญี่ปุ่น การพกพาเครื่องที่ได้รับการปลุกเสกจะเชื่อว่าจะได้รับพรและสมปรารถนาในทุกเรื่องที่หวัง

โดยเฉพาะเครื่องรางของศาลเจ้าชินโตซึ่งจะเรียกว่า โอมามิโมริ (お守り) มีลักษณะเป็นถุงผ้าขนาดเล็ก แบน ปากถุงรัดปิดได้ จำหน่ายให้กับผู้ที่เดินทางมาสักการะ เพื่อให้มีสิ่งดีๆเกิดขึ้นหรือเพื่อปิดเป่าสิ่งไม่ดี และจะให้พรกับคนที่พกติดตัวไว้ ในปัจจุบันเครื่องราง ได้รับความนิยมนอย่างมากทั้งชาวญี่ปุ่นและชาวต่างชาติ เครื่องรางนี้จะมีสีสັນและรูปร่างแตกต่างกันไปจนถึงประเภทของเครื่องรางที่ใช้ขอพรก็เพิ่มมากขึ้น แตกต่างกันไปตามเทพเจ้าที่สถิตอยู่ในแต่ละศาลเจ้า ศาลเจ้าชินโตบางแห่งมีลักษณะของเครื่องรางเฉพาะตัวที่จะสอดคล้องกับชื่อเสียงในด้านนั้นๆอีกด้วย

ภาพที่ 49 เครื่องรางญี่ปุ่น
ที่มา womjapan (2562)

จะเห็นได้ว่าในปัจจุบัน ศาลเจ้ายังคงมีความสำคัญต่อผู้คนและได้เห็นถึงปรับเปลี่ยนรูปแบบไปจากอดีตอยู่บ้างแต่คนญี่ปุ่นยังคงให้ความเคารพต่อความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้า และพลังในการบันดาลพรให้แก่มนุษย์ นอกจากนี้ศาลเจ้าเป็นสถานที่ที่มอบความสุขและความโชคดีให้กับผู้คนแล้วนั้น ยังเชื่อกันว่าการสักการะขอเทพเจ้าที่จะทำให้ได้ตั้งใจหวัง รวมถึงชำระล้างสิ่งสกปรกในอดีตและเริ่มต้นใหม่ด้วยพิธีชุกชี

4.2.1.2.2 พิธีกรรมและงานประเพณี

ปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่แตกต่างกันในแต่ละปีทำให้เกิดแนวทางชีวิตและพิธีกรรมทางศาสนา ตั้งแต่อดีตญี่ปุ่นเป็นประเทศเกษตรกรรม เพราะความต้องการให้การเพาะปลูกและผลผลิตเจริญงอก ในยุคแรกเริ่มพิธีกรรมเป็นความเชื่อถือทางศาสนาที่จัดขึ้นเพื่อสักการะบูชาและขอพรจากเทพเจ้า เมื่อเวลาและสังคมได้เปลี่ยนไปประกอบารับวัฒนธรรมใหม่เข้ามานั้น ลักษณะพิธีกรรมจะเปลี่ยนไปจากแรกเริ่ม ซึ่งเป็นพิธีเพื่อสักการะบูชาเทพเจ้า แต่ปัจจุบันเป็นงานพิธีกรรมหรือเทศกาลจะมีบรรยากาศที่มีความสนุกสนานรื่นเริงมากขึ้น

พิธีกรรมแรกที่ปรากฏในเรื่องโนรากามิตั้งแต่ตอนที่ 1 (แมวบ้าน เทพเร่ร่อน และหางแมว) คือ พิธีมิโคชิ (Mikoshi) เป็นการฉลองทางศาสนาชินโตที่จะแบกเกี้ยวซึ่งเป็นที่สถิตของเทพเจ้าไปพร้อมกับรำร้องเพลงสวดแสดงความเคารพ ในระหว่างที่มีการเดินขบวนแห่ตามท้องถนนจะทำให้ประชาชนทั่วไปได้รับพรจากเทพเจ้ากันอย่างถ้วนทั่ว

ภาพที่ 50 พิธีมิโคชิของยาโตะในจินตนาการ
ที่มา iQiyi (2566)

วัตถุประสงค์ส่วนใหญ่ของงานเทศกาลนั้นเดิมทีเป็นการให้ความคุ้มครองมนุษย์ให้พ้นจากความชั่วร้ายต่าง ๆ ที่มาในรูปแบบของภัยพิบัติทางธรรมชาติความเจ็บป่วยหรือความตายเทศกาลในญี่ปุ่นมีมากมายและมักเป็นเทศกาลที่มีประจําฤดู คนญี่ปุ่นจะให้ความสำคัญต่อฤดูกาลมากในแง่ของการเป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงรวม การเริ่มต้นสิ่งใหม่ๆเพราะในแต่ละฤดูกาลต่างมีหลายสิ่งที่แตกต่างกัน

การให้ความสำคัญต่อการผันเปลี่ยนฤดูกาลนี้เป็นเรียกได้ว่าเป็นสุนทรียศาสตร์ของวัฒนธรรมอย่างหนึ่งที่เด่นชัดในญี่ปุ่น ซึ่งสามารถพบเห็นได้อย่างกว้างขวางเช่น งานศิลปะ วรรณกรรม อาหาร รวมถึงงานเทศกาลหรือ มัทสึริ (祭り)

ในตอนที 10 (บุคคลต้องห้าม) ฮิโอรິได้ชวนทั้งสองไปเที่ยวงานเทศกาลปีใหม่ และได้นำเสนอความเป็นญี่ปุ่นในเทศกาลปีใหม่ไว้มากมาย ตามลำดับดังนี้

การทำอาหารวันปีใหม่หรือ โอเซจิ เป็นอาหารชั้นเลิศสำหรับเซ่นไหว้เทพเจ้า โดยจะเป็นอาหารที่สามารถทำเตรียมไว้ก่อนได้และเป็นอาหารที่มีความเป็นมงคลเพื่อความเจริญรุ่งเรืองของครอบครัว บรรจุในภาชนะสีเหลี่ยมหรือจุกบาโกะ ตามปกติแล้วโอเซจิจะประกอบไปด้วยอาหารที่สามารถเก็บไว้ได้นานและไม่ต้องใช้ไฟประกอบอาหารให้ยุ่งยาก ส่วนประกอบของโอเซจิในมักเป็นอาหารที่อยู่ในฤดูกาล ในอดีตแฝงความหมายเกี่ยวกับการเกษตรเพื่อแสดงความขอบคุณต่อเทพเจ้า

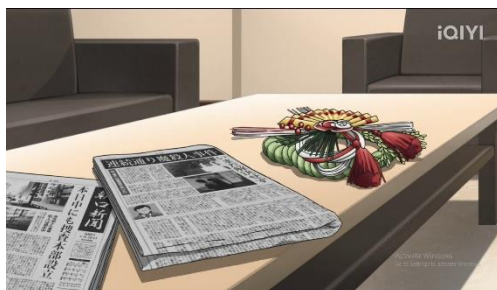

ภาพที่ 51 แม่ของฮิโอรິทำอาหารปีใหม่
ที่มา iQiyi (2566)

ภาพที่ 52 โอเซจิ
ที่มา Maruyama (2563)

เชือกซิเมะคาซาริ เป็นเชือกศักดิ์สิทธิ์ที่ทำด้วยฟางข้าวมีกระดาศสีขาวห้อยอยู่กับส้ม กุ้งมังกรและใบเฟิร์น ส่วนใหญ่จะแขวนไว้หน้าประตูบ้าน เพื่อป้องกันสิ่งชั่วร้าย และมีความหมายเหมือนกับพวงเชือกซิเมะนะวะ ที่ประดับในศาลเจ้าญี่ปุ่น เปรียบเหมือนเส้นแบ่งเขตแดนระหว่างสวรรค์กับโลกมนุษย์ การประดับเชือกซิเมะคาซาริจึงหมายถึงการทำให้ท่านเทพเจ้าสบายใจที่จะข้ามเขตแดนมาในโลกมนุษย์

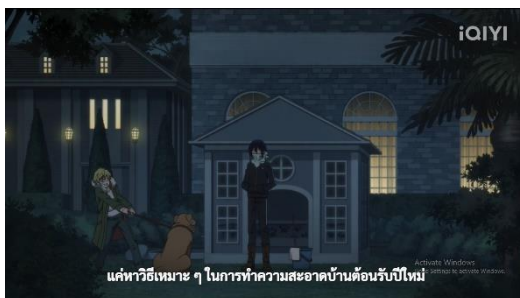

ภาพที่ 53 ชิเมะคาซาริของบ้านฮิโอรິ
ที่มา iQiyi (2566)

ภาพที่ 54 เชือกซิเมะคาซาริ
ที่มา Zairyo (2561)

ในวันปีใหม่นี้เอง ยาโตะได้ถูกจ้างวานให้ไปทำความสะอาดบ้าน ซึ่งเป็น การทำความสะอาดครั้งใหญ่ ในวันปีใหม่เพื่อต้อนรับการมาเยือนของเทพเจ้าแห่งปีใหม่ เชื่อกันว่าการทำความสะอาดจะทำให้ได้รับพรจาก เทพเจ้า นอกจากนี้ยังสัมพันธ์กับความเชื่อเรื่องแนวคิดความบริสุทธิ์เพื่อชำระล้างจิตใจให้สะอาดอีกด้วย

ภาพที่ 55 การทำความสะอาดในวันปีใหม่ของยาโตะ
ที่มา iQiyi (2566)

การตีระฆังปีใหม่ โจยะโนะคาเนะเป็นพิธีตีระฆังสิ้นปีเพื่อขับไล่กิเลสหรือสิ่งไม่ในศาสนาพุทธ แต่ถือเป็นการเริ่มต้นเข้าสู่ปีใหม่ด้วยใจบริสุทธิ์ในแบบชาวญี่ปุ่น ซึ่งเป็นแนวคิดที่คล้ายคลึงกับซินโต

ภาพที่ 56 การตีระฆังในวันปีใหม่
ที่มา iQiyi (2566)

การสวมชุดกิโมโนในวันปีใหม่ โดยปรกติชุดประจำชาติของญี่ปุ่นจะสวมใส่ในโอกาสเฉลิมโอกาสที่เป็นทางการ ทั้งนี้อาจหมายถึงการแต่งเพื่อรักษาขนบและบรรยากาศพิธีของงานนั้นเพื่อแสดงถึงวัฒนธรรมดั้งเดิม

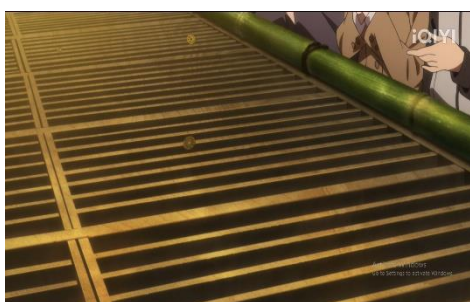
ภาพที่ 57 ฮิโอรึสวมชุดกิโมโนในวันปีใหม่
ที่มา iQiyi (2566)

แผงลอยในศาลเจ้า แสดงถึงที่วัฒนธรรมการกินเที่ยวอย่างหนึ่งของญี่ปุ่น

ภาพที่ 58 แผงลอยในศาลเจ้าชินโต
ที่มา iQiyi (2566)

การไหว้เทพเจ้าขอพร เหรียญ 5 เยนที่ใช้ขอพร บูชาให้กับเทพเจ้านั้น ที่ญี่ปุ่นเรียกว่าเงินทำบุญ นั้นมักจะใช้เหรียญ 5 เยนเป็นคำพ้องเสียงหมายถึงความสัมพันธ์หรือโชคดี หมายถึงการขอให้พบเจอกับสิ่งดีๆ

ภาพที่ 59 การโยนเหรียญขอพร
ที่มา iQiyi (2566)

ภาพที่ 60 การอธิษฐานต่อเทพเจ้าแห่งปีใหม่
ที่มา iQiyi (2566)

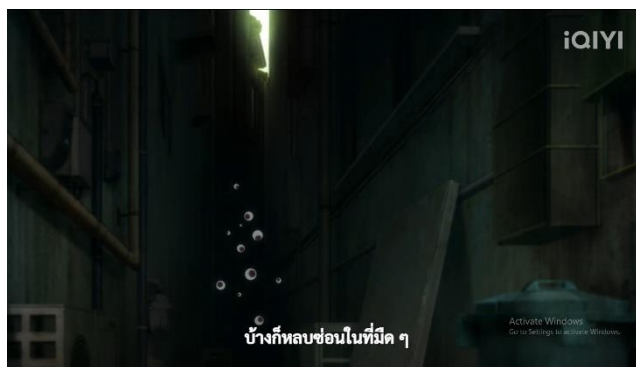
4.2.2 ความบริสุทธิ์และไม่บริสุทธิ์

แนวคิดของชินโตที่ชัดเจนในเรื่องโนรากามิ คือความไม่บริสุทธิ์และการทำให้บริสุทธิ์ เริ่มจาก เมื่อยูกินะเริ่มหมกมุ่นอยู่กับความตายของตนเอง กระทั่งการขโมยของและแม้แต่ทรยศต่อความไว้วางใจของฮิโบริ ความคิดและการกระทำนี้ เริ่มทำให้จิตใจและจิตวิญญาณของเขามัวหมอง ในโนรากามิ รูปแบบของความไม่บริสุทธิ์นี้เกิดขึ้นได้กับเทพเจ้าอาจเพราะการเปรียบเทียบกับสภาพสังคมว่าความคิดและการกระทำที่ไม่บริสุทธิ์บนโลกนี้ เพื่อเชื่อมโยงความเชื่อในการชำระล้างของศาสนาชินโตเข้ากับการกระทำ ความคิด และตัวตนของมนุษย์สามารถได้รับผลกระทบ หรือแผ่ขยายผ่านอิทธิพลแวดล้อมเหมือนการติดเชื้อโรค

ในชินโตนั้น ต้องรักษารูปลักษณ์ภายนอกและภายในที่บริสุทธิ์ หากมนุษย์เริ่มรับความไม่บริสุทธิ์ รวมถึงมลทินต่างๆ จะต้องผ่านขั้นตอนเพื่อชำระตนเองให้บริสุทธิ์ ก็ปรากฏในการปฏิบัติของศาสนาชินโตทุกวัน ทำได้โดยการล้างมือและปากเมื่อไปที่ศาลเจ้า

ด้วยเหตุนี้จึงมีความเชื่อว่าทุกอย่างสามารถเปลี่ยนแปลงจากร้ายกลายเป็นดีได้ผ่านการกระทำและการชำระล้างให้เกิดบริสุทธิ์อีกครั้ง จึงเป็นส่วนหนึ่งที่พบได้ของญี่ปุ่นในเรื่องของความยืดหยุ่นปรับตัวตามสถานการณ์โลกได้

ความไม่บริสุทธิ์ที่ปรากฏในอนิเมชันเรื่องนี้ คือเคกาเระทั้งสิ้น การนำเสนอภาพผ่านความเชื่อของชินโตนั่นเองแต่ก็แฝงความเป็นจริงของสังคมไว้อยู่ แม้เคกาเระไม่ได้ถูกแบ่งหรือนิยามถึงสิ่งไม่ได้อย่างชัดเจนแต่ล้วนเป็นผลมาจากสังคม

ภาพที่ 61 อายาคาชิที่หลบซ่อนในมุมมืด
ที่มา iQiyi (2566)

เคกาเระถือเป็นพลังที่เป็นอันตรายต่อสังคม ความหมายของเคกาเระล้วนหมายถึงสิ่งไม่ดี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เคกาเระมีความเชื่อมโยงกับการตาย ในอีกความหมายหนึ่ง เคกาเระจึงเป็นได้ทั้งสัญลักษณ์ของอันตรายทางการเมืองและวัฒนธรรมที่คนในสังคมที่แตกต่างจากบรรทัดฐานเนื่องจากความผิดปกติต่างๆ มักถูกผลักให้อยู่ชายขอบของสังคม

พวกอายาคาชิหรือภูตผี ที่มาจากโลกแห่งความตาย เป็นสิ่งไม่บริสุทธิ์ที่มักหลบซ่อนตัวอยู่ในความมืด โดยทั่วไปแล้วอายาคาชิจะทำให้เกิดอารมณ์ความรู้สึกทางลบในตัวผู้คนและทำให้ความดีหรือสามัญสำนึกในใจมนุษย์เปลี่ยนแปลงไป แม้กระทั่งการสาปหรือเข้าสิงสู่วิญญาณและพัฒนาไปเป็นรูปแบบที่รุนแรงขึ้น เหล่าภูตผีที่ปรากฏอยู่ตามมุมใดมุมหนึ่งในเมืองนั้น คอยผลักไส ชักชวน ผู้คนที่มีความขัดแย้งในจิตใจ ให้ก้าวข้ามไปสู่อีกเส้นทางหนึ่ง ซึ่งก็คือ ฆาตกรรมของฆาตกรรม

อายาคาชิ อาจเป็นภาพแทนของด้านมืดในญี่ปุ่นรูปแบบหนึ่ง อย่าง “แรงกดดันจากคนรอบข้าง” หมายถึง อิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ที่ได้รับจาก เพื่อน คนใกล้ชิด ที่จะทำให้บุคคล เปลี่ยนทัศนคติ ความคิด ค่านิยม พฤติกรรม เพื่อให้ เป็นไปในแนวทางเดียวกับคนในกลุ่มได้ บุคคลที่ได้รับ แรงกดดันจากคนรอบข้าง นั้น อาจจะอยากหรือไม่อยากจะเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มที่กำลังสร้างอิทธิพลบังคับเขาอยู่ก็ได้ และอาจต้องเผชิญกับการคุมคามจากความขัดแย้งภายนอก หรือการถูกปฏิเสธจากสังคมเนื่องจากไม่เป็นไปตาม ค่านิยมหรือมาตรฐานของกลุ่ม ดังนั้นบุคคลนั้นจึงต้องไปทางเดียวกับกลุ่มนั้นๆโดยไม่เต็มใจ ความรู้สึกขัดแย้งภายในก็จะเกิดขึ้น

พฤติกรรมการกีดกันทางสังคมปรากฏให้เห็นอย่างชัดเจนในตอนที 1 (แมวบ้าน เทพเร่ร่อน และหางแมว) ความแตกต่างทางสังคมและอื่นๆแม้กระทั่งในด้านที่ตึกกว่านั้น ทำให้นักเรียนหญิงถูกกดดันจากเพื่อนทุกคนในห้อง การถูกปฏิเสธทางสังคมนี้ทำให้เธอได้เพียงแต่เผชิญอยู่ภายใต้แรงกดดันนั้นจนเกิดความรู้สึกด้านลบในจิตใจ และเป็นเหตุให้อายาคาชิเข้ามาสามารถเข้าถึงจิตใจที่ซัดแย้งของเธอได้

ภาพที่ 62 เด็กสาวที่ถูกกีดกันทางสังคม
ที่มา iQiyi (2566)

ทั้งนี้ความกดดันทางสังคมสามารถแสดงออกได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นผู้ที่ไม่ยอมทำตามสังคมจบลงด้วยการถูกกีดกันและเป็นทุกข์ นำไปสู่ปัญหาสังคมรวมถึงปัญหาอาชญากรรมที่เพิ่มสูงขึ้น

แสดงให้เห็นว่า แนวคิดของศาสนาชินโตเป็นพื้นฐานทางความคิดของสังคมญี่ปุ่นในหลายๆด้วยการนำแนวคิดเกี่ยวกับความไม่บริสุทธิ์มาวิเคราะห์ร่วมกับสังคมญี่ปุ่นปัจจุบัน ก็ทำให้ได้เห็นว่า แนวความคิดดั้งเดิมนั้นยังมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการกระทำของผู้คนในชีวิตประจำวันตามปกติอยู่

4.2.3 ปัญหาสังคม

ญี่ปุ่นเป็นสังคมที่ถือมารยาทในสังคมสูง การขาดความยืดหยุ่นนี้เองทำให้ ทุกคนต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัด เช่น การเข้าแถวขึ้นรถอย่างเป็นระเบียบ การห้ามส่งเสียงดังบนรถไฟ วินัยการจราจรดีเยี่ยม นอกจากนี้ สังคมญี่ปุ่นยังขึ้นชื่อเรื่องความเอาจริงเอาจังและความรับผิดชอบ

สังคมญี่ปุ่นที่ปรากฏในเรื่องโนรากามิ เทพเจ้าและแนวคิดชินโต ยังคงมีอิทธิพลต่อการกระทำของผู้คนในวิถีชีวิตทั่วไป ในความเชื่อของศาสนาชินโต ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบในทัศนคติของตนเอง และต้องทำงานเพื่อแก้ไขและทำให้บริสุทธิ์ 'ไม่ว่าจะเจอกับอุปสรรคใดๆ ซึ่งตรงกับค่านิยมอย่างกิริ (義理) แปลตรงตัวได้ว่าหน้าที่ ซึ่งในที่นี้หมายถึง พันธกิจที่คนญี่ปุ่นต้องกระทำให้ประสบผลสำเร็จหรือทำให้สุดความสามารถตามที่ได้รับมอบหมายจาก หรือก็คือเป็นกรอบที่ต้องปฏิบัติ เป็นที่คาดหวังจากสมาชิกในกลุ่มเดียวกัน ในขณะที่ตนเองก็ต้องคาดหวังในทำนองเดียวกันจากสมาชิกคนอื่นด้วย

ภาพที่ 63 อีโบริคสอนให้รู้จักกริหรือหน้าที่ในสังคมตั้งแต่เด็ก
ที่มา iQiyi (2566)

แรงกดดันทางสังคมที่ยิ่งใหญ่ที่สุดอย่างหนึ่งของญี่ปุ่นคือการประสบความสำเร็จในชีวิต มีภาพลักษณ์ดี สถานะทางสังคมสูง มีการศึกษาสูง มีครอบครัวที่สมบูรณ์แบบ ฯลฯ บางครั้งความกดดันที่จะมีสิ่งเหล่านี้มาจนส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมหน้าที่ในชีวิตประจำวันจึงมีความสิ้นไหลไปตามบทบาทของตนเอง เช่น บริษัท เพื่อนบ้าน หรือสาธารณะ เป็นต้น

4.2.3.1 การทำงาน

สังคมญี่ปุ่นจัดได้ว่าเป็นสังคมที่มีการแข่งขันสูง โดยเฉพาะสังคมเมืองที่มีความเร่งรีบ ความเคร่งครัดต่อตัวเองเพื่อคุณภาพของงานที่ทำออกมาอย่างสมบูรณ์ นำไปสู่การสะสมความเครียดของผู้คนแรงกดดันทางสังคมที่พบบ่อยอีกประการหนึ่งคือ การอุทิศตัวเองให้กับงาน ซึ่งทำให้เกิดความรู้สึกถึงบังคับให้อยู่ในหน้าที่และทำงานล่วงเวลาแม้ว่าจะไม่จำเป็นก็ตาม ความกดดันเป็นหนึ่งในตัวการที่ทำให้ญี่ปุ่นมีอัตราการทำงานล่วงเวลาสูงมากที่สุดและสามารถพบเห็นคนที่ทำงานหนักจนเสียชีวิตได้ ความกดดันทางสังคมส่วนใหญ่เกิดขึ้นในที่ทำงานและอาจเกิดมาตั้งแต่ในโรงเรียนได้เช่นกัน

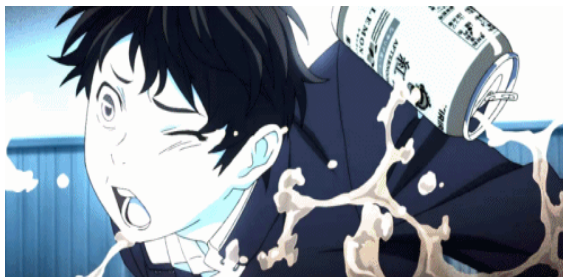
4.2.3.2 การเรียน

จะเห็นได้ว่า ในเรื่องโนรากามินั้น ศาลเจ้าเทนจินเป็นที่นิยมไม่ต่างกับความนิยมในชีวิตจริง เนื่องจากการศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญเป็นอย่างมากในญี่ปุ่น หลายครอบครัวจะบังคับให้เรียนหนักตั้งแต่วัยเด็กเพื่อสอบเข้ามหาวิทยาลัยรัฐบาลที่มีชื่อเสียง และความเครียดความกดดันจะยิ่งมากขึ้นหากสอบเข้าไม่ได้ เมื่อจบการศึกษาปริญญาตรีก็มักจะต้องทำงานที่เดียวไปตลอดชีวิต

ปัญหาการสอบแข่งขันกันอย่างรุนแรงผลเสียที่เกิดจากกฎระเบียบของกระทรวงบังคับ ทำให้เกิดการแข่งขัเรียนพิเศษกันอย่างหนักตั้งแต่วัยอนุบาลไปจนถึงระดับอุดมศึกษาเด็กและเยาวชนต้องสูญเสียเวลาที่มีอันสมควรกับวัยและเกิดความกดดันทางจิตใจอย่างรุนแรง ไปจนถึงไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง มีปัญหาด้านมนุษยสัมพันธ์

4.2.3.3 การกลั่นแกล้ง

ตอนที่ 8 (ก้าวข้ามผ่านเส้นนั้น) ยาโตะถูกเรียกตัวไปที่โรงเรียนมัธยมของอีโบริเพราะได้รับคำขอจากโออิวาระ มานาบุ นักเรียนที่ถูกคนอื่นรังแกจนอยากตาย มานาบุได้รับแรงกระตุ้นจากปีศาจเงาด้วยความตั้งใจที่จะฆ่า จึงได้ใช้มีดสั้นเข้าสู่ฮาซิมโตะ ถึงกระนั้น ฮาซิมโตะที่ซื่อสัตย์ก็ได้บอกมานาบุไปว่า เขาเพียงแกล้งเล่นด้วยความสนุก

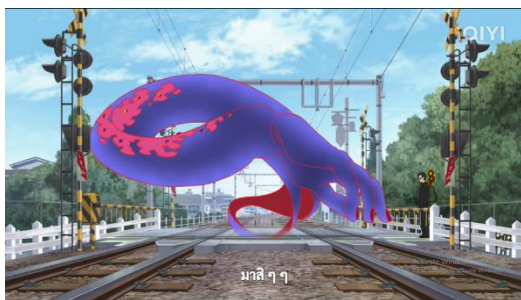
ภาพที่ 64 นักเรียนที่ถูกรังแก
ที่มา tumblr (2557)

ในญี่ปุ่นการกลั่นแกล้งเป็นปัญหาสร้างผลกระทบต่อสังคมมากที่สุดปัญหาหนึ่ง ปัญหาการกลั่นแกล้งกันชัดขวางการเรียนการสอนแล้วยังมีการกลั่นแกล้งกันทั้งต่อหน้าและลับหลังซึ่ง คนที่ถูกรังแกก็ไม่กล้าบอกใครเพราะกลัวจะถูกทำร้ายมากขึ้น จนเป็นสาเหตุทำให้เกิดปัญหาเรื่องการเรียน งาน การปฏิสัมพันธ์ในสังคม สุขภาพจิต ไปจนถึงการตัดสินใจฆ่าตัวตายแม้ว่าสื่อต่างๆในญี่ปุ่นจะคอยนำเสนอและประนามปัญหานี้อย่างต่อเนื่องแต่ปัญหานี้ก็ยังไม่หมดไป

ปัญหาเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วจะเกิดจากการที่เยาวชนที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ถูกกดดัน หรือ ถูกลิดรอนสิทธิต่างๆในชีวิต รวมถึงเป็นเหยื่อในการใช้กำลังในครอบครัว ซึ่งก็อาจจะเกิดจากแรงกดดัน และความเครียดในสังคมญี่ปุ่นจนทำให้เกิดพฤติกรรมเหล่านี้ขึ้นและส่งผลไปถึงเยาวชน ให้ต้องการหาทางออก หรือ ปลดปล่อยความเครียดที่สะสมออกมา โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นการหาเหยื่อและระบายออกมามีด้วยพฤติกรรมก้าวร้าว รวมไปถึงการใช้คำพูดที่รุนแรงเพื่อแสดงอำนาจของตัวเอง หรือ เพื่อทำตัวเองให้เป็นจุดสนใจในหมู่คนรอบข้าง

4.2.3.4 การฆ่าตัวตาย

ยาโตะและยูกิเนะรับงานเพื่อชำระล้างสถานที่ฆ่าตัวตายบ่อยครั้งในญี่ปุ่น ซึ่งก็คือสถานีรถไฟที่ปนเปื้อนไปด้วยเคจาเรอย่างภูตผีหรือวิญญาณชั่วร้าย แม้ว่าเทพเจ้าในบริเวณนั้นๆ พยายามสร้างกำแพงจิตเพื่อป้องกัน แต่ผู้ที่สัมผัสและได้รับอิทธิพลแวดล้อมจากภูตผีก็ไม่สามารถหยุดความคิดด้านลบได้ สิ่งนี้อาจสะท้อนถึงผู้ที่เป็นโรคซึมเศร้าและอาการป่วยทางจิตที่รุนแรงอื่นๆ ยาโตะมักจะเน้นย้ำกับยูกิเนะอยู่เสมอว่าชีวิตมีค่าเพียงใด และไม่ว่าจะต้องเจอกับสถานการณ์แบบใดในชีวิต ก็ต้องอยู่ต่อไปเพื่อให้ก้าวผ่านสิ่งนั้นให้ได้

ภาพที่ 65 ปีศาจมือล่องลางให้นักเรียนฆ่าตัวตาย
ที่มา iQiyi (2566)

ภาพที่ 66 สถานีรถไฟซึ่งเต็มไปด้วยเคจาเร
ที่มา iQiyi (2566)

นอกจากความกดดันในสังคมต่างๆ ที่ทำให้เกิดอัตราการฆ่าตัวตายสูงในญี่ปุ่น ปัจจัยอีกประการที่ทำให้ปัญหาการฆ่าตัวตายในญี่ปุ่นรุนแรงคือการที่สังคมยังมีความคิดว่าการเจ็บป่วยทางจิตเป็นประเด็นต้องห้าม ทำให้ไม่มีการพูดคุยเรื่องนี้อย่างเปิดเผย ขณะที่ระบบบริการด้านสุขภาพจิตของญี่ปุ่นก็ไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังขาดแคลนจิตแพทย์ และไม่มีธรรมเนียมการทำงานร่วมกันระหว่างจิตแพทย์กับนักจิตวิทยาคลินิก ทำให้ผู้มีปัญหาทางจิตบางรายได้รับการจ่ายยาจากจิตแพทย์เพียงอย่างเดียว โดยไม่มีการแนะนำให้เข้ารับการบำบัดด้วยวิธีการปรึกษาคู่กับผู้เชี่ยวชาญ (bbcnews, 2561)

4.2.4 การอยู่ร่วมกันของศาสนาในญี่ปุ่น

คนญี่ปุ่นมีอิสระทางความคิด รวมถึงการนับถือศาสนา ระบบความเชื่อ ค่านิยม ศิลปะ วัฒนธรรมในญี่ปุ่น จะเป็นการผสมผสานระหว่างชินโต ศาสนาพุทธ และลัทธิขงจื้อ แนวคิดเรื่องศาสนาของญี่ปุ่นจึงแตกต่างกับวัฒนธรรมตะวันตก จิตวิญญาณและการเคารพบูชาเป็นสิ่งที่ผสมผสานกันอย่างกลมกลืน คนญี่ปุ่นมักยึดเอาพิธีกรรมหรือแก่นของศาสนาที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุขในชีวิตและผลประโยชน์ทางโลกเป็นหลัก

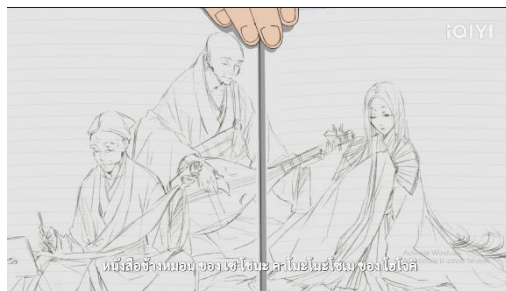
ศาสนาในญี่ปุ่นจะเป็นการผสมผสานระหว่างศาสนาชินโตและศาสนาพุทธ เรียกว่าชินบุทสึ-ชูโก (神仏習合) ซึ่งคนญี่ปุ่นถือกันว่าศาสนาหลักสองศาสนา และพบว่าชาวญี่ปุ่นส่วนใหญ่นับถือทั้งสองศาสนาควบคู่กันไป พิธีกรรมและความเชื่อในศาสนาเช่น บูชาบรรพบุรุษและวิญญาณที่แทนบูชาในบ้าน เข้าวัดหรือการขอพรที่ศาล ในบางสถานที่ทั้งวัดพุทธและศาลเจ้าชินโตมักจะพบอยู่ในสถานที่เดียวกัน ซึ่งเป็นการนับถือศาสนาที่โดดเด่นของญี่ปุ่นก่อนการกำเนิดของศาสนาชินโตแบบรัฐในศตวรรษที่ 19

ในปัจจุบันเป็นเรื่องปกติในญี่ปุ่นจะประกอบพิธีแต่งงานแบบคริสต์ เข้าร่วมพิธีชินโต และมีงานศพแบบพุทธอาจเพราะศาสนานั้นมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของชาวญี่ปุ่นอย่างมาอย่างยาวนานแล้ว ค่านิยมในการใช้ชีวิตในญี่ปุ่นส่วนใหญ่รับมาจากขงจื้อใหม่ที่พัฒนาขึ้นในสมัยเอโดะเช่นกัน โดยได้นำปรัชญาของลัทธิขงจื้อใหม่มาใช้เป็นหลักการในการปกครองประชาชนตั้งแต่ยุคสมัยเอโดะ

ภาพที่ 67 พระและนักบวชชินโตที่ศาลเจ้าคิตะโนะเทนมังกุ
ที่มา kyotoshinbun (2563)

ในตอนที่ 10 (บุคคลต้องห้าม) มีการปรากฏให้เห็นถึงแบบเรียนเกี่ยวกับวรรณคดีญี่ปุ่น ซึ่งการศึกษาวรรณคดีญี่ปุ่นนั้น จะทำให้เห็นวัฒนธรรมความเชื่อดั้งเดิมอย่างชินโตที่ผสมผสานกับคำสอนในพระพุทธศาสนา ซึ่งชินบุทสึ-ชูโกนี้มีไม่เพียงแต่พบเห็นในกิจวัตรประจำวัน สามารถพบได้ในวรรณกรรมรวมถึงความเป็นญี่ปุ่นในอีกหลายๆแง่มุม

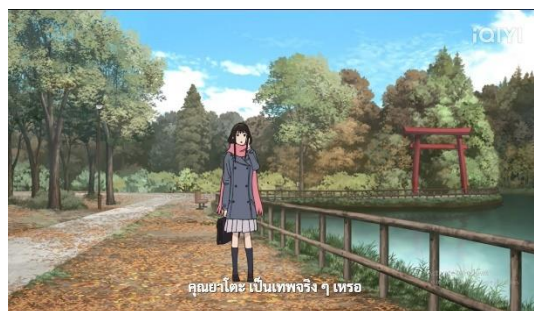

ภาพที่ 68 วิชารรณคดีของนักเรียนมัธยมต้นญี่ปุ่น
ที่มา iQiyi (2566)

ถึงแม้ชาวญี่ปุ่นจะมีสัดส่วนในการไม่นับถือศาสนามากกว่าคนที่นับถือศาสนา แต่เทศกาลในศาสนาคริสต์เองกลับเป็นงานฉลองที่ใหญ่โตและสำคัญวันหนึ่ง เช่น ภาพลักษณ์ของคริสต์มาสในญี่ปุ่นเป็นวันของครอบครัวและคู่รักญี่ปุ่น ซึ่งจะมีการประดับประดาไฟตามถนน ร้านอาหาร ร้านค้าการออกแผนการตลาดมากมาย น่าจะเรียกได้ว่าคริสต์มาสอาจจะแสดงถึงเทศกาลแห่งความสุขของคนญี่ปุ่น การผสมผสานความเชื่อและการรับวัฒนธรรมภายนอกในสังคมปัจจุบันแสดงให้เห็นว่าการอยู่ร่วมกันของศาสนาที่หลากหลายในญี่ปุ่นเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมใหม่

ภาพที่ 69 ยาโตะและยูกินะทำงานร้านสะดวกซื้อ
ในช่วงเทศกาลคริสต์มาส
ที่มา iQiyi (2566)

ภาพที่ 70 เสอาโตรีอิในสวนสาธารณะ
ที่มา iQiyi (2566)

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความคิด ความเชื่อของศาสนาชินโตในสังคมญี่ปุ่นที่นำเสนอผ่านการตูนญี่ปุ่นเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร” มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาวิจัย คือ ศึกษาความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาชินโต เทพเจ้า ภูตผีปีศาจ ในยุคสมัยที่ปรากฏในการตูนญี่ปุ่นเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร และสภาพสังคมญี่ปุ่นที่สะท้อนในการตูนญี่ปุ่นเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร

การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ ซึ่งรวบรวมเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและความเชื่อ รวมถึงสื่อออนไลน์ เพื่อประกอบการศึกษา และนำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการเชิงพรรณนา กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ การตูนอนิเมชันเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร จำนวน 12 ตอน

5.1 สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ความคิด ความเชื่อของศาสนาชินโตในสังคมญี่ปุ่นที่นำเสนอผ่านการตูนญี่ปุ่นเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร จำนวน 12 ตอนนั้น สามารถสรุปผลการวิจัยตามประเด็นของวัตถุประสงค์การได้ดังนี้

5.1.1 ความคิด ความเชื่อเกี่ยวกับศาสนาชินโตที่ปรากฏในการตูนญี่ปุ่นเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร

ศาสนาชินโต ไม่เพียงแต่มีอิทธิพลอย่างมากในประวัติศาสตร์ญี่ปุ่นเท่านั้น แต่ยังมีอิทธิพลต่อวัฒนธรรมญี่ปุ่นในยุคปัจจุบันอย่างมากอีกด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในวัฒนธรรมประชานิยม (Pop Culture) แนวคิด ความเชื่อและลักษณะต่างๆในชินโตที่ได้มีการปรากฏในสื่อยอดนิยม อย่างการ์ตูน อนิเมชัน เกมส์ และภาพยนตร์ อาจเรียกได้ว่า การนำเสนอวัฒนธรรมญี่ปุ่นรวมถึงชินโตในรูปแบบนี้ เป็นการแผ่ขยายอิทธิพลทางความคิด (Soft Power) ความเป็นชินโตนั้นสามารถถ่ายทอดผ่านการตูนอนิเมชันเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร ได้อย่างโดดเด่นผ่านแนวคิด ความเชื่อเกี่ยวกับเทพเจ้า ศาลเจ้า พิธีกรรมของศาสนาชินโตและสภาพสังคม ถึงแม้ญี่ปุ่นจะถือเป็นประเทศหนึ่งที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก แต่ขณะเดียวกันแนวคิดเรื่องชินโตกลับแฝงอยู่ในสังคมมาอย่างยาวนานจนถึงปัจจุบัน การสร้างสรรค์สิ่งใหม่แต่ยังคงความเป็นวัฒนธรรมญี่ปุ่นไว้จึงมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว สะท้อนให้เห็นทั้งแนวคิดและความเชื่อของชาวญี่ปุ่นได้อย่างลึกซึ้ง ความน่าสนใจในการใช้ตำนานเทพเจ้า ความคิด ความเชื่อ และสุนทรียศาสตร์ของชินโตทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ๆที่แตกต่างกันในการศึกษา ศาสนาชินโตนั้นเชื่อเรื่องเทพเจ้าที่สิงสถิตอยู่ในธรรมชาติและมีอำนาจในทุกสิ่ง แนวคิดหลักในศาสนาชินโตคือ แต่ละพื้นที่ล้วนแต่มีเทพเจ้าสถิตอยู่ ซึ่งจะเห็นได้ว่า มีสิ่งทั้งศักดิ์สิทธิ์ เทพเจ้า วิญญาณ แม้กระทั่งภูตผีปีศาจสถิตอยู่ ตั้งแต่อดีตมนุษย์มีความผูกพันกับแนวคิดในเรื่องความสัมพันธ์ของบรรพบุรุษและลูกหลาน รวมถึงเทพเจ้ากับมนุษย์ตามศาสนาชินโตอย่างแน่นแฟ้น อีกทั้งแนวคิดนี้ยังได้รับการพัฒนาไปพร้อมกับในลัทธิความเชื่อถือและเคารพบูชาบรรพบุรุษ (ancestor-worship) ของลัทธิขงจื้อ ด้วยเหตุนี้จึงเชื่อกันว่า มนุษย์ไม่สามารถมีชีวิตอยู่อย่างโดดเดี่ยวโดยปราศจากการเกี่ยวข้องกับชีวิตผู้อื่นหรือแม้กระทั่งชีวิตในอดีตก็ตาม

เคกะระะ (汚れ) คือความไม่บริสุทธิ์ทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นเชื้อโรค สิ่งสกปรก มลทิน หรือกระทั่งจิตใจที่ชั่วร้าย สิ่งนี้ล้วนมาจากอิทธิพลแวดล้อมทั้งสิ้น ในความเชื่อของชินโตนั้นมนุษย์ได้รับมลทิน ความไม่สะอาดบริสุทธิ์จากการใช้ชีวิตประจำวัน หรือตามธรรมชาติ เช่น การเจ็บป่วย ความตาย ความรู้สึกด้านลบ

จึงจำเป็นต้องชำระล้างสิ่งนี้เพื่อให้จิตใจบริสุทธิ์หลังจากการชำระล้างจิตและกายให้บริสุทธิ์แล้วผู้คนก็จะกลับไปสู่สภาพที่บริสุทธิ์ดั้งเดิม ตามปกติแล้วการชำระจิตและกายให้บริสุทธิ์นั้นมักจะทำกันโดยมุ่งหวังที่จะป้องกันและกำจัดโรคภัยไข้ ส่วนในเรื่องโนรากามิเป็นการชำระล้างความไม่บริสุทธิ์อย่าง เชื่อโรค มลทิน หรือบาปที่ได้กระทำ เช่นเดียวกัน การมีอยู่ของดินแดนแห่งความตายอย่างดินแดนโยมิ(黄泉の国) สอดคล้องกับความเชื่อเรื่องชีวิตหลังความตายของญี่ปุ่นในอดีต ปัจจุบันการมีอยู่ของศาสนาและระบบความเชื่อที่แตกต่างกันมากมายซึ่งล้อมรอบชีวิตหลังความตาย หมายถึงชะตากรรมหลังความตายของคนๆ หนึ่งจะถูกกำหนดโดยสิ่งที่พวกเขาเชื่อในขณะที่ยังมีชีวิตอยู่

5.1.2 สภาพสังคมญี่ปุ่นที่สะท้อนในการ์ตูนญี่ปุ่นเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร

ตำนานเกี่ยวกับเทพเจ้าปรากฏอยู่ในประวัติศาสตร์ วรรณกรรม ความเชื่อ วัฒนธรรม ศิลปะ การดำเนินชีวิต และอื่นๆ เรียกได้ว่าความเคารพนับถือในเทพเจ้าชินโตนั้นมีอยู่ในสังคมญี่ปุ่นหลายด้าน

อนิเมชันเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร แสดงให้เห็นถึงคุณค่าของศาสนาชินโตในญี่ปุ่น ที่มีความสำคัญต่อการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ แม้คนญี่ปุ่นจะมีลักษณะความภาคภูมิใจต่อความเป็นชาติสูง แต่สามารถนำวัฒนธรรมและนวัตกรรมใหม่ๆ เข้ามาใช้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาเป็นสิ่งใหม่แต่ยังคงเอกลักษณ์ญี่ปุ่นไว้ได้ นับว่าจิตวิญญาณดังกล่าวเป็นสาเหตุของความเจริญก้าวหน้าอย่างแท้จริง

สภาพสังคมที่ญี่ปุ่นนั้น เทพเจ้าในศาสนาชินโตยังได้รับการบูชาและความเคารพ ซึ่งจะพบเห็นได้จากการใช้ชีวิตตามรูปแบบของคนญี่ปุ่น เนื่องจากสำหรับศาสนาชินโตนั้นเทพเจ้าเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องให้ความเคารพนับถืออย่างสูง เทพเจ้าไม่ใช่เพียงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ แต่เป็นสิ่งที่มีอำนาจบารมีมหาศาลพร้อมด้วยความเมตตา กรุณา แต่ในปัจจุบันผู้คนมีอิสระในการคิดและการเลือกนับถือศาสนามากขึ้น ความสำคัญในฐานะเทพเจ้าแห่งประเทศลดลงไปมากแนวความคิดในยุคใหม่ๆ ไปทำให้วัฒนธรรมชินโตที่เป็นวัฒนธรรมเก่าบางส่วนเสื่อมถอยไป

ความนิยมของเทพเจ้าที่ปรากฏในโนรากามินั้นได้สะท้อนถึงความสำคัญของเทพเจ้าในสภาพสังคมญี่ปุ่นปัจจุบันเช่นกัน การปรับเปลี่ยนรูปลักษณ์และการออกแบบ รวมถึงการตีความตัวละครในเรื่องโนรากามิ จึงแสดงให้เห็นว่าความเชื่อและอุดมการณ์ของชินโตก็สามารถเปลี่ยนแปลงได้ตามกาลเวลาและแนวคิดในสังคม เทพเจ้ามิใช่เพียงโบราณวัตถุจากอดีต แต่ต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกเช่นเดียวกับมนุษย์ การเปลี่ยนแปลงของบิชามอนแสดงถึงการคงอยู่ของความเชื่อและเอกลักษณ์ของญี่ปุ่นจนถึงปัจจุบัน

ศาลเจ้าชินโตเป็นสิ่งที่อยู่ในกิจวัตรประจำวันสำหรับชาวญี่ปุ่น ทั้งการไปประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เช่น พิธีชำระบาปหรือกิจกรรมในโอกาสต่างๆ เช่น งานปีใหม่ รวมถึงเทศกาลต่างๆ จะเห็นได้ว่าในปัจจุบันศาลเจ้ายังคงมีความสำคัญต่อผู้คนและได้เห็นถึงปรับเปลี่ยนรูปแบบไปจากอดีตอยู่บ้างแต่คนญี่ปุ่นยังคงให้ความเคารพต่อความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้า และพลังในการบันดาลพรให้แก่มนุษย์ นอกจากศาลเจ้าเป็นสถานที่ที่มอบความสุขและความโชคดีให้กับผู้คนแล้วนั้น ยังเชื่อกันว่าการสักการะขอเทพเจ้าจะทำให้ได้ตั้งใจหวัง รวมถึงชำระล้างสิ่งสกปรกในอดีตและเริ่มต้นใหม่ด้วยปณิธานอันบริสุทธิ์

ความไม่บริสุทธิ์ที่ปรากฏในอนิเมชันเรื่องนี้ คือเคกะกาเระทั้งสิ้น การนำเสนอภาพผ่านความเชื่อของชินโตนั่นเองแต่ก็แฝงความเป็นจริงของสังคมไว้อยู่ แม้เคกะกาเระไม่ได้ถูกแบ่งหรือนิยามถึงสิ่งไม่ดีอย่างชัดเจนแต่ล้วนเป็นผลมาจากสังคมในอีกความหมายหนึ่ง เคกะกาเระจึงเป็นได้ทั้งสัญลักษณ์ของอันตรายทางการเมือง

และวัฒนธรรมที่คนในสังคมที่แตกต่างจากบรรทัดฐานเนื่องจากความผิดปกติต่างๆ มักถูกผลักให้อยู่ชายขอบของสังคม อากาชาชิและภุติ อาจเป็นภาพแทนของด้านมืดในญี่ปุ่นรูปแบบหนึ่ง อย่าง “แรงกดดันจากคนรอบข้าง” จนเกิดความรู้สึกขัดแย้งภายใน ในความเชื่อของศาสนาชินโต ทุกคนมีหน้าที่รับผิดชอบในทัศนคติของตนเอง และต้องทำงานเพื่อแก้ไขและทำให้บริสุทธิ์ ไม่ว่าจะเจอกับอุปสรรคใดๆ ซึ่งตรงกับค่านิยมอย่าง กิริ(義理) แปลตรงตัวได้ว่า หน้าที่ หรือก็คือเป็นกรอบที่ต้องปฏิบัติในสังคมบางครั้งความกดดันของสิ่งเหล่านี้มากจนส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมตามมา

คนญี่ปุ่นมีอิสระทางความคิด รวมถึงการนับถือศาสนา โครงสร้างสังคมในญี่ปุ่น จะเป็นการผสมผสานระหว่างชินโต ศาสนาพุทธ และลัทธิขงจื้อ แนวคิดเรื่องศาสนาของญี่ปุ่นจึงแตกต่างกับวัฒนธรรมตะวันตก จิตวิญญาณและการเคารพบูชาเป็นสิ่งที่ผสมผสานกันอย่างกลมกลืน คนญี่ปุ่นมักยึดเอาพิธีกรรมหรือแก่นของศาสนาที่เกี่ยวข้องกับความอยู่ดีมีสุขในชีวิตและผลประโยชน์ทางโลกเป็นหลัก

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาความคิด ความเชื่อของศาสนาชินโตในสังคมญี่ปุ่นที่น่าเสนอผ่านการตีความเรื่อง โนรากามิ เทวดาชาจร เป็นการนำเสนอในลักษณะที่สะท้อนถึงความเชื่อของสังคมญี่ปุ่นในปัจจุบัน การตีความนิเมชันเรื่องโนรากามิ แสดงให้เห็นว่าศาสนาชินโตไม่ได้มีอยู่แค่ในอดีตหรือในโลกของเทพเจ้า แต่มีอิทธิพลต่อความคิด ความเชื่อของญี่ปุ่นในยุคปัจจุบันเช่นกัน อีกทั้งการนำวัฒนธรรมของญี่ปุ่นสอดแทรกไปในสื่อยอดนิยมอย่างการ์ตูนอนิเมชัน ก็มีส่วนสร้างการเรียนรู้วัฒนธรรมญี่ปุ่นแก่ผู้ชมหลากหลายเชื้อชาติ เทพเจ้าชินโตในสื่ออย่างอนิเมชันนั้น มีการตีความลักษณะของชินโตที่แตกต่างและหลากหลาย ซึ่งสิ่งเหล่านี้มีรายละเอียดค่อนข้างมาก และด้านการสื่อสารนั้น ผู้รับชมควรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับศาสนาชินโต เพื่อให้ทราบและเข้าใจถึงความสำคัญของเรื่อง การปรากฏของเทพชินโตที่ทำให้ได้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งรอบตัวของมนุษย์ ที่ทุกสิ่งรวมเกี่ยวเนื่องกันทั้งสิ่งมีชีวิตและไม่มีชีวิต ด้วยเหตุนี้จึงอภิปรายได้ว่า มนุษย์ไม่สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างโดดเดี่ยว การพึ่งพาและอยู่ร่วมกับสิ่งมีชีวิตหรือสิ่งไม่มีชีวิตก็ตาม จะทำให้เกิดการดำเนินชีวิตไปจนถึงอารยธรรมหนึ่ง ชาวญี่ปุ่นมีความเชื่อพื้นฐานเป็นแบบวิญญานนิยม (Animism) ว่า วิญญานเป็นพื้นฐานของสรรพสิ่งรวมถึงเทพเจ้า ในทัศนะของชาวญี่ปุ่น วิญญานสามารถแบ่งออกเป็นวิญญานมนุษย์วิญญานธรรมชาติและสิ่งนี้เป็นผลพวงจากวิญญานที่เรียกว่า “อำนาจของวิญญาน” ด้วยความเป็นตัวตนของเทพเจ้านั้น อาจอยู่นอกเหนือความเข้าใจของบุคคลทั่วไป เรียกได้ว่าการนำเสนอแนวคิดของเทพเจ้าผ่านสื่อเช่นอนิเมชันเป็นการพยายามอธิบายความหมายของสุนทรีย์ภาพในชินโตทางหนึ่ง

การเห็นคุณค่าของความบริสุทธิ์ในมนุษย์ เป็นอีกประเด็นที่น่าสนใจ การแปดเปื้อนมลทินหรือเคคะระะนั้น อาจเกี่ยวเนื่องกับสุขภาวะทางจิต การชำระจิตและกายให้ใสสะอาดบริสุทธิ์เทียบได้กับความรู้สึกด้านบวกและการดำเนินชีวิตได้อย่างปกติสุข รวมถึงความพยายามในการช่วยเหลือมนุษย์ไม่ให้ก้าวล่วงไปสู่พลังชั่วร้ายหมายถึงการพ้นฝ่าอุปสรรคใดๆในโลก เพื่อค้นพบความสุขและหลุดพ้นจากความทุกข์ทรมานในท้ายที่สุด การวิเคราะห์ความคิด ความเชื่อของศาสนาชินโตผ่านเรื่องโนรากามินี้เอง นอกจากจะเป็นการเรียนรู้วัฒนธรรมญี่ปุ่นแล้วนั้น ยังทำให้ได้เปิดทัศนคติมุมมองที่แตกต่างกันในหลายๆด้านที่มีผลต่อมนุษย์ได้มากขึ้น

บรรณานุกรม

- กาลนาน. 2564. **คาตาศิโร (KATASHIRO) กระดาษพยนต์ ตัวตายตัวแทนแห่งประเทศไทยญี่ปุ่น**. เข้าถึงเมื่อ 22 มีนาคม 2566 เข้าถึงได้จาก <https://www.amorerana.com/articles/detail/Katashiro>
- คณาจารย์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2552). **ศาสนาทั่วไป (Religions)**. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- จักรพันธ์ แสงทอง. (2561).). “ศาสนาชินโตแบบพื้นบ้าน : ระบบความเชื่อพื้นฐานของสังคมญี่ปุ่น.”
- วารสารปรัชญาและศาสนา** 3, 1 (มกราคม-มิถุนายน): 45-46.
- โจเซฟ แกร์. (2554) **ศาสนาทั้งหลายนับถืออะไร**. แปลจาก What great religion believe. แปลโดยฟื้น ดอกบัว. กรุงเทพฯ : ศยาม
- ณัฐพงศ์ ไชยวานิชย์ผล. 2560. **ชินโต : ศาสนา วิญญาณ ธรรมชาติ และการถูกใช้เป็นเครื่องมือในสงคราม**. เข้าถึงเมื่อ 1 เมษายน 2566 เข้าถึงได้จาก <https://thematter.co/thinkers/all-about-shinto-and-kami/24878>
- นภสินธุ์ แผลงศร. (2545). “สภาพสังคมและปัญหาการศึกษาของญี่ปุ่นในปัจจุบัน.”
- วารสารมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์** 24 : 62-64.
- นรินทร์ ดำรงชัย. (2562). **ญี่ปุ่นยุคร่วมสมัย: การเปลี่ยนแปลงทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ปภาวิ บัวชาบาล. 2563. **เรียนรู้ศิลปะ วัฒนธรรมและสังคมญี่ปุ่นผ่านมุมมองภาพยนตร์แอนิเมชัน เรื่อง Spirited Away (มิติวิญญาณมหัศจรรย์)**. เข้าถึงเมื่อ 17 พฤศจิกายน 2565. เข้าถึงได้จาก <http://ica.swu.ac.th/news/detail/1/126>
- ประติมล บุญประจักษ์. (2560). “แนวคิดเกี่ยวกับธรรมชาติในภาพยนตร์แอนิเมชันของฮายาโอะ มิยาซากิ เรื่องเจ้าหญิงโมโนโนะเคะ.” **วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ)** 10, 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม): 2203-2215.
- ประพันธ์ รัตนสมบัติ (2555) “เทศกาลปีใหม่ของญี่ปุ่น.” **วารสาร TPA News** 16, 181 (มกราคม): 53-54
- ป่าเมโกะ. 2562. **โอเซจิเรียวริ! อาหารปีใหม่ที่มีความหมายดี ๆ**. เข้าถึงเมื่อ 30 มีนาคม 2566 เข้าถึงได้จาก <https://allabout-japan.com/th/article/7739/>
- ปุ่นชรัสมิ์ งามพรวิพุธ. (2559). **บทความวิจัยเรื่อง คำสอนของศาสนาชินโตที่มีอิทธิพลต่อลักษณะนิสัยของคนญี่ปุ่นในปัจจุบัน**. คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิชชารัสมิ์. 2563. **ญี่ปุ่นสังคมเคร่งเครียด**. เข้าถึงเมื่อ 2 เมษายน 2566 เข้าถึงได้จาก <https://www.marumura.com/serious-japanese-society/>
- เพ็ญศรี กาญจนมัย. (2524). **ชินโต จิตวิญญาณของญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ _____ . (2530). **อารยธรรมญี่ปุ่น**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ฟื้น ดอกบัว. (2555). **ศาสนาเปรียบเทียบ**. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: ศิลปาบรรณาคาร
- มนต์ ทองซัซ. (2556). **ศาสนาสากล**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- วสุ มารุมุระ. 2563. วัฒนธรรมคริสต์มาสที่มีเฉพาะในญี่ปุ่น. เข้าถึงเมื่อ 30 มีนาคม 2566
เข้าถึงได้จาก <https://www.marumura.com/christmas-culture-in-japan/>
- เสถียร พันธรังสี. (2529). ศาสนาใหม่ในประเทศญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
_____. (2546). ศาสนาเปรียบเทียบ. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- อรรธยา สุวรรณระดา. (2553). เรียนรู้ตำนานเทพญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
_____. (2557). พิษ ลัทธิ ตัวเลข กับตำนานเทพเจ้าของญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2561). อิกิเรียว วิญญาณคนเป็นในวรรณกรรมญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ: โครงการเผยแพร่ผลงาน
วิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนงค์นาถ น้อยพันธุ์. (2559). บทความวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวคิดในสังคมญี่ปุ่นภายใต้ความเชื่อ
เรื่องพลังเหนือธรรมชาติ ในลัทธิชินโตผ่านผลงานการ์ตูนอนิเมชันของฮายาโอะ มิยาซากิ.
คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรินทร์ ศิริจิตร์. (2562). บทความวิจัยเรื่อง ชาวญี่ปุ่นกับความเชื่อในเรื่องโลกหลังความตาย.
คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เอกณัฐ สุวสดีศิริรัฐ. 2556. รวมมิตรผีญี่ปุ่น. เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2566 เข้าถึงได้จาก
https://www.tpapress.com/knowledge_detail.php?k=69
- Aongsama. 2564. เปิดประวัติ “มิโกะ” อติตรางทรงแห่งองค์เทพ. เข้าถึงเมื่อ 25 มีนาคม 2566
เข้าถึงได้จาก <https://th.angale.org/j-culture/miko-japan.html>
- bbcnews. 2561. ฆ่าตัวตาย : ปัญหาเยาวชนญี่ปุ่นฆ่าตัวตายพุ่งแตะระดับสูงสุดในรอบกว่า 30 ปี.
เข้าถึงเมื่อ 2 เมษายน 2566 เข้าถึงได้จาก <https://www.bbc.com/thai/international-46104077>
- Fairchild, William P. (2505). “Shamanism in Japan”. *Folklore Studies*. Nanzan University.
21: 33.
- FUN!JAPANTEam. 2563. ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับพิธีแต่งงานของญี่ปุ่น. เข้าถึงเมื่อ 30 มีนาคม 2566
เข้าถึงได้จาก <https://www.fun-japan.jp/th/articles/8452>
- Gpppanter. 2562. ต้องมีชีวิตอยู่ด้วยความรู้สึกแบบไหน? อดีตของ ‘ยาโตะ’ เทพวิบัติที่ไม่มีใครศรัทธา.
เข้าถึงเมื่อ 29 มีนาคม 2566 เข้าถึงได้จาก <https://anitime.asia/scoop/yato-kami-noragami/>
- IDO Reiko. 2564. IN HARMONY WITH THE SEASONS : เทศกาลขอบคุณพระเจ้าแบบญี่ปุ่นดั้งเดิม.
เข้าถึงเมื่อ 30 มีนาคม 2566 เข้าถึงได้จาก <https://wattention.com/th/in-harmony-with-the-seasons-ninamesai/>
- Japan National Tourism Organization. 2559. สะสมเครื่องรางญี่ปุ่นกันเถอะ.
เข้าถึงเมื่อ 28 มีนาคม 2566 เข้าถึงได้จาก <https://www.jnto.or.th/newsletter/lucky-charm/>

- KABOCHA SUSHI. 2565. **หน้าร้อนนี้ ชาวญี่ปุ่น ได้เวลาทำพิธี ชิโนะวะคุกุริ.** เข้าถึงเมื่อ 30 มีนาคม 2566 เข้าถึงได้จาก <https://www.kabochasushi.com/blog/หน้าร้อนนี้-ชาวญี่ปุ่น-ได้เวลาทำพิธี-ชิโนะวะคุกุริ>
- kanototori. 2557ก. **Responsibilities of a God to Their Shinki.** เข้าถึงเมื่อ 8 มีนาคม 2566 เข้าถึงได้จาก <https://noragami.fandom.com/wiki/God>
- _____. 2557ข. **Ablution.** เข้าถึงเมื่อ 10 มีนาคม 2566 เข้าถึงได้จาก <https://noragami.fandom.com/wiki/Ablution>
- KEVIN HENRIQUE. 2556. **COEXISTENCE OF RELIGIONS IN JAPAN.** เข้าถึงเมื่อ 1 เมษายน 2566 เข้าถึงได้จาก <https://skdesu.com/en/religions-in-japan/>
- Lileana Sethares. 2563. **Shintoism+modern Japanese identity in noragami.** เข้าถึงเมื่อ 29 มีนาคม 2566 เข้าถึงได้จาก <https://thedailyfandom.org/shintoism-modern-japanese-identity-noragami/>
- Livejapan. 2562. **Visiting a Japanese Shinto Shrine – Everything You Need to Know, Step by Step.** เข้าถึงเมื่อ 27 มีนาคม 2566 เข้าถึงได้จาก <https://livejapan.com/en/in-tokyo/in-pref-tokyo/in-ueno/article-a0001927/>
- _____. 2563. **วัฒนธรรมโอะฟูโระ (การแช่น้ำร้อนญี่ปุ่น) และวิธีการใช้โอะฟูโระ.** เข้าถึงเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2566 เข้าถึงได้จาก <https://livejapan.com/th/article-a0000268/>
- Marianna Zanetta. 2562. **Japanese culture facts: Kegare between power and discrimination.** เข้าถึงเมื่อ 2 เมษายน 2566 เข้าถึงได้จาก <https://www.mariannazanetta.com/2016/10/14/japanese-culture-facts-kegare-between-power-and-discrimination/>
- MIZUNOHANA. 2564. **มารู้จักวิธีอ่าน “โอมิกุจิ” หรือเขียนชิญี่ปุ่นกัน.** เข้าถึงเมื่อ 31 มีนาคม 2566 เข้าถึงได้จาก <https://th.annle.org/j-culture/omikuj.html>
- OH! MATSURI. 2562. **มิโคชิ.** เข้าถึงเมื่อ 22 มีนาคม 2566 เข้าถึงได้จาก <https://ohmatsuri.com/th/matsuripedia/mikoshi01>
- RABBIT_RAPZ. 2563ก. **รู้จักกับ “เจ็ดเทพเจ้าแห่งโชคลาภ” ตามความเชื่อของญี่ปุ่น.** เข้าถึงเมื่อ 17 ตุลาคม 2565. เข้าถึงได้จาก <https://th.annle.org/j-culture/shichifkjsk.html>
- _____. 2563ข. **ป้ายขอพร “เอมะ” ในศาลเจ้าญี่ปุ่นคืออะไร? มาเรียนรู้ที่มาและวิธีการเขียนคำอธิษฐานที่คุณอาจยังไม่รู้จักกัน.** เข้าถึงเมื่อ 29 มีนาคม 2566 เข้าถึงได้จาก <https://th.annle.org/j-culture/ematoha.html>
- Richard Eisenbeis. 2559. **I Have a Real Love/Hate Relationship with Noragami.** เข้าถึงเมื่อ 7 พฤศจิกายน 2565 เข้าถึงได้จาก <https://kotaku.com/i-have-a-real-love-hate-relationship-with-noragami-1564561244>

- Rin. 2563. การประดับตกแต่งบ้านในวันปีใหม่ของชาวญี่ปุ่น. เข้าถึงเมื่อ 31 มีนาคม 2566 เข้าถึงได้จาก <https://www.lostinsakura.com/2020/12/oshougatsukazari.html>
- studyjapan. 2563. What is "Hatsumode" unique to Japan. เข้าถึงเมื่อ 30 มีนาคม 2566 เข้าถึงได้จาก <https://www.studyjapan.jp/en/topics/culture/hatsumode.html>
- TOYA Manabu. 2559. **神社に行こう！ 神社空間を読み解く 5 手水舎.** เข้าถึงเมื่อ 18 มีนาคม 2566. เข้าถึงได้จาก <https://www.nippon.com/ja/views/b05205/>
- WeXpats. 2564. ความเชื่อเรื่องเกลือ ไส้ญี่ปุ่น. เข้าถึงเมื่อ 29 มีนาคม 2566 เข้าถึงได้จาก <https://we-xpats.com/th/guide/as/jp/detail/6063/>

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล นางสาวปณณพร สุทธิธรรม
วัน/เดือน/ปีเกิด 30 พฤศจิกายน 2543
ที่อยู่ปัจจุบัน 4 ซอยประชาสามัคคี ถนนพัฒนาการคูขวาง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

ประวัติการศึกษา

2562 - ปัจจุบัน ปริญญาตรี อักษรศาสตรบัณฑิต สาขาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร
2556 - 2562 มัธยมศึกษา โรงเรียนกัลยาณีศรีธรรมราช นครศรีธรรมราช